

T. C.

Temsilciler Meclisi

TUTANAK DERGİSİ

Otuz dokuzuncu Birleşim

6 . 4 . 1961 Perşembe

İçindekiler

	Sayfa
1. — Geçen tutanak özeti	614
3. — Görüşülen işler	615
2. — Yoklama	616
1. — Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri hakkında kanun tasarısı ve Seçim Kanunu Komisyonu raporu (5/6)	615,624,624 :633,633 :649,649 :650,650 :651,653 :655,656 :658,659 :661
4. — Sorular ve cevaplar	651
A) Yazılı soru ve cevabı	651
1. — Temsilciler Meclisi Üyesi Otan Hüseyin'in, Gelir Vergisi Kanunu ile Arazi ve Bina vergilerini değiştiren kanunun yeniden gözden geçirilip geçirilmeyeceği hakkındaki sorusuna Maliye Bakanı Kemal Kurdaş'ın yazılı cevabı (7/8)	651 :652

1. — GEÇEN TUTANAK ÖZETİ

Birinci Oturum

Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri hakkındaki kanun tasarisının ikinci görüşülmesine devam olunarak 7 nei maddesi nazara alınan değistirgelerle komisyona verildi, 8 ve 9 neu maddeler kabul edildi.

Birleşime ara verildi.

İkinci Oturum

Görüşülmekte olan kanun tasarisının 10 neu maddesinden 66 nei maddesine kadar kabul edildi.

Birleşime ara verildi.

Üçüncü Oturum

Görüşülmekte olan kanun tasarisının, komisyona geri verilen 80 nei maddesi hariç, 67 - 144 neu maddeleri kabul olundu.

6 Nisan 1961 Perşembe günü saat 10 da toplanılmak üzere Birleşime son verildi.

Başkan
Kâzım Orbay

Kâtip
Şahap Kıtapçı

Kâtip
Rifat Çini

BİRİNCİ OTURUM

Açılma saati: 10,10

BAŞKAN — İbrahim Senil

KATIPLER : Şahap Kitapçı, Oktay Ekşi

BAŞKAN — Birleşimi açıyorum ;

2. — YOKLAMA

BAŞKAN — Yoklama yapılacak efendim.
(Yoklama yapıldı.)

BAŞKAN — Çoğunluk vardır, görüşmeye başlıyoruz efendim.

3. — GÖRÜŞÜLEN İŞLER

1. — Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri hakkında kanun tasarısı ve Seçim Kanunu Komisyonu raporu (5/6)

BAŞKAN — Kanun tasarısının görüşülmesine devam ediyoruz.

Seçmen kütüğüne kaydolunmamaya teşvik

MADDE 145. — Seçmen yeterliğine sahip olanların seçmen kütüğüne kaydolunmalarını önlemek maksadıyla teşvik ve telkinlerde bulunanlar üç aydan altı aya kadar hapis cezasına mahkûm edilirler.

Yukarda yazılı fiillerden dolayı seçmenler, seçmen kütüğüne kaydolunmadıkları takdirde verilecek hapis cezası altı aydan bir seneye kadardır.

Bu fiil ve hareketler cebir veya tehdit veya şiddet kullanarak vukubulduğu takdirde, yukarıki fıkralara göre verilecek cezalar iki kat olarak hükmedilir.

Bu fiil ve hareketler, memur ve memur hükmünde olanlar tarafından işlenirse, ayrıca 139 ncu madde hükmü de uygulanır.

BAŞKAN — Madde hakkında değiştirge önergesi yok. Maddeyi oya sunuyorum, kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir efendim.

Sandık seçmen listeleri üzerinde işlenen suçlar
MADDE 146. — 141, 142, 143 ve 144 ncu maddelerde yazılı fiiller seçim kütüklerinin

düzenlenmesinden sonra sandık bölgelerine göre düzenlenecek olan sandık seçmen listeleri üzerinde işlendiği takdirde sözü geçen maddelerde yazılı cezalar verilir.

BAŞKAN — Madde hakkında değiştirge önergesi var, okuyoruz.

Yüksek Başkanlığa

146 nci maddenin ilk satırındaki «seçim» kelimesinin «seçmen» olarak düzeltilmesini arz ve teklif ederim.

Hızır Cengiz

BAŞKAN — Komisyon katılıyor mu efendim?

SÖZCÜ SAHİR KURUTLUOĞLU — Katılıyor efendim.

BAŞKAN — Komisyonun da katıldığı önergeyi oya sunuyorum, abul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir. Maddeyi tashih şekliyle oya sunuyorum, kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir efendim.

Sandık seçmen listesine ilişkin suçlar

MADDE 147. — Asılması gereken sandık seçmen listelerini asmayan veya vaktinden evvel indiren veya her ne suretle olursa olsun seçmenlerin tetkikine imkân vermeyen veya bu listelere karşı yapılan itirazları kabul etmeyen veya merceine bildirmeyen görevliler hakkında üç aydan iki yıla kadar hapis cezası verilir.

Bu fiiller kayıtsızlık veya gereken dikkat ve itinanın gösterilmemesi sonucu meydana gel-

miş ise, verilecek ceza bir aydan altı aya kadar haptir.

BAŞKAN — Değiştirge yok. Kabul edenler... Etmiyenler... Madde kabul edilmiştir.

Seçmen kütükleri, sandık seçmen listeleri ve diğer belgeler üzerinde işlenen suçlar

MADDE 148. — Tamamen veya kısmen sahte seçmen kütüğü veya sandık seçmen listesi tanzim eden veya bozan veya çalan veya yok eden kimse, üç yıldan aşağı olmamak üzere ağır hapis cezası ile cezalandırılır.

Seçmen kütükleri veya sandık seçmen listelerine ait vesikaları çalan veya bozan veya yok eden veya tahrif eden kimseye de aynı ceza verilir.

Oy hakkının kullanılmasına engel olmak maksadiyle seçmenlerin kimliklerini ispata yarayan her hangi bir belge üzerinde yukarıki fıkrada yazılı fiilleri işliyenler veya bu belgeleri saklıyanlar altı aydan iki yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılır.

Seçmen, kimliğini ispat ederek oyunu kullandığı takdirde, yukarıki fıkrada yazılı ceza yarısına kadar indirilir.

BAŞKAN — Değiştirge yok. Maddeyi kabul edenler... Kabul etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Propaganda toplantılarına dair suçlar

MADDE 149. — Her kim 51 nei maddede gösterilen heyetin kurulmamış olduğu toplantıda söz alır ve söyler veya her hangi bir vasıta ile bir seçim propagandası toplantısına mâni olur veya devamına imkân vermeyecek hareket ve tertiplerle onu ihlâl ederse bir aydan altı aya kadar hapis ve yüz liradan beş yüz liraya kadar ağır para cezasıyla cezalandırılır.

BAŞKAN — Değiştirge yok. Maddeyi kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Toplantı heyetlerine karşı suçlar

MADDE 150. — 51 nei maddede yazılı heyeti kurmayan veya haber vermeyen toplantı tertipçileri ve mezkûr maddede yazılı görevleri yapmayan heyet üyeleri on beş günden üç aya kadar hapis cezasıyla cezalandırılırlar.

BAŞKAN — Değiştirge yok. Maddeyi kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Yasak günlerde propaganda

MADDE 151. — Oy verme gününden önceki

üç gün içinde ve oy verme gününde umumi veya umuma açık yerlerde seçim propagandası için toplantı veya propaganda yapanlar veya bu maksatla yayınlarda bulunanlar veya her ne suretle olursa olsun seçimin düzenini bozabilecek veya oy vermenin tam bir serbestlikle yapılmasına tesir edebilecek mahiyette söz veya yazı ile propaganda yapanlar veya asılsız şayialar çıkaranlar bir aydan altı aya kadar hapis cezası ile cezalandırılırlar.

BAŞKAN — Değiştirge yok. Maddeyi kabul edenler... Kabul etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Haksız oy tenini

MADDE 152. — Her kim kendisine veya başkasına oy verilmesi veya verilmemesi için bir veya birkaç seçmene menfaat, sair kıymetler teklif ve vadeder veya verir, yahut resmî, umumi vazifeler veya hususî hizmet ve menfaatler vait veya temin ederse, üç aydan iki yıla kadar hapis cezasıyla canlandırılır. Verilen, vait veya temin edilen menfaatler seçmenin seyahat, yemek, içki ve nakil masrafları veya hizmetlerini mukabili olarak gösterilse dahi hüküm aynıdır.

Yukarda yazılı para, menfaat, vait veya hizmetleri kabul eden seçmen dahi aynı ceza ile cezalandırılır.

Bu fiilleri, tehdit veya cebir veya şiddet kullanılarak işliyenler hakkında ceza, bir misli artırılarak hükmedilir.

BAŞKAN — Değiştirge yok. Maddeyi kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Oy kullanmaya engel olmak

MADDE 153. — Yukarıki maddede yazılı maksatlar için, o maddede yazılı suretlerle seçmenleri tophyanlar ve bir köy veya bir mahalle veya bir meskûn mahalden veya sair yerlerden sandık yerine gelmelerini menedenler hakkında, altı aydan iki yıla kadar hapis cezası verilir.

Bu fiiller memuriyet nüfuzunun veya sıfatının veya her hangi bir kimsenin haiz bulunduğu salâhiyetin suiistimali suretiyle işlendiği takdirde, verilecek hapis cezası bir seneden az olamaz.

BAŞKAN — Değiştirge yoktur. Maddeyi reyinize sunuyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Adaylık hükümlerine aykırı hareketler ve propaganda yapamıyacak olanlar

MADDE 154. — Özel kanunların adaylık

koyma hususunda kabul ettiği esas ve şekillere uymaksızın adaylıklarını koyan memurlar ve yargıçlarla, adaylığını koymak için ordudan ayrılma isteğinde bulunmuş ve bu istekleri kabul edilmiş olmasına rağmen her hangi bir sebeple görevinden fiilen ayrılmadan veya resmî elbiseyle propaganda yapan veya bu mahiyette her hangi bir harekette bulunan şubaylar, askerî memurlar ve astsubaylar iki yüz elli liradan bin liraya kadar ağır para cezasıyla cezalandırılırlar.

Yargıç ve yargıç sınıfından sayılanlarla, askerî şahıslar ve bu kanunun 62 nci maddesinin üçüncü fıkrasında yazılı memur ve hizmetlilerin, özel kanunlarına göre ilân olunan seçimin başlangıç tarihinden oy vermenin sona ermesine kadar bir siyasi parti veya bağımsız adayların leh veya aleyhinde propaganda yapmaları veya her hangi bir suretle telkin ve tesirde bulunmaları halinde de yukarıki fıkra hükmü uygulanır.

63 ncü maddede yazılı yasaklara uymayanlar üç aydan bir seneye kadar hapis cezasıyla cezalandırılırlar.

BAŞKAN — Değiştirge yok. Maddeyi reylerinize arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Başbakan ve Bakanların yasaklara uymamaları
MADDE 155. — 64, 65 ve 66 ncı maddelerde yazılı yasaklara uymayanlar bir aydan bir yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılırlar.

BAŞKAN — Değiştirge yok. Maddeyi oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

Sair propaganda suçları

MADDE 156. — Bu kanunda ayrıca ceza hükmüne bağlanmayan ve kanun hükümlerine aykırı olan sair propagandaların failleri hakkında Türk Ceza Kanununun 526 ncı maddesinin birinci fıkrası uygulanır.

BAŞKAN — Değiştirge yok. Maddeyi oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Matbua ve ilânların tahribi

MADDE 157. — Seçim propaganda matbularının, yayımlanmasına, ilânına veya asılmasına mâni olanlar veya bunları tahribedenler yüz liradan beş yüz liraya kadar ağır para cezasıyla cezalandırılırlar.

BAŞKAN — Değiştirge yok. Maddeyi yüksek oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Sandık düzeni ve oy verme ile ilişkin suçlar

MADDE 158. — Sandık başında bu kanuna göre oy verme yönünden kendisine yükletilmiş olan ödevleri ihtara rağmen yapmayan seçmenler elli liradan yüz liraya kadar hafif para cezasıyla cezalandırılırlar.

BAŞKAN — Değiştirge yok. Maddeyi kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Sandık başında müdahale ve ihtara riayetsizlik

MADDE 159. — Oyunu kullandıktan sonra, ihtara rağmen sandık başından ayrılmayan veya her hangi bir müdahale, telkin veya tavsiyede bulunan veya bunlara teşebbüs eden kimse bir aydan bir yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılırlar.

BAŞKAN — Değiştirge yok. Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Seçmen olmıyanların oy vermesi

MADDE 160. — Her kim oy verme sırasında seçmen yeterliği olmadığını bildiği halde oymeye teşebbüs eder veya verirse üç aydan bir yıla kadar hapis ve yüz liradan beş yüz liraya kadar ağır para cezasına mahkûm edilir.

Başkasının adını taşıyarak oy vermeye teşebbüs eden veya veren altı aydan iki seneye kadar hapis ve iki yüz elli liradan bin liraya kadar ağır para cezasıyla cezalandırılırlar.

Bir sandıkta oy verdikten sonra başka sandıkta da oymeye teşebbüs eden veya veren kimse hakkında da ikinci fıkra hükmü uygulanır.

BAŞKAN — Değiştirge yok. Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Oy sandığı üzerinde suçlar

MADDE 161. — Usulüne aykırı olarak veya yetkisi olmadığı halde her ne sebep ve maksatla olursa olsun oy sandığının yerini değiştirenler, yerinden kaldıranlar, oy sandığını açan, çalan veya tahribeden veya içindeki veya içinden çıkan oyların zarflarını alan, çalan veya değiştiren kimse, bir yıldan beş yıla kadar hapis ve iki yüz elli liradan iki bin beş yüz liraya kadar ağır para cezasıyla cezalandırılırlar.

Bu fiil ve hareketler, cebir veya şiddet veya

hile ile işlendiği takdirde hükmedilecek cezaya bir misli zammolunur.

BAŞKAN — Değiştirge yok. Maddeyi yüksek oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Siyasî partilerle bağımsız adayların oy puslaları üzerinde işlenecek suçlar

MADDE 162. — Siyasî partilerin veya bağımsız adayların oy puslalarını veya seçime mütaallik her türlü evrakı zapt veya imha eden veya bozan veya oy verme yerine götürülmelerine veya dağıtılmalarına mâni olanlar altı aydan üç yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılırlar.

Bu fiiller cebir veya şiddet veya tehdit veya hile ile veya işlerinden biri silâhlı olan birden fazla kimseler tarafından veyahut meskene veya siyasî parti binalarına her ne suretle olursa olsun girerek işlenirse bu maddede yazılı cezalar bir misli eklenerek hükümlenir.

Bu fiiller resmî sıfatı haiz olanlar tarafından işlendiği takdirde yukarıki fıkrada yazılı ceza verilir.

BAŞKAN — Değiştirge yok. Maddeyi kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Kurul başkan ve üyelerinin seçim işlerini bozması

MADDE 163. — Seçim kurulları başkan ve üyelerinden her hangi biri kanuna aykırı hareketleriyle seçim muamelelerinin yapılmasını veya oy verilmesini kısmen veya tamamen imkânsız kılar yahut seçimlerin butlanma bilerek sebebiyet verirse, bir yıldan üç yıla kadar hapis ve bin liradan beş bin liraya kadar ağır para cezasıyla cezalandırılırlar.

Bunlar seçim neticelerini ilân etmezler, tutanağı asmazlar veya kanunen vermeye mecbur oldukları tutanak suretlerini vermezlerse aynı ceza ile cezalandırılırlar.

BAŞKAN — Değiştirge yok. Maddeyi oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Oy verme sonucuna tesir edecek haller

MADDE 164. — 1. Her kim sandık başında seçmenlerin imzalarını koydukları sandık seçmen listesine gelmeyenler adına sahte imza atmak, mühür koymak veya parmak basmak gibi hileli bir hareket ile sandığa oy atar veya attırır ise altı aydan iki seneye kadar hapis ve iki yüz elli lira-

dan iki bin beş yüz liraya kadar ağır para cezasıyla cezalandırılırlar.

2. Bu fiil, sandık başkan ve üyeleri ile resmî memurlar tarafından işlendiği takdirde, yukarıki fıkrada yazılı cezaya yarısı eklenerek hükmedilir.

3. Her kim, her hangi bir şekilde seçimin neticesini tağyir eder veya ettirir veya seçim tutanaklarını tamamen veya kısmen sahte olarak tanzim veya tahrif eder veya ettirirse, üç yıldan yedi yıla kadar ağır hapis cezasıyla cezalandırılırlar.

4. Yukarıki fıkrada yazılı fiil ve hareketler, kurul başkan ve üyeleri ve resmî memurlar tarafından işlendiği takdirde haklarında verilecek ceza beş yıldan on yıla kadar ağır haptistir.

Her kim, kurulları üçüncü fıkrada yazılı fiilleri işlemeye, her hangi bir suretle icbar ederse üçüncü fıkrada yazılı ceza üçte birden yarıya kadar artırılarak hükümlenir.

Eğer bu fiil kurul mensuplarına her hangi bir suretle menfaat temini veya va'di suretiyle meydana gelmiş ise, kurul mensuplarıyla menfaat temin veya vadedenler hakkında dördüncü fıkrada yazılı ceza üçte birden yarısına kadar eklenerek hükmedilir.

BAŞKAN — Değiştirge yok maddeyi yüksek oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

İtirazları ve şikâyetleri kabul etmemek

MADDE 165. — Bu kanunla kendilerine şikâyet ve itiraz yetkisi tanıyanların bu yoldaki müracaatlarını tutanağa geçirmeye mecbur oldukları ahvalde tutanağa geçirmeyi reddeden kurul başkan ve üyeleri bir aydan bir yıla kadar hapis ve yüz liradan beş yüz liraya kadar ağır para cezasıyla cezalandırılırlar.

BAŞKAN — Değiştirge yok maddeyi yüksek oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Kötü niyetle itiraz

MADDE 166. — Seçim sonunda seçilenlere verilen tutanaklara veya seçimlerin yeterliğine makbul bir sebebolmaksızın ve kötü niyetle itiraz edenler bir aydan üç aya kadar hafif hapis cezası ile cezalandırılırlar.

BAŞKAN — Değiştirge yok. Maddeyi yüksek oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Kötü niyetle şikâyet

MADDE 167. — Oy vermenin yolunda ce-reyanını veya seçim kurullarının vazifelerini selâmetle görmelerini yahut sayım neticelerini geciktirmek gibi kötü niyetle şikâyet ve itirazda bulunanlar hakkında yukarıki madde hükmü uygulanır.

BAŞKAN — Değiştirge yok. Maddeyi yüksek oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Çeşitli hükümler

MADDE 168. — Kurullarca düzenlenen ve oy verme ve seçim neticelerini gösteren tutanakların asılı suretlerini yırtan, bozan, kaldıran kimse hakkında bir aydan üç aya kadar hapis cezası verilir.

BAŞKAN — Değiştirge yok. Maddeyi kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Resmî makamların bildirimlerine karşı işlenen suçlar

MADDE 169. — Her kim, seçim muamelelerine aid olmak üzere mercileri tarafından yayınlanan beyanname ve tebliğlerin, ilân ve asılmasına mâni olur veya bunları yırtar veya bozar veya kaldırırsa bir aydan üç aya kadar hapis cezasıyla cezalandırılır.

BAŞKAN — Değiştirge yok. Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

İçki yasağına aykırı hareketler

MADDE 170. — Oy verme günü, oy verme müddetince, umumia açık yerlerde, umumî mahallerde ispirotolu içki verenler, satanlar veya içenler veya her hangi bir suretle açık veya kapalı şişelerde ispirotolu içki satanlar veya alanlar iki yüz elli liradan bin liraya kadar ağır para cezasiyle cezalandırılır.

BAŞKAN — Değiştirge yok. Maddeyi yüksek oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Silâh taşıyanlar

MADDE 171. — 79 neu maddenin koyduğu silâh taşıma yasağına aykırı hareket edenler hakkında 6136 sayılı Kanun hükümleri mahfuz

kalmak şartıyla iki yüz elli liradan bin liraya kadar ağır para cezası hükmolunur.

BAŞKAN — Madde hakkında verilmiş olan bir değiştirge önergesi vardır, onu okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

Aşağıda yazılı teklifin tasarıya 171 nei madde olarak ilâvesini arz ederim.

Madde 171. — 80 nei maddede yazılı yasağa uymayanlar veya her ne sıfat ve suretle olursa olsun bu yasağın bozulmasına sebebiyet verenler iki yıldan beş yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılır.

Nurettin Ardiçoğlu

BAŞKAN — Komisyon söz istiyor mu?

KOMİSYON SÖZCÜSÜ SAHİR KURUTLU-OĞLU — Önergeyi izah buyursunlar, efendim.

NURETTİN ARDIÇOĞLU — Muhterem arkadaşlar, kısaca arz edeyim; cezaî hüküm meyanında, 80 nei maddeyi karşılamak üzere mâni olucu bir hüküm yoktur. 80 nei maddede, radyo ile yayın yasağı var. (Seçim günü, sabah-tan itibaren seçim bitene kadar ve saat 23 e kadar radyo ile seçimle ilgili yayın yapma, haber yayma yasağı konuyor, bu maddede. Fakat, buna riayet edilmediği takdirde, faili hakkında ne ceza verileceği derpiş edilmemiştir.

Şimdi, cezaî hükümler olarak, buna nazaran daha az vahim hallerde dahi ağır cezalar konmuş olduğu halde, memlekette çok acı tepkiler, yaralar bırakmış olan bir hâdise için bu tasarıda gerekli cezaî hüküm konmuş olması gerekir. Bu bakımdan, bu hususta, gerek Hükümet olarak, gerekse özel şekilde, fert olarak ilgili yasağa uymayanlar hakkında 2 yıldan 5 yıla kadar ceza hükmü konulmasını teklif ediyorum. Esasen, bu ceza da pek ağır olmuyor. Çünkü, bundan daha az vahim hallerde konan ceza bile daha ağır, daha çok oluyor efendim.

KOMİSYON SÖZCÜSÜ SAHİR KURUTLU-OĞLU — (İlave sesleri) Efendim ilâvedir ama zannediyorum taleholunan ceza biraz ağırca-dır.

BAŞKAN — Buyurun.

NURETTİN ARDIÇOĞLU — Komisyona meseleyi lâyikiyle izah edemediğimi zannediyorum. Yanlış anlaşıldı. Radyo ile seçim emniyeti üzerine yapılan tesirler bu memlekette çok ağır neticeler tevliyetmiştir. Bu hepimizin hatırında-

dir. Komisyon teklifi benimserse hoparlörlerle kazada veya bir mahallede yapılan yayın için ceza verilmeyebilir. Veya bir gazete şu bu suretle seçim neticesini iki kelime ile yazar, buna da ceza verilmeyebilir. Ama radyo yasağına riayet etmeyenler hakkında ağır müeyyideler koymak lâzımdır. Bu itibarla teklifimi yalnız radyo yasağına maksur olarak kabul edebilir komisyon. Hiç değilse radyo yasağı için bu konabilir. Bu noktadan teklifimi benimsemelerini rica ediyorum.

BAŞKAN — Verilen önerge, 80 nci maddeye aittir. 171 nci maddede ise, 79 ncu maddeye atıf yapılmaktadır. Önce bu maddeyi oya sunalım. Ondan sonra önergeyi oya koyalım. Hazır 80 nci madde de komisyondan gelmiştir. Şimdi 171 nci maddeyi yüksek oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Şimdi iade edilmiş olan 80 nci madde komisyondan geldi, onu okutuyorum.

Yayın yasağı

MADDE 80. — Seçim günü saat 21 e kadar radyolar ve her türlü yayın organları tarafından seçim ve seçim sonuçları ile ilgili haber, tahmin ve yorum yapılması yasaktır.

BAŞKAN — 80 nci maddeyi yüksek oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Şimdi verilmiş olan önergeyi tekrar okutuyorum.

(Nurettin Ardiçoğlu'nun önergesi tekrar okundu.)

BAŞKAN — Komisyon söz istiyor mu, efendim.

KOMİSYON SÖZCÜSÜ SAHİR KURUTLUOĞLU — İzah edelim, efendim.

Efendim, mesele iyi tetkik ve mütalâa edilirse, daha salim bir neticeye varılır sanıyoruz.

Evvellâ, her türlü yayın yasağı konmuş oluyor. Bir kısmı Devlet müessesesine ait, diğer kısmı fertlere aid olmak üzere yayın yasağı. Radyoya menfi taraftan vazife verildiği muhakkak. Saat 18 e kadar hiçbir haber yayınlamayacak. Saat 18 - 21 arasında ise, ancak Yüksek Seçim Kurulunun vereceği haberleri yayınlamak gibi bir vazife yüklenmiş oluyor Devlet müessesesine. Bu takdirde, bu kanuna göre, görevlendirilen kimseler, görevlerini kötüye kullanırlarsa,

bunlar hakkında bir ceza hükmü tedvin edilmişse, burada, esasen Ceza Kanununa göre gerekli ceza tâyin edilmiştir de ondandır bu. O halde menfi vazifesini ifa etmediği takdirde Ceza Kanunu yoluyla bir ceza terettübedecektir, Devlet müessesesine. Aynı seviyede tutulmasına imkân olmıyan diğer yayınlar da 156 nci maddeye göre ceza göreceklere. Tahmin ediyorum ki, karşılıksız kalmış bulunmamaktadır.

BAŞKAN — Takririn dikkate alınmasını kabul edenler... Kabul etmeyenler... Takrir dikkate alınmamıştır.

Maddeyi kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Kovuşturma usullerine aykırı hareket

MADDE 172. — Kovuşturma ve soruşturma usullerini gösteren maddedeki yasalara aykırı hareket edenler hakkında altı aydan bir seneye kadar hapis cezası hükmolunur.

BAŞKAN — Değiştirge yok. Maddeyi oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

SEKİZİNCİ BÖLÜM

Kovuşturma usul ve şekilleri

Kovuşturma ve soruşturma zamanı

MADDE 173. — Seçim işleriyle görevlendirilenlerin oy verme günü ile bundan önceki yirmi dört saat içinde işledikleri bu kanunda yazılı seçim suçlarından ötürü bağlı buldukları kurullarca düzenlenmesi gereken seçim tutanaklarının tanzim edildiğinin ertesi günü kovuşturma ve soruşturma yapılır.

Bu müddet içinde ağır cezayı gerektiren suçlarla, infazı muktazi hükümler ve merciinden sâdir olmuş tevkif kararları ve 3005 sayılı Kanun hükümleri gereğince asliye mahkemelerinin görevine giren ve delilerin kaybolması gibi sebeplerle gecikmesinde mazarrat umulan cürümlerden başka hiçbir sebepten dolayı bir seçmen hakkında kovuşturma ve soruşturma yapılamaz ve oy verme günü ile ondan önceki üç gün içerisinde seçmenin hürriyetini ve oy verme imkânını kaldıracak veya tahdid edecek idarî ve malî hiçbir tedbir alınmaz.

BAŞKAN — Değiştirge yoktur. Maddeyi oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Genel hükümlerin uygulanması

MADDE 174. — Bu kanunda yazılı suçlardan birini işleyenler veya bu kanunun uygulanmasına taallük edip de genel hükümlere göre cezalandırılmaları gerekenlerin sıfat ve memuriyetleri ne olursa olsun haklarında umumî hükümler dairesinde kovuşturma yapılır.

Valiler hakkındaki kovuşturma ve hazırlık soruşturması Cumhuriyet Başsavcısı, gerekli görüldüğü halde ilk soruşturma, Yargıtay Birinci Başkanının görevlendirdiği Yargıtay üyesi ve yargılama, Yargıtayın yetkili Ceza Dairesi tarafından umumî hükümlere göre yapılır.

Hazırlık soruşturmasını Başsavci kendi yardımcılarına da yaptırabilir. Ancak, kamu dâvasını açmak ve kovuşturmaya mahal olmadığına karar vermek Başsavciya aittir.

Hazırlık soruşturması sırasında Başsavci tarafından istenilen, tevkif, tahliye, zabıt ve aramaya ilk soruşturmaya yetkili Yargıtay üyesi tarafından karar verilir.

Başsavci tarafından kovuşturmaya mahal olmadığına dair verilen karar ile yukardaki fıkralar gereğince Yargıtay üyesi tarafından hazırlık ve ilk soruşturmalar sırasında verilecek kararlara karşı vukubulan itiraz, Yargıtay Birinci Başkanı tarafından görevlendirilen bir daire başkanı tarafından tetkik olunarak karara bağlanır.

İlk soruşturma sırasında Yargıtay üyesi tarafından verilecek kararlardan umumî hükümlere göre tasdik ile tekemül etmesi icabedenlerin tasdik mercii, görevlendirilmiş olan Yargıtay Daire Başkanıdır.

Yargıtay Daire Başkanının tasdiki ile tekemül eden kararlara karşı yapılacak itirazlar Yargıtay Birinci Başkanı tarafından tetkik edilerek karara bağlanır.

Kaymakamlar hakkında hazırlık soruşturmasının yapılması ve kamu dâvası açılması ve son soruşturma açılmasına karar verilmesi o ile en yakın il merkezindeki vazifeli Cumhuriyet Savcısı ve sorgu yargıcı ve yargılamaları o yerdeki görevli mahkemeler tarafından yapılır.

Hâkimler Kanunu hükümleri mahfuzdur.

İlgili kimseler ve siyasi partiler Ceza mahkemeleri usulü Kanunu gereğince şikâyetname vermek suretiyle kamu dâvasını tahrik ve müdahale edebilirler.

BAŞKAN — Madde hakkında verilmiş bir değişikirge vardır. Okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

174 ncü maddenin beşinci fıkrasının son ibaresinde «tarafından» kelimesi, iki defa kullanılmak suretiyle cümlelerin ve türkçenin ahengini bozmaktadır.

Bu sebeple bu ibarenin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz:

Şinasi Özdenoğlu Zeki Baltacıoğlu

« Yargıtay Birinci Başkanının görevlendirdiği bir daire başkanı tarafından tetkik olunarak karara bağlanır.»

BAŞKAN — Komisyon bu önergeye iltihak ediyor mu, efendim.

KOMİSYON SÖZCÜSÜ SAHİR KURUTLUOĞLU — İltihak ediyoruz, efendim.

BAŞKAN — Önergeye komisyon katılıyor. Dikkate alanlar lütfen işaret buyursunlar... Kabul etmiyenler... Önerge dikkate alınmıştır.

Maddenin 5 nci fıkrasını değişik şekli ile okutuyorum:

(Başsavci tarafından kovuşturmaya mahal olmadığına dair verilen karar ile yukardaki fıkralar gereğince Yargıtay üyesi tarafından hazırlık ve ilk soruşturmalar sırasında verilecek kararlara karşı vukubulan itiraz, Yargıtay Birinci Başkanının görevlendirildiği bir başkanı tarafından tetkik olunarak karara bağlanır.)

BAŞKAN — Maddeyi bu değişiklikle yüksek oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Kovuşturma usulü

MADDE 175. — Bu kanunda yazılı suçlardan dolayı ağır cezayı gerektiren cürümlerden gayrısında 173 ncü maddede yazılı müddetlere riayet edilmek şartıyla bu kanunda yazılı suçlardan dolayı 3005 sayılı Kanun hükümleri dairesinde kovuşturma yapılır.

BAŞKAN — Madde hakkında değişikirge yok. Maddeyi oya sunuyorum, kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir efendim.

Seçim zamanında cevap hakkı

MADDE 176. — Seçim süresi içinde özel ve tüzel kişilerin haysiyet ve şerefine dokunan veya menfaatini bozan yahut kendileriyle ilgili hakikate aykırı hareketler, düşünceler ve sözler iza-

fesi suretiyle açık veya kapalı şekilde bir mevki-
de yapılan yayından dolayı o özel ve tüzel kişiler
5680 sayılı Kanunun 143 sayılı Kanunla değiştir-
rilen 19 ncu maddesine göre cevap vermek veya
düzeltme istemek hakkına sahiptirler.

Özel ve tüzel kişiler cevap ve düzeltmeyi bu-
lundukları yerin sulh yargısına da verebilirler. Ü-
cretini öderlerse metin telgrafla da bildirilir.

Ancak oy verme gününden önceki 7 nci gün
den sonra sulh yargıcının kararı ile yetinilir.

Yukardaki fıkralara riayet etmeyenler hakkın-
da Basın Kanununun hükümleri uygulanır.

BAŞKAN — Madde hakkında değiştirge
önergesi yok. Maddeyi oya sunuyorum, kabul
edenler.. Etmeyenler.. Kabul edilmiştir. efen-
dim.

Kurulda görevli yargıcin bakamıyacağı dâvalar

MADDE 177. — İl ve ilçe seçim kurulu baş-
kan ve üyeliklerini yapan yargıçlar kendi çev-
releri içinde vukua gelecek seçim suçlarına mü-
taallik dâvalara bakamazlar.

Aynı mahalde bu dâvaları görecek başka yar-
gıçlar bulunmaması veya mahkemenin teşekkül
edememesi halinde mezkûr dâvalara bu mahalle
en yakın yargı çevresinde bulunan aynı derece-
deki mahkeme veya vazifeli yargıç tarafından
bakılır.

BAŞKAN — Madde hakkında değiştirge yok.
Maddeyi oya sunuyorum. Kabul edenler.. Etmeyen-
ler.. Kabul edilmiştir.

Tutanakların delil kıymeti

MADDE 178. — Bu kanunda yazılı suçlar-
dan ağır cezayı gerektirenlerin gayrısında kurul-
larca tanzim edilen tutanaklar sahtelikleri sabit
oluncaya kadar muteberdir.

BAŞKAN — Madde hakkında değiştirge yok.
Maddeyi oya sunuyorum. Kabul edenler.. Etmeyen-
ler.. Kabul edilmiştir efendim.

Seçim suçu

MADDE 179. — Bu kanuna göre seçim su-
çundan maksat, seçim işlerinde bu kanun hü-
kümleri uyarınca görevlendirilmiş bulunan kim-
selerin bu görevleri dolayısıyla işlemiş oldukları
fiil ve hareketlerle her kim tarafından işlenirse
işlensin bu kanuna aykırı bulunan fiil ve
hareketlerdir.

BAŞKAN — Madde hakkında değiştirge
önergesi yok. Maddeyi oya sunuyorum. Kabul
edenler.. Etmeyenler.. Kabul edilmiştir efendim.

Dâva süresi

MADDE 180. — Seçim suçlarından doğan
kamu dâvası, seçimin bittiği tarihten itibaren üç
ay içinde açılmadığı takdirde kovuşturma yapı-
lamaz.

Kamu dâvasının açılması izin veya karar
alınmasına bağlı olan suçlarda izin veya kara-
rın alınması için yapılan müraعات tarihi ile
izin veya kararın verildiği tarih arasında geçen
süre dâva süresi hesabına katılmaz. Acaba, bu
süre üç ayı geçemez.

BAŞKAN — Değiştirge yoktur. Maddeyi
oyunuza sunuyorum. Kabul edenler.. Kabul
etmeyenler.. Madde kabul edilmiştir.

DOKUZUNCU BÖLÜM

Çeşitli hükümler

Seçim giderleri

MADDE 181. — Seçim Giderleri, genel büt-
çeden ödenir. Bunun için gerekli ödenek Adalet
Bakanlığı bütçesindeki özel bölüme konur.

Bu ödeneğin harcanmasında, birinci derece
ita âmiri. Yüksek Seçim Kurulu Başkanidir.

Seçim işleri için mahallerinde yapılması ge-
reken her türlü harcama ların ita âmiri il ve il-
çe seçim kurulları başkanları olup tahakkuk iş-
lemleri Cumhuriyet Saveisi tarafından yapılır.

BAŞKAN — Değiştirge yoktur. Maddeyi
oyunuza sunuyorum. Kabul edenler.. Kabul
etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

Ödenecek ücretler

MADDE 182. — Seçim kurulları başkan ve
üyeleriyle bu kanun gereğince görevlendirilecek-
lere ve bu işlerde mesai saatleri içinde veya dı-
şında çalıştırılacak memur ve hizmetlilere veri-
lecek ücretler ve hariçten alarak çalıştırılacak-
ların gündelikleri Yüksek Seçim Kurulunun tek-
lifi üzerine Bakanlar Kurulunca belirtilecek esas
ve miktarlara göre ödenir.

Bulunduğu yerin haricinde bir mahalle gön-
derileceklerin yol masrafları Hareırah Kanunu
hükümlerine göre verilir.

Yüksek Seçim Kurulu Başkanı, bu madde
hükümlerine göre harcanecek seçim giderleri
ödeneğinden yeter miktarı il ve ilçe seçim kurul-
ları başkanları emrine gönderir.

Bu kanunun uygulanması için gerekli yerle-
re başka yerlerden yetki verilerek gönderilen

yargıç sınıfından olanlara bu sebeple yapılan ödemeler saklıdır.

BAŞKAN — Değiştirge yoktur. Maddeyi oyunuz sunuyorum. Kabul edenler.. Kabul etmiyenler.. Madde kabul edildi.

Satınalma ve avans

MADDE 183. — Bu kanun gereğince yapılacak işler için lüzumlu her türlü levazım ve imal ettirilecek eşya ve taşıma giderleri miktarı neye baliğ olursa olsun 2490 sayılı Kanunun 46 nci maddesinin (A) fıkrası hükümleri dairesinde pazarlıkla yapılır. İlan mecburî değildir.

Her geçit seçim giderleri için il ve ilçe adalet daireleri mutemetlerine il ve ilçe seçim kurulları başkanlarının tasvibi ile ayrıca üç bin liraya kadar avans verilir. Bu had içinde kalmak üzere mahsubedilen miktara kadar yeniden avans verilebilir.

BAŞKAN — Değiştirge yok. Maddeyi oyunuz sunuyorum. Kabul edenler.. Kabul etmiyenler.. Kabul edilmiştir.

Seçim eşyasının muhafazası

MADDE 184. — İl, ilçe ve sandık kurullarına ait mühürler, seçim işlemlerine taallük eden tutanaklar, matbu defterler veya sair evrak il, ilçe adalet daireleri emanet memurluklarında ve oy sandıklarıyla kapalı oy verme yerlerinin eşya ve malzemesi köylerde muhtarlıklara ve kasaba ve şehirlerde belediyelere muhafaza olunur.

BAŞKAN — Değiştirge yoktur. Maddeyi oyunuz sunuyorum. Kabul edenler.. Kabul etmiyenler.. Madde kabul edilmiştir.

Muaflık

MADDE 185. — Bu kanunun uygulanmasında, yapılacak müracaatlara ait her türlü evrak ve vesikalar ile kurullarca verilecek kararlar resim ve haredan muafittir.

BAŞKAN — Bu madde hakkında bir değiştirge vardır okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

185 nci maddenin dilek (yani matlabında ki) muaflık, kelimesinin yerine (bağışlamak) mastarının kökü olan (bağış) kelimesinden türetilmiş (bağışlılık) kelimesinin konulmasını ve 185 nci maddenin biraz daha türkçeleştiril-

miş olarak aşağıdaki şekilde düzenlenmesini saygularıyla arz ederim.

6 . 4 . 1961

Ahmet Demiray

Bağışlılık

Madde 185. — Bu kanunun uygulanmasında, yapılacak başvurularla ilgili, her türlü evrak ve belgeler ile kurullarca verilecek kararlar, resim ve haredan bağışlıktır.

BAŞKAN — Bu önergeye komisyon katılıyor mu, efendim.

KOMİSYON BAŞKANVEKİLİ HIFZI OĞUZ BEKATA — Katılmıyoruz, efendim.

BAŞKAN — Bu önergeye komisyon katılmıyor. Önergeyi dikkate alanlar... Kabul etmiyenler... Önerge dikkate alınmamıştır, efendim.

Maddeyi yüksek oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler.. Etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

Siyasî partilerin kâğıt ihtiyacı

MADDE 186. — Siyasî partiler oy pusulası ve propaganda işleri için ihtiyaç duydukları kâğıdı Devlet fabrikalarından veya Devlet sermayesinin iştiraki olan fabrikalardan temin etmek isterlerse kendileri tarafından ödenmek şartıyla Yüksek Seçim Kurulu, partilerin bu isteklerini yerine getirir.

Yüksek Seçim Kurulunun bu konuda, resmî makamlar ve fabrikalar nezdinde, yapacağı talepler süratle ve her şeye terehli olarak yerine getirilir.

BAŞKAN — Değiştirge yok. Maddeyi yüksek oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler.. Etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

ONUNCU BÖLÜM

Geçici hükümler

GEÇİCİ MADDE 1. — Bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren :

A) Üç gün içinde Yüksek Seçim Kurulu teşekkül eder.

B) Yedi gün içinde il ve ilçe seçim kurulları teşkil olunur.

Bundan sonra, kütüklere dair hükümler dairesinde işleme devam olunur.

BAŞKAN — Değiştirge yok. Geçici birinci maddeyi yüksek oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler.. Etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

GEÇİCİ MADDE 2. — İçişleri Bakanlığı bütçesinin 418 nci bölümündeki seçmen kütük ve kartlarının düzenlenme giderleri ödeneği olan 1 500 000 lira Adalet Bakanlığı bütçesinin 420 nci bölümüne aktarılır ve eklenir.

BAŞKAN — Değiştirge yok. Geçici ikinci maddeyi kabul edenler.. Etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

GEÇİCİ MADDE 3. — Bu kanunun 19 ncü ve 23 ncü maddelerindeki, siyasî partilerin on beş il çevresinde il ve ilçe teşkilâtı kurmuş olmaları hükmü saklı kalmak şartıyla, bu teşkilâtı altı aydan beri kurmuş ve ilk genel toplantısını yapmış bulunmak kayıtları, bu kanunun yayınlanmasından sonra yapılacak her türlü seçimlerde bir defaya mahsus olmak üzere aranmaz.

BAŞKAN — Değiştirge yok. Geçici üçüncü maddeyi oyunuza sunuyorum. Kabul edenler.. Etmeyenler. Kabul edilmiştir.

GEÇİCİ MADDE 4. — 157 sayılı Kanununun 2 nci ve 18 nci maddelerine göre, Anayasanın halkoyuna sunulmasında, bu kanun hükümleri uygulanır.

BAŞKAN — Değiştirge yok. Geçici 4 ncü maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler.. Etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

ON BİRİNCİ BÖLÜM

Son hükümler

Kaldırılan kanunlar

MADDE 187. — 5545 sayılı Milletvekilleri Seçimi Kanunu ile onu tadil eden 6272, 6438, 7037 ve 7053 sayılı kanunlar yürürlükten kaldırılmıştır.

BAŞKAN — Değiştirge yok. Maddeyi yüksek oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler.. Etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

Yedinci madde komisyondan gelmemiştir.

KOMİSYON SÖZCÜSÜ SAHİR KURUTLUOĞLU — Madde yazılıyor, 15 dakikalık bir ara verirsiniz, her halde yetiştiririz, efendim.

BAŞKAN — Komisyon maddeyi 15 dakika sonra getirebileceğini beyan ettiğinden, oturma 15 dakika ara veriyorum, efendim.

Ara verme saati : 11;00

İKİNCİ OTURUM

Açılma saati : 11,15

BAŞKAN — İbrahim Senil

KATIPLER : Şahap Kitapçı, Oktay Ekşi

BAŞKAN — Oturum açılmıştır.

7 nci madde evvelce Yüksek Kurulunuzda görüşülmüş ve Millî Savunma Komisyonunun görüşünün tespit edilmesi için madde komisyona iade edilmişti. Şimdi bu madde hakkındaki noktai nazarını bildiren Millî Savunma Komisyonunun yazısını ve Seçim Komisyonunun madde hakkındaki görüşünü bildiren raporları okutuyorum.

Oy kullanamıyacak kimseler

MADDE 7. — Aşağıda yazılı kimseler oy kullanamazlar :

1. Silâh altında bulunan erler, onbaşılar ve kıta çavuşları (her ne sebeple olursa olsun izinli bulunanlar da bu hükme tâbidir),
2. Askerî öğrenciler.

Yüksek Başkanlığa

7 nci madde hakkındaki Millî Savunma Komisyonunun raporu eklidir.

Bu mütalâa üzerine komisyonumuz kanun tasarısında yer almış bulunan 7 nci madde metninin müzakere mevzuu edilmesinde ve reye arzında komisyon üyesi Seyfi Öztürk'ün

muhallif oy'una karşı, eski görüşünü muhafaza etmekte olduğunu arz eder ve bu raporumuzun Yüksek Meclisin takdirine sunulmasını saygı ile rica eder.

6 . 4 . 1961

Başkan
Şefik İnan

Sözcü
Sahir Kurutluoğlu

Seçim Kanunu Komisyonu Başkanlığına

Seçimlerin temel hükümleri ve seçmen kütükleri hakkındaki kanun tasarısının yedinci maddesinde «oy kullanamıyacaklar» arasında subay, askerî memur ve astsubayların bulunmaması ve bunların oy verip vermemeleri hususunda komisyonumuzun mütalâasının alınması zaruretini bildiren, 5 . 4 . 1961 gün ve esas No. 20 sayılı yazınız alındı :

Komisyonumuz, bu gündem ile yaptığı toplantıda; aşağıda özet olarak belirtilen sebepler muvacehesinde subay, askerî memur ve astsubayların oy haklarını kullanmamalarının uygun olacağı neticesine, bir muhalif oya karşı dokuz lehte oy ile karara varmış bulunmaktadır.

Söyle ki :

1. Tarihi gelişme :

Tarihimizde; ordunun siyasete karıştığı devirlerde, daima büyük kayıplara uğradığı sabit olmuştur.

Bizde, acı tecrübeler geçirmiş Türk Ordusu ve onun kahraman komutanları, yeni Türkiye Devleti kurulurken ve bilhassa tek parti zamanı olmasına rağmen, 1924 Anayasasında ordumuzu siyasetin dışında tutmak gayesiyle, oy kullanma haklarından feragat etmişler ve böylece Türk Milletinin en güvendiği bir müessesesi olarak, mensupları, bu feragat ile sonsuz şeref duymuşlardır.

Ordu mensuplarının, bir anane haline gelmiş bulunan bu katî tarafsızlığı, 27 Mayıs İnkılabının büyük bir asalet içerisinde, kansız olarak yapılmasını sağlamış ve vaktiyle bu feragati dile getiren başta Atatürk olmak üzere bütün büyük komutanlarımızın, görüşlerindeki büyük isabet böylece bir defa daha ispat olunmuştur.

2. Subay, askerî memur ve astsubaylara verilecek oy kullanma hakkının doğurabileceği muhtemel mahzurlar :

a) Oy hakkının subay ve askerî memur ve

astsubaylar tarafından kullanılması, yalnız medenî bir hakkın yerine getirilmesi çerçevesinde kalıyacak; tatbikatta, propaganda ve siyasetin ordu bünyesine girmesini intacedecektir. Yani orduyu, politikacı için bir hedef haline getirecek ve ordu mensupları arasında politik mülâhazaların, dolayısıyla münakaşaların sokulmasına sebeb olacaktır.

b) Mâsum ve medenî bir hak olan «oy» müessesesi, böylece ordunun temel unsurlarından itaat ve disiplin ruhu üzerinde zedeleyici bir rol oynıyacaktır.

c) Bu yol ile, çeşitli ideolojilerin kışla, karargâh ve askerî müesseseler içerisine girmesi kolaylaşacaktır.

d) Komutanlık kademelerindeki çalışma güvenliği ve devamlılığı zaafa uğrıyacak ve yüksek komuta makamlarında, ehliyeti ve istikrarı tehlikeye düşürecektir

e) Orduda, astın üste karşı en ufak bir münakaşa açması, gerek kanunlarla gerek ananeleri icabı teeviz edilmeyen bir lâubalilik teşkil edeceği için, müsamaha ile karşılanamıyacaktır.

Oy hakkı ile, ordu içinde çeşitli fikirler ve kanaatler meydana geleceği için, mer'î askerî kanunlar kifayetsiz kalabilecek veya muhafazası; nizamların ve usullerin zedelenmesine sebeb olacaktır.

f) Ordu, memleket içinde bir nizam unsurudur. Aldığı çeşitli vazifelerde muvazeneyi sağlayabilmek için tam bir tarafsız görüş ve anlayışa sahibolmak mecburiyetindedir.

Çeşitli kanaatlerin gruplaştıracığı fikirler; oy kullanmak suretiyle, mensupları arasında tescil edilmiş olacak ve tarafgirlik tabii bir hal alacağı için, orduyu, bir muvazene unsuru olmaktan uzaklaştıracaktır.

Yukarda, özet olarak ifade edilen sebeplerle :

Asil milletimizin ordusuna karşı güvenini sarılabilecek partizan hareketlerden ve siyasetten uzak tutulması kanun ve nizamlarla kendisine tevdi edilmiş olan kutsal vazifesini hiçbir suretle gölgelendirilmemesi lüzumuna inanıyoruz.

Bu sebeplere ilâveten çok önemli bir hususta da subay, askerî memur ve astsubaylara tanınacak bu «oy kullanma hakkı», ileride zararlı bir netice tevli ettiği takdirde bir daha geri dönülmesinin pek güç olacağıdır. Bunun doğuracağı elim neticeler izahıtan vârestedir.

Yukarda tafsilen izah edilen mucip sebeplerle işbu raporumuz Seçim Kanunu Komisyonuna sunulur.

Millî Savunma Komisyonu

Başkanı Y.

Sözcü

Ethem Boransü

Ahmet Akar

Sadi Erdem

İmzada bulunamadı

Zekâi O'Kan

Halim Önalp

Kâtip

Rauf Gökçen

Hüseyin Ataman

Abdürrahman nazif Gürman

Abdülkadir Okyay

Enver Sökmen

Muhalifim söz hakkım mahfuzdur.

Cemal Yıldırım

Muhalifim

EMİN PAKSÜT — Usul hakkında söz rica ediyorum.

BAŞKAN — Buyurun, efendim.

EMİN PAKSÜT — Pek muhterem arkadaşlarım; Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri hakkındaki kanun tasarısının Yüksek Meclisinizde ikinci defa görüşülmesi sırasında bâzı tadilnameler verildi. Bu tadilnamelerin üzerindeki konuşmalar sadece aynı mahiyette tadilname vermiş olan arkadaşlarımızın birinci görüşme sırasında Yüksek Heyetinize arz etmiş oldukları hususların daha geniş tekrarı mahiyetinde oldu. Ve birbirini ardı sıra yapılan bu konuşmalara mukabil yalnız Seçim Kanunu Komisyonunun değerli sözcüsü görüşlerini belirtti. Bu sırada bu tadilnamelerle ilgili olmak üzere söz istiyen arkadaşlarımızın bulunduğu görüldü. Bu meyanda Anayasa Komisyonundaki arkadaşlarımız da söz istediler. Fakat Yüksek Riyaset eski Büyük Millet Meclisi İktüzüğünün 119 ncu maddesindeki bir hükmü hatırlatmak suretiyle âdetâ bunun bir zaruret olduğu neticesine vardık. Ve dolayısıyla tek taraflı konuşmalar bilhassa bu tasarıdaki altıncı, yedinci maddelerin hükümleri üzerinde yapıldı.

Şimdi muhterem arkadaşlarım, mevzuubahsolan kanunda ilk nazarda sadece seçimlerin temel hükmü, seçim kütükleri hakkında hükümler bulunmakla beraber, umumî görüşmeleri tamamlanmış Anayasa tasarısında yer alan bâzı hükümlere paralel hükümler, mutabik hükümler de vardır.

Yüksek Heyetinizin mâlfumu olduğu üzere Kurucu Meclis, tabiatı ile Temsilciler Meclisi, hassa-

ten Seçim Kanununu ve Anayasa tasarısını müzakere ve kabul edecektir. Bu itibarla ki, Temsilciler Meclisi İktüzüğüne göre tıpkı Seçim Kanunu Komisyonu gibi, Anayasa tasarısını hazırlayan komisyonun da görüşlerini Yüksek Heyetinize arz etmek bir vazifesidir. Nitekim Kurucu Meclis İktüzüğünün sekizinci maddesinde Anayasa Komisyonuna şöyle bir vazife tevdi buyrulmuştur. Anayasa Komisyonu, teşekkülünden ve çalışmalara başladıktan sonra Anayasa tasarısının tümü üzerindeki müzakereleri tamamlayıp üç hafta içinde Seçim Kanunu Komisyonunu ilgilendiren Anayasa hükümlerini karara bağlayarak Seçim Komisyonuna gönderir. Bu sebeple Seçim Kanunu Komisyonumuz haklı olarak bu tüzük maddesine binaen kendisinin hazırlamakla mükellef olduğu tasarıya ithalini zarurî gördüğü hususları soru halinde ve yazı ile Anayasa Komisyonuna, cevaplandırılmak üzere göndermiş, bunlar. Komisyonunda müzakere edilerek hasıl olan noktai nazarı bildirilmiştir. Şu halde şimdi huzurunuzda ikinci müzakeresi yapılmakta olan tasarınn 6 ncı, 7 ncı maddesi gibi maddeler aslında Anayasa tasarısını hazırlamakla mükellef olan Anayasa Komisyonumuzu ilgilendiren, yani orada müzakere edilen, mazbatası tanzim edilen maddelerdir. Temsilciler Meclisi Tüzüğünde hüküm bulunmayan hususlarda Yüksek Heyetinize malûm olduğu üzere 157 sayılı Kanunun 25 ncı maddesi gereğince eski Türkiye Büyük Millet Meclisi Tüzüğünden istifade etmek lâzımdır. Eski Türkiye Büyük Millet Meclisi İktüzüğünün 35 ncı maddesi kanaatimizce bu hâdisede Anayasa Komisyonunda müzakeresi geçmiş olan maddelerin müdafasını sadece Seçim Kanunu Komisyonuna bırakmasına mânidir. Görüşlerimizi Yüksek Heyetiniz de açıklamaya sevk etmektedir. Nitekim 35 ncı maddede «Bir lâyiha veya teklifi, Heyeti Umumiyede, başlıca aidolduğu encümen müdafaa eder.

Diğer bir veya daha ziyade Encümende aynı lâyiha veya teklif hakkında müzakere geçmiş ve mazbata tanzim kılınmış ise (ki kılınmıştır.) «O encümenler yalnız kendilerine aid olan madde veya kısımları müdafaa ederler.»

Burada Yüksek Heyetinizden, bilhassa Yüksek Riyasetten, şu hususu rica etmekteyim. Bu 7 ncı madde münasebetiyle umumî müzakereler açılmasa bile tüzüğün sarahati karşısında

huzurunuzda komisyon olarak bizim de nâçiz kanaatlerimizi fikirlerimizi arz etmemize müsaade edilmesini rica ederiz.

Usul hakkındaki bu mâruzatım tasvip buyurulduğu takdirde arkadaşlarımızın esas hakkında arz edilecek mütalâaları olacaktır.

Hörmetlerimle:

CEMİL SAİT BARLAS — Anayasa Komisyonunun bu hususta ayrı bir görüşü var mı?

BAŞKAN — Hatip arkadaşımız bu hususta da bir sual sorulamaz.

Efendim; hatırlanacağı üzere bundan evvelki celsede 119'ncü maddenin ne şekilde müzakere cereyan edeceği hususunda Riyaset noktai nazarı arz edilmişti. önerge sahibi ile komisyonun söz alması kararlaştırılmıştı ve bu şekilde muamele yapılmıştı.

Şimdi yedinci madde tadil edilmiş mahiyeti değişmiştir. Başkanlık Divanı bu madde hakkında yeniden müzakere açılmasını uygun bulmuştur. Ve bu maddenin müzakeresinde lüzum gören arkadaşlarımızın söz alması mümkün olacaktır. (Alkışlar)

Şimdi söz istemiş olan arkadaşlarımızı sırası ile kendilerini davet edeceğiz.

Şemsettin Günaltay buyurun.

ŞEMSETTİN GÜNALTAY — Muhterem arkadaşlar, çok nazik ve nazik olduğu kadar memleketin kaderi ile ilgili bir konu üzerinde bulunuyoruz. Bu hususta tarihî vazifemi ifa etmek için şahsî kanaatimi arz etmek istiyorum.

Arkadaşlar, iki mesele karşındayız. Birisi, İnsan hakları Anayasası hükümleri, diğeri memleketimizin hususî durumu. İnsan hakları Anayasası icabına göre, her vatandaş, gayet tabii olarak, seçimlere iştirak edebilir. Bu hususta asker, nefer diye istisnalar doğru değildir. Binaenaleyh, Türk ordusu erkânı, zâbitleri, bütün ordu mensupları vatandaş olarak seçimlere iştirak edeceklerdir. Bir de bunun yanında bizim memleketin bir hususiyeti vardır. Pek güzel takdir edersiniz ki, biz hâlâ hürriyet mücadelesi içindeyiz. Demokrasinin temelini esaslandıramadık ve bunu ne kadar zamanda esaslandıracağımızı da bilemiyoruz. Şu halde bizim memleketimizin durumu itibarıyla de bu meseleyi tetkik etmek zorundayız. Bir milletin ana meselelerini görüşürken bu milletin bu meselelerde geçirmiş olduğu tarihî safhaları göz önüne almak lâzımdır. Bu bi-

ze hislerimize göre değil düşüncelerimiz icabı olan neticelere göre yürümek lüzumunu anlatır.

Bizde hürriyet mücadelesini ordu açmış ve muvaffak olmuştur. İttihat ve Terakki İhtilâlini hatırlatmak istiyorum. Bu ihtilâlden sonra memlekette siyasî partiler teşekkül etmiştir. Bunlardan biri İttihad-ü Terakki, diğeri İtilâf-ü Hürriyet Partisi idi. İhtilâli yapan ordu zâbitleri kendilerini hürriyet fedaisi sayıyorlar, İttihad-ü Terakki Partisini tutuyorlardı. Bir kısmı da İtilâf-ü Hürriyet Partisini tutuyorlardı. Bu hal orduda ikilik yaratmaya yol açmıştı. O zaman başta Atatürk olmak üzere bir kısım subaylar ordunun birliğini ve nizamını korumak için İttihad-ü Terakkiden ayrıldılar. Ordu mensuplarının bir kısmı da partilerde kaldılar.

Siyasî partilerde kalanlar faal rol aldılar. Neticede ordu mensuplarının bir kısmı İttihad-ü Terakkiyi tuttular, muhalif olanlar da İtilâf-ü Hürriyet Partisine taraftar oldular. Bu mücadele bilindiği gibi Balkan Harbinin facia halini alması ile neticelendiği partecilik yüzünden enerjik subaylar İttihatçı diye ordu başından atıldılar. Hayatlarını ordu dışında geçiren zatları kumanda mevkiine getirildiler. Bir misal söyleyeceğim. Hayatını üniversitede tedrisatla geçiren Necip Asım Bey Balkan Harbinde Serez Fırkası Kumandanlığına tayin olunmuştu. Fakat harb başlayınca fırkasını kaybetti. Kendisi ve fırkası ayrı ayrı esir düştüler. Bu âkıbet tamamen partizanlığın ordu içine girmesinin neticesi idi. Ondan sonraki safhalarda bu halin kötü âkıbetlerini müşahede ettik. Bundan dolayıdır ki Millî Mücadeleyi zaferle neticelendiren Atatürk'ün en esaslı prensiplerinden birisi orduyu siyasetten uzaklaştırmak oldu. Bugün içimizde bulunan ve hürmetle yâd edilen İnönü de Cumhurbaşkanlığı müddetince bu prensibe canla başla sarıldı. Ordu başına getireceği insanları ordunun sevdiği, takdir ettiği tarafsız liyakatli zatlar olmalarına itina gösterdi. Buna rağmen Demokrat Parti İktidarının ne yol tuttuğunu biliyorsunuz. Fakat bu gidişin âkıbetini de hepimiz gördük. Tarih gösteriyor ki ordunun partizanca siyasete katılması memlekete büyük tehlikeler getirmiştir.

Ordu partileri değil, bütün memleketi temsil etmelidir. Vatandaşlar hangi partiden olursa olsunlar orduyu kendinden saymalı ve onu candan sevmelidir. Bu da halkın orduyu tarafsız ve mem-

leketin koruyucusu tanınmasını intaceder. Eğer ordu fiilen siyasete katılmış bir kısım kumandan ve subaylar bir partiye, diğer bir kısmı da başka partiye mensubolsaydı 27 Mayıs Zaferi bütün milletçe tasvip edilmiş olmazdı. Belki de 27 Mayıs zaferi tahakkuk edemez, etsede çok kanlı mücadelelere yol açardı. O vakit ordunun bir kısmı bir partiyi, diğer kısmı bir partiyi tutar halk ve memleket ikiye ayrılmış olurdu. Bulduğumuz coğrafi mevki icabı olarak varlığımız büyük tehlikeye düşmüş olurdu. Biz bu tehlikeyi mâzide göz önünde tutmuşduk. Halk Partisi de bu siyaseti tervicetmiştir.

Şimdi ordunun rey verme hakkına geliyorum. Ordu mensupları memleketin en güzide evlâtları olmaları itibariyle haklı olarak reye iştirak etmeleri icabeder. Demokrasi de bunu iktiza eder. Fakat bizim memleketin hususiyeti icabı olarak vatanın koruyucusu olan ordu mensupları demokrasi yerleşinceye partiler Garpta olduğu gibi harekete ve demokrasi usullerine alışınca kadar, bu haklarından vazgeçmelerini vatan severlik saymaktayım. Çünkü reye iştirak ettikleri takdirde partilerin bunu partizanca tefsir ederek kışlalara sokulmak istemeleri ihtimali vardır. Ordu, memlekette demokrasi yerleşinceye kadar, hürriyet ve demokrasinin tarafsız koruyucusu durumunda kalmasını memleket hayrına uygun görmekteyim. Ordunun Demokrasiyi kurmak gibi mukaddes olan bu vazifesi ne zamana kadar gidecektir? Halk kütlesi ne zaman demokrasi hürriyetini tam mânası ile yani Garp memleketlerinde olduğu gibi koruyacak seviyeye gelirlerse o zaman buna lüzum kalmıyacaktır. Memleketin bu tekâmül merhalesine gelmesi, halinde tehlike kalkmış olacaktır. Bu da, partili arkadaşların, aydın vatandaşların, bütün münevver insanların yardımları ile halk yayınlarının yetiştirilmesi ile mümkün olacaktır. İşte o zaman orduya düşen vazifeye lüzum kalmıyacak, her vatandaş gibi ordu mensupları da seçimlere karışacaklardır.

Demokrasi; memleketi yıkmak demek değildir. Nizam ve hayır içinde hür vatandaşlara ilerleme, yükselme zemini hazırlamak demektir. Buda bir müddet demokrasinin emniyetinin temini ile mümkündür. Tarafsız ordu bunun teminatıdır. Sözlerim yanlış tefsir edilmesin. Ben memlekette, Demokrasinin ve yurt

itilâsının huzurlu bir hayat ile mümkün olacağına inanmaktayım. Mâzinin acı hatıralarından endişe ediyorum. Bu sebeple tarihî vazifemi yapmış olmak için bu mâruzatta bulunuyorum. Hüküm sizindir. (Alkışlar)

İSMET GİRİTLİ — Sayın Başkan, muhterem arkadaşlar, dünden beri hakikaten üzüntülü olduğumu söyleyerek sözlerime başlamak istiyorum. Zanediyorum ki, 18 yaş ve subay ve astsubaylara oy hakkının tanınması idi. Fakat maalesef, evet maalesef diyorum, bu iki güzel yenilik hiç beklenmedik birtakım muhalefetle karşılandı. 27 Mayıs Devriminin ilerici ve devrimci atmosferi içinde kurulan bu Kurucu Meclisin vazifesi, memleketimizin ilerici, zinde, enerjik genç kuvvetlerini kanalize etmek ve gerekli yenilikleri getirmek iken maalesef garip bir muhafazakârlık havası içindeyiz. Bunu Meclisinize asla yakıştıramıyorum. (Gürültüler, bravo sesleri) Efendim, ordu Türkiye'nin en mümtaz en aydın, en devrimci bir müessesesidir. Ben şahsan Atatürkü bir kuşak'ın mensubu olarak bir tek Atatürkü oyun azalmasına mâtuf veya müncer olacak hiçbir tedbiri asla tasvibetmiyorum.

Efendim, deniyor ki; subay oy verirse politika yapmış olur. Biz politika diye neye deriz? Politika memleketin aktüel meseleleri üzerinde birtakım tedbirler almak ve düşünmek demektir. Bir taraftan gençliği «Aman efendim evlâdım politika yapmasın» diyoruz bir taraftan orduya politika yaptırmam diyoruz. Ondan sonra kendimiz politikacı olarak ortaya çıkıyoruz. Eğer olması lâzımgelen politikayı, 27 Mayıs İhtilâliyle yıkılmış olan sokak politikacı zihniyetini değil de, medenî politikayı kastediyorsak bundan çekinmememiz lâzımdır. Politika bugün her aklı başında olan vatandaşın vazifesidir. Bu vazifeyi de en medenî ve asgarî şekilde, vatandaş seçim zamanı oyunu kullanmak suretiyle ifa eder.

Mukayeseli bir tetkik yapılırsa görülür ki, umumiyetle ordunun kötü mânada politikaya müdahale ettiği, sokak gürültülerine karıştığı memleketlerin oyun orduya oy tanınmamış olan memleketler olduğu görülür. Orduya bu medenî hak tanınmazsa şartları tamam olmasa silâhla politikaya müdahale etmek mecburiyetinde kalır. Oya katılmak; politika yapmak değil, me-

deni vazifesini yapmak, siyasi kanaatini izhar etmekten ibarettir.

Türkiye'de zaman zaman ordu, politikaya karışmış, karıştırılmıştır. Sebebi; oy hakkını kullanmak değil; İşbaşına gelen iktidarların zamanla müstebitleşerek orada zorla tutunmak istemiş olmalarındandır. İşler çığırından çıkıyor; çıkar çıkmaz bütün memleket, bütün millet kıyam hakkını kullanma durumuna geliyor. Millet azim bir kısım halkının milletin hislerine de milletin bir parçası, kısmı olan ordu tercüman oluyor. Ordunun politikaya müdahalesine sebep daima, iktidarların haksız ve zâlim icraatı olmuştur. Yoksa oy hakkı değil. Gerçekten oy hakkı tanınmadığı zamanlarda bile iktidarlar icraatlarıyla bütün milleti ve dolayısıyla milletin ayrılmaz bir kısmı, mümtaz bir kısmı olan orduyu çığırından çıkarmışlardır. Şu halde subaylara, astsubaylara oy hakkını tanıyacağız, tanımak mecburiyetindeyiz. Bir mahallede subayın kayınvalidesi, annesi, kız kardeşi, kayınbiraderi oy kullanıyor, fakat aydın bir subay oy kullanamıyor. Subayların oturduğu mahallede çıkan oylar, aşağı - yukarı subay ailelerinin temayüllerini belli etmiyecek mi? Garip bir Deveküşü politikası zihniyetiyle ne hakla mahrum ediyoruz. Bu bir bedahet meselesidir, bu apaçık konu üzerinde bugün konuşmak bile bence ayıptır. (Gürültüler, sözünü geri al sesleri) Türk ordusuna ve Türk subayına oy hakkını tanıyacağız ve tanımak mecburiyetindeyiz. Sözüm bundan ibarettir. (Alkışlar)

BAŞKAN — Tarık Zafer Tunaya.

TARIK ZAFER TUNAYA — Sayın arkadaşlar, bir memleketin yakın tarihinde ve hattâ yaşadığı günlerde birçok önemli meseleler birdenbire ortaya çıktıkları zaman birtakım tereddütler yaratırlar. Nitekim askerlerin daha doğrusu subayların oy hakkına sahibolup olmayacakları meselesi de, ne yazık ki bizim memleketimizde umumî bir münakaşa konusu olmuştur. Ondan dolayıdır ki, bugün bu fevkalâde önemli mesele, memleketin kaderi üzerine eğilmiş olan bir Kurucu Meclisin içinde büyük bir ilgi ve haklı bir heyecan toplayabiliyor. Bu sebeple, her şeyden evvel kendi kendimizi tebrik etmemiz lâzımdır, zira çoktan beri üzerinde durulmamış fakat bugün bir dönüm noktasında bulunan böyle bir meseleyi açıkça ve bir arkadaşımızın söylediği gibi, bir gerçekler devrinin

aydınlığı içinde görebilmek imkânına sahibiz.

Şimdi aziz arkadaşlarım, bu konuda dünden beri söylenmiş olan sözleri büyük bir dikkatle hepimizin dinlediğine inanıyorum.

Bu konuda değerli hatipler konuştu. Burada konuşan sayın Dr. Nihat Reşat Belger arkadaşımız Abdülhamid istibdadına karşı mücadele etmiş bir Jön Türk'tür. Bu arada ordumuzun yüksek mevkilerini şerefle işgal etmiş olan eski askerler de konuştu. Daha sonra eski bir Başbakan konuştu ve ciğerlerinin bütün kudretiyle, acı tecrübelerin ışığında ıstıraplı olayların tekerür etmemesini temenni etti. Konuşanların hepsi de bu maksatla konuştu. En son olarak da kader arkadaşım İsmet Giritli konuştu. Şimdi arkadaşlar, lütfen bir hocanın nâçiz kanaatlerini dinler misiniz?

Her şeyden önce mûta olarak kabul edilen bir fikre dayanılıyor; Türk subayları oy verilerse, ordu ikiye bölünür, memleket mezbahaya döner.

İleri sürülen bu fikirlerin muhterem oduklarını ve ulvî bir hassasiyetin ifadesi olduğunu kabul ediyorum. Kanaatimce bu fikir doğru değildir. Zaten ondan başka yapacak başka bir kuvvet de yoktu. Bir umumî efkâr rejimi o zaman için mevcut değildi. Meşrutiyetin getirdiği bütün ümitlere rağmen insanlar çok kısa bir zaman içinde büyük bir hayal kırıklığına düşmüşlerdir.

Ondan sonra 31 Mart olayından bahsedildi. Arkadaşlar, 31 Mart olayı ordunun siyasete karışması neticesi veya ifadesi değildir. 31 Mart olayı birtakım çapule ve mürteci unsurların Devletin başına musallat olmasıdır. 31 Mart olayı türlü şekilde ifade edilebilir ama, tahlil ettiğimiz zaman mahiyeti itibariyle bir irtica hareketinden başka bir şey olmadığı görülür. Derviş Vahdeddin'in başında bulunduğu bir kütle, bundan istifade yoluna gitmiştir. Bu hiçbir zaman askerler oy versin, oy vermesin meselesi halinde görülmemiştir. Ondan sonra Halâskâr Zâbitan grubu hareketiyle karşılaşıldı.

Bu zamanın iktidar partisine, İttihat ve Terakkiye karşı ayaklanmış olan bir subaylar grubu idi. Bu grubun çok kalabalık olmadığını bizzat bana o hareketin önderliğini yapmış olan zat söylemiştir. Ve bunların niyeti de doğrudan doğruya gelip politikanın içine girmek değil, bilâkis bir zâlim iktidarı, istipdada sapan bir

iktidarı yerinden uzaklaştırdıktan sonra askerlerin siyasete karışmamalarını istemektir ki, bu da askerinin politika yapması değildir. Fakat Grup mensupları, memleketin hürriyetçi gelişmesini devam ettirmek için bunu istemişlerdir. Ve hattâ ve hattâ bu Grubun iddialarını, sanırım burada bulunan bazı zevat bilirler. Ondan sonra bir Balkan Harbi geldi. Yukarıda bahsettiğim hareketle Balkan Harbi arasında bir irtibat kurmak mümkündür. Ama Balkan Harbi yenilgisinin doğrudan doğruya askerî kuvvetlerin oy verip vermemesinin bir eseri olduğunu ve bütün neticenin askerlerin siyasete karışmasından dolayı vukubulduğunu söylemek, tarihî gerçeklere uymaz arkadaşlar. Orada vazife almış vatansever evlâtlarımızın, o zamanı yaşamış insanların ve memleketin büyük ızdıraplar çekmiş olması, memleketin başına gelen musibetler mutlaka bundan dolayı değildir. Evvelâ, silâhlı kuvvetlerimiz de kâfi değildir. Kumanda heyetimiz kudretsizdir. Bir terhis yapılmıştır. Seferberliğin ikmalî, gereken vaziyete ulaştırılması için tertip imkânları da azdır. Benim tarihî eserlerden ve bazı şahıslardan edindiğim bilgi budur. Belki bazı yanlışlıklarım olabilir.

Ordunun siyasete iştirakinden dolayı bütün Balkan Harbi felâketinin başımıza geldiği gibi bir netice vaz'etmek zordur. Fakat o zamanki şartlar muvacehesinde İntihabî Mebusan Kanununda bir tadilatla subayların ve ordu mensuplarının oy hakkı kaldırılmıştır. Ordu mensuplarının siyasetle uğraşmamalarını sağlamak gayesiyle hepsi tahlif edilmiştir. Hepsine yemin ettirilmiştir. Ve hepsinden birer senet alınmıştır.

Aziz arkadaşlar;

Tarihî gerçekler nazara alınrsa, Türklerin hürriyetçi ve demokratik geleneklere karşı muazam bir hassasiyeti olduğu anlaşılır. Türkiye'ye giren bütün yenilikler ordu vasıtasıyla girmiştir. Sosyal ıslâhatların yanında siyasî ve diğer ıslâhatta ordu kanalıyla girmiştir. Bu kadar şerefli bir mazisi olan, böyle taptaze ve dipdiri bir organizasyonun, tarihin büyük ve yüksek değerine mazhar olmuş bir organizasyonun, bugün için bu değerden mahrum edilmesini ben anlamıyorum. Şu bakımdan anlamıyorum. Her şeyden evvel devrimci, Atatürk'çü ve bu prensiplere sadık olan, 27 Mayıs ispat eden bir ordu, böyle bir şerefli vazifeden nasıl yoksun kılınabilir? Denebilir ki,

Cumhuriyet rejimi içinde, hattâ Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti kurulduktan sonra niye subaylara oy hakkı tanınmadı? Bu soruya cevap bulmak zor olmayacaktır. Bir müddet için böyle bir kaydın konulmasına belki zaruret görülmüş olabilir. Bu dahi münakaşa edilebilirdi. Bugün için böyle bir zaruretin olduğuna kaani değilim.

Arkadaşlar, biz, subaylardan neyi esirgiyoruz? Subaylara oy hakkı verilmemesi ne demektir? Oy hakkı vermemek demek, seçimlere iştirak etmiyeceklerdir, demektir.

Bugün büyük hukukçular müttefiktirler ki, bir memleketin seçim tarihi, o memleket medeniyetinin tarihidir. Seçim sadece siyasî bir vazife değildir. Demokraside her vatandaşın memleketin âmme hayatına iştirak hakkı ve mükellefiyeti vardır. En samimî bir şekilde hürriyetlerimizi korumuş ve vatan müdafasını en kahramanca bir şekilde yerine getirmiş olan insanlardan bunu esirgemeye hiçbir hakkımız yoktur. Çünkü, bu bir medenî vazifedir. Bu sırf siyasî bir vazife değildir. Türkiye en karışık zamanlarda bile hangi yoldan hareket etmesi gerektiğini bilmıştır.

Tabiidir ki, fikirler muhteremdir, hiçbir zaman aksi fikri müdafaa edenlere fikirlerinin muhterem olmadığını söylemek istemiyorum. Çünkü aynı hassasiyetin neticesi olarak bunu söylediklerine kaaniim. Ama şunu söylemek istiyorum ki, bu kadar kuvvetli, taptaze, dinç inkılâp kuvvetine, memleket içinde, sosyal alanda, siyasal alanda tarih boyunca memlekete yenilikler getirmiş olan subaylara bu hakkı tanımak lâzımdır. Oy hakkını tanımak lâzımdır. Onların, medenî vazifelerini yapmamalarını istemek hakkımız değildir.

Şu bakımdan da bir fikrimi bilhassa belirtmek istiyorum : Bir arkadaşımız dedi ki, «Oy hakkı girer girmez orduda bir ikilik, bir anarşi başlayacaktır.» Türk ordusu bu kadar çabuk değişebilecek ve bu kadar çabuk bozulabilecek bir durumda mıdır arkadaşlar? Bunu kabul edemem.

ŞEMSETTİN GÜNALYAY — Türk milleti 10 senede bu kadar çabuk bozuldu. Hâdiseleri iyi görelim.

TARIK ZAFER TUNAYA — Müsaade buyurun Beyefendi. Ben sizlerin fikirlerinizi çok muhterem gördüm. Dinledim. Fakat bunları kabul etmemekte de mâzurum her halde.

Arkadaşlar, Türkiye'de demokrasinin yerleşmediğini iddia etmek cesaretini ben kendimde gö-

remiyorum. Türkiye'de muazzam bir demokratik gelişme vardır. (Alkışlar)

İki yüz senelik bir eseri inkâr edemeyiz. Tarihi gerçekleri inkâra kalkıştığımız zaman kendimizi inkâr gibi bir neticeye varırız. Bir memlekette zülüm ve istibdata dur diyebilecek bir efkârı umumiye varsa orada demokrasi vardır, arkadaşlar. Birtakım noksanlar olabilir. Öyle zannediyorum ki, ileri memleketlerde dahi bu noksanları görmemiz mümkündür. Bizim de başka memleketlerin yüzlerce sene evvel yaptığını daha çabuk yapmak mecburiyetinde olduğumuza göre birtakım eksikliklerin ortaya çıkması mümkündür. Bu kötümserliğe düşecek kadar büyük değildir. Onun için yeni kurmakta olduğumuz Cumhuriyetin ruhuna uygun olarak, Türk ordusunun subay ve astsubaylarına, şu maddede olduğu şekilde oy hakkının tanınmasını ben, onlara karşı borçlu olduğumuz medenî bir mükellefiyet sayıyorum. Bizim bunu yapmakla mükellef olduğumuza kaaniim, Kurucu Meclis olarak...

Tekrar söylüyorum, müsaade buyurunuz; oy hakkını tanıdığımız zaman Türk ordusunda anarşik meselelerin ortaya çıkacağını hiç zannetmiyorum. Türkiye'de 27 Mayıs Harekâtı olmuştur. Dünyanın en efendi ihtilâlini Türk ordusu yapmıştır. Muvakkat Hükümeti kurduğu andan itibaren hürriyetlerimizi esirgememiştir. Bugün demokratik hayata nasıl girdiğimiz, daha doğrusu demokratik bir müessesenin kökleşmesi bakımından nasıl ilerlediğimiz, ordunun bunu nasıl desteklediği, sadece Türk milleti değil, dünya umumi efkârının şahit olduğu bir hakikattir. Bu bakımdan, Türk ordusunun oy hakkı ile bozulacak kadar zayıf olmadığına inanıyorum ve Türk ordusunun muhterem subay ve astsubaylarına oy hakkı tanınmanın bizim için medenî bir ödev olduğunu ve onlara karşı borçlu olduğumuzu kabul ediyorum. Sizleri hürmetle selâmlarım. (Şiddetli alkışlar ve bravo sesleri)

BAŞKAN — Alp Kuran.

ALP KURAN — Pek muhterem arkadaşlarım, bu mevzuda bendeniz de birkaç söz söylemek istiyorum. Meselenin ciddiyetine ve önemine binaen hissî konuşmıyacağım. Mümkün merteye gerçeklere ve ilmi gerçeklere dayanarak konuşacağım. Meselenin serin kanlılıkla mütalâa edilmesi gerektiği kanaatindeyim.

Filvâki tecrübeli Devlet adamlarımız, tecrübeli ve ordunun içinden gelmiş muhterem

arkadaşlarımız, orduya oy hakkının tanınmasının mahzurlarına işaret etmişler, mütalâalarını beyan etmişlerdir. Fakat meselenin bir de siyaset ilmi bakımından da mütalâa edilmesinde fayda vardır. Demokrasiyi kabul etmiş memleketlerde, her vatandaşın siyasî hayatta ya doğrudan doğruya veya oyu vasıtasıyla müessir olma yetkisi, bütün siyaset âlimleri tarafından kabul edilmiş bir gerçektir. Bilhassa subaylara oy hakkı verilmemesi, kayıtlı oy sisteminin bir başka şekli olarak kabul edilmektedir. Ve genel oy sistemi kabul edildiği takdirde diğer vatandaşlar gibi subaylara da oy hakkı tanınması gerektiği ileri sürülmektedir. Yüksek Heyetinizin kabul buyurduğu 2 nci maddede genel oy esası kabul edildiğine göre, bunun tabii neticesi olarak subaylara oy hakkı tanımak durumundayız. Filhalka 1791 Fransız Anayasasında vatandaşlar iki kısma ayrılmış idi. Bir kısmı citoyen aktif, bir kısmı da nâkis vatandaşlar haline sokulmuştu. Subayların oy hakkından mahrum edilmeleri keyfiyeti, subayların nâkis vatandaşlar gösterilmesi nâkis vatandaşlar durumuna sokulması demektir.

İkincisi muhterem arkadaşlarım, bugün siyaset ilminin büyük yazarı Maurice Duverger 1955 tarihli bir eserinde bu konuda aynı söyle söylüyor :

Maurice Duverger diyor ki; subaylara oy hakkı tanımamak temayülünün başlıca iki sebebi vardır :

Birincisi; subayların askerler, onbaşı ve kıta çavuşları üzerinde bir tesir icra etmeleri ve bu suretle seçim sonuçlarını deforme etmeleri, millî iradenin tecellisi şeklini değiştirmeleridir. Bu sebeplerdir ki, subaylara oy hakkı tanımamak lâzımdır. Erlerle birlikte eğer oy hakkı tanınrsa, bir kıtanın bulunduğu yerde meselâ 10 bin kişi varsa, subay bu 10 bin erin üzerine etki yaparsa, o takdirde iki partinin oyları arasında diyelim ki 5 bin oyluk fark varsa, bu neticeye büyük tesir icra eder; meselâ, (A) partisi kazanacağı yerde, (B) partisi kazanabilir. Bu suretle subaylara oy hakkı tanınmamalıdır, diye bir mütalâa dermeyan edilmiştir.

İkinci sebebi; huzurunuzda münakaşası yapılan meseledir, başka ülkelerde de münakaşa edilmiştir. Bu teze göre, orduya oy hakkı ta-

nırsa, orduya siyaset girer, bu suretle ordu için gerekli olan disiplin zarar görür, işlemeze hale gelir. İşte, subaylara oy hakkının tanınmasını reddedenler başlıca bu iki sebebe dayanmaktadır.

Her iki noktai nazar da, kanaatimizce, vârit değildir. Bu husus dahi Maurice Duvergér tarafından kitabında ifade edilmiştir.

«Subaya oy hakkı verilince erlere baskı yapılır, oylar deforme olur» noktai nazarına bir nebze temas etmek istiyorum. Bâzi arkadaşlarımız subaylara oy hakkı tanınma, erlere de oy hakkı tanımak lâzımdır, dediler. Bu düşünce doğru değildir. Çünkü, subaylık bir kimsenin ömrü boyunca üzerinde şerefle taşıyacağı bir vasıftır, bir meslektir. Oy hakkı verilmezse bir subay ömrü boyunca Devletin siyasi hayatında söz ve rey sahibi olamayacaktır. Halbuki erler iki senelik bir vazife süresine tâbidirler. Bu iki sene içinde oy kullanamayacaklardır ama, iki sene sonra bu muhterem vatandaşlar oylarını kullanabileceklerdir. Siyasi kanaatlerini bilâhara askerliklerini bitirince, belirtme ve oy kullanma imkânını bulacaklardır. Bu bakımdan, erlerin, bir yandan geçici bir hizmete tâbi olmaları, öte yandan 5 bin, 10 bin kişinin seçim sonuçlarını deforme edebilmeleri ve icabında seyyar seçmen kütlesi teşkil etmeleri sebebi ile, oy kullanma hakkından mahrum edilmeleri elbetteki vâridolabilir. Kaldiki bunlar askerlik ocağına askerlik öğrenmeye gelmişlerdir. Subaylar ise mektebini bitirmiş, askerliği öğrenmiş ve meslek sahibi olmuşlardır. Subaylar artık talebelikten çıkmıştır. Bunları talebe disiplini altında buldurmaya imkân yoktur. Erler ise askerlik ocağına formasyonunu yapmak için gelmiştir. Bu bakımdan, talebe disiplinine tâbi olmaları tabiidir. Kendilerini sadece - vazifelerini öğrenmeye hasretme - leri zaruridir. Binaenaleyh erlerin oy kullanmaması memleketin yüksek menfaatleri icabı, millî vazifeleri icabı, yüklendikleri vecibeleri öğrenmek ve yapmak bakımından doğrudur. Bunun yanında subaylara tanınmaması doğru değildir.

Ordunun siyasete karışması bakımından serd edilen mütalâalara gelince : Bu husustaki kanaatler ve endişeler de vârit değildir. Nitekim dünyanın birçok memleketlerinin seçim mevzuatlarını incelediğimiz zaman görüyoruz ki, subaylara oy hakkı tanınmıştır. Subayları siyaset

yapmaya teşvik eden husus doğrudan doğruya oy'un kendisi değildir. Ordu; eğer siyasi hayatta birtakım buhranlar varsa, eğer siyasi hayatta keyfi bir idare hüküm sürmekte ise, yahut memleket bir milli facia ile karşı karşıya ise, ordu mensupları da bütün vatansever insanlar gibi, memleketi ve milleti kurtarmak için, elbetteki birtakım tedbirler düşüneceklerdir. Eğer bir devlette keyfi idare varsa, hukuk devleti kurulmamışsa, bu haksızlık ve zulüm idaresi karşısında elbetteki vatandaşların sesleri çıkacaktır; Ordudaki subaylar da o memleketin vatandaşları oldukları için, birer insan oldukları için, bu haksızlıklara karşı elbette her insan gibi tahammülsüzlük gösterebileceklerdir.

Bir hukuk devleti kurulduğu takdirde, demokrasinin icapları tam mânasiyle yerine getirildiği takdirde, siyasi buhran olmadığı takdirde, Ordunun siyasetle iştigal etmesi asla vârit değildir.

Muhterem arkadaşlarım, Maurice Düverger eserinde «Subaylara oy hakkı tanınmazsa, onlar tam vatandaş telâkki edilmiyorlar demektir» diye meseleyi bağlıyor ki, doğrudur.

Muhterem arkadaşlarım; dediğimiz gibi, oy hakkının subaylara tanınması bizatihî Orduya siyasetin girmesine sebebiyet vermez. Bu bir hukuk Devleti meselesidir. Ordunun Türkiye'de memleketin yüksek menfaatleri bakımından siyasete katılmaması lâzımdır. Mutlaka lâzımdır. Fakat bunun temini vasıtası, subaylara oy hakkı tanımamak değil, başka yerlerdeki. Bu, ilgili kanunlarda, ordu mensuplarının siyasetle uğraşamayacağı derpiş eden hükümlerle olur. Oy kullanmak ayrı şeydir. Siyasete karışmak ayrı şeydir. Aksi halde memur vatandaşı da oy hakkından mahrum etmek icabeder. Zira Memurün Kanununda ve diğer kanunlarda memurun siyasetle iştigali menedilmiştir. Oy vermek politikaya karışmak sayılırsa, tarafsız olması gereken idarenin bu tarafsızlığı bozulur endişesiyle, memurların da oy hakkından mahrum edilmesi lâzımdır.

Muhterem arkadaşlarım, hulâsa, yapılacak şey bir hukuk Devletini kurabilmektir. İlgili kanunlara ilgili hükümleri koymaktır. Bunun yanında orduya oy hakkı tanınmaktır. 1924 Anayasamız ve huzurunuzdaki Anayasa tasarisının 64 ncu maddesi üzerinde de bir nebze durmak isterim. Bugün Türkiye'de harb ilânı kararı

Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından ve onun temsilcileri tarafından verilir. Türkiye Büyük Millet Meclisi orduyu harbe sokup sokmama kararını alma yetkisine sahiptir. Savaşacak ve sınırlarda bu milleti koruyacak olan ordudur. Birinci Dünya Savaşına girme durumu da nazarı itibara alınır ve koca bir İmparatorluğun nasıl elimizden gittiğini göz önünde tutarsak, savaşacak ordunun harb kararı alma yetkisine sahibolan temsilcilerin seçiminde oy hakkına sahibolmasını kabul etmek yerinde olur kanaatindeyim. Aksi takdirde orduya, dolayısıyla dahi olsun katılmadığı bir kararın, mesuliyetini yüklemiş oluruz. Bütün bu sebep-

lere binaendir ki, bendeniz gayet vatansever duygulara sahibolduklarına hepimiz gibi yüzde yüz kaani bulunduğum Türk Ordusunun memleketin bekası ve yüksek menfaatleri adına siyasete karışmıyacağına şahsan eminim. Fakat, medenî milletlerin ulaşmış olduğu seviyeye bizim de geldiğimize kaani olarak, Türk Ordusunun asil subaylarına layık oldukları oy verme hakkını tanımamız, arz ettiğim sebeplerle, lâzımdır kanaatindeyim. Hepinizi hürmetle selâmlarım. (Şiddetli alkışlar)

BAŞKAN — Bugün saat 14.30 da toplanılmak üzere oturumu kapatıyorum.

Kapanma saati : 12.40

ÜÇÜNCÜ OTURUM

Açılma saati: 14,30

BAŞKAN — İbrahim Senil

KÂTIPLER : Şahap Kitapçı, Oktay Ekşi

BAŞKAN — Oturumu açıyorum.

Seçimin Temel Hükümleri ve Seçmen Küçükleri hakkındaki kanun tasarısının 7 nci maddesi hakkındaki müzakerelere devam ediyoruz. Söz sırası Ferda Güley'de. Buyurun efendim.

FERDA GÜLEY — Muhterem arkadaşlarım, 7 nci madde ile vatandaşlardan hangilerinin oy hakkını kullanamayacaklarını müzakere etmekteyiz. Oy hakkını kullanmak mevzuunda demokratik bir cemiyette prensip nedir? Ne olabilir? Naçiz kanaatimce prensip, millî gelir payında olduğu gibi millî hâkimiyet payını da vatandaşlar arasında en yüksek ve eşit hale getirmek olabilir. Prensip budur. Vatandaşın millî hâkimiyetteki payı da millî gelirdeki payı gibi yüksek ve eşit olsun. Nasıl kimse millî gelirdeki payını bazı vatandaşlarda azaltılmasını istiyemezse millî hâkimiyetteki payın da azaltılmasını istiyemez. Bilâkis bu pay en yüksek noktaya kadar çıktığı ve eşit olarak dağıtıldığı nispette fertler dolayısıyla toplumlar huzura ve gurura kavuşur. Çünkü vatandaş

millî gelirdeki payını eşit olarak kullanmak suretiyle millî refaha ve millî hâkimiyetteki payını kullanmak suretiyle de millî hâkimiyetin teşkiline ve millî iradenin tecellisine katılmış olur. Bence görüşmekte olduğumuz Anayasa tasarısının temel esprisi budur. Yani millî hâkimiyet payını, millî gelir payını en yüksek noktaya kadar çıkarmak ve eşit yapmak. Sosyal ve demokratik cumhuriyet bu demektir. Sosyal adalete dayanan, onun ilkelerine dayanan cumhuriyet derken bir taraftan demokratik haklar yönünden millî hâkimiyet payını en yüksek seviyeye çıkarıyoruz, bir taraftan da millî gelir payını en yüksek noktaya çıkarmak istiyoruz. Çağdaş modern medeniyette aradaki farkı kaldırmak gayedir. Bunu kaldıramasa bile en az hadde indirmek hedefi peşindedir. Bu hem müzakeresini yapmakta olduğumuz Anayasamızın temel espirisidir, hem de komisyonun hazırladığı ve bugün, bu madde hariç, Yüksek Heyetçe kabul edilmiş bulunan kanun tasarısının temel espirisidir. Mümkün olduğu kadar fazla vatandaş seçme yeterliğine sahip vatan-

daşı mahkûm edici sebep vücut bulmadıkça, sandığa götürmek ve siyasî kanaatini kendi malası ile bir hâç gibi «Eğemenlik kayıtsız şartsız milletindir» temelini koydurmak!

Muhterem arkadaşlarım; vatandaş bu hakkını kullandığı nispette huzura ve gurura kavuşur. Huzura ve gurura kavuşan vatandaşlardan meydana gelen toplumlar da, huzurlu ve gururlu toplumlar olur. Eğer bu hak kullanılmazsa, o fertlerden terekkübeden toplumların tansiyonu yükselir. Kullanılırsa, fertlerin kullandığı nispette, tansiyon normale düşer. Normal tansiyonlu fertlerden terekkübeden toplumlar da normal tansiyonlu toplumlar olurlar. Aksine bu hak kullanılmazsa huzurunu ve gururunu kaybeden fertler huzurunu ve gururunu kaybetmiş toplumlar meydana getirirler. Bu suretle tansiyon da artar. Batı demokrasisinde vatandaşların bu haklarının en geniş hudutlara kadar götürülmesinin hâkim sebebi budur. Elimizdeki tasarının da hâkim prensibi budur.

Şimdi, 1950 senesinde çıkan ve 10 sene tatbik edilen Seçim Kanununun 9 ncu maddesini aynen okuyorum:

Oy veremeyecek seçmenler

MADDE 9. — Aşağıda yazılı seçmenler oy veremezler :

1. Emniyet müdürleri, emniyet âmirleri, komiser ve komiser muavinleri ve polisler;
2. Subaylar, gedikli subaylar ve gedikli erbaşlar;
3. Askerî memurlar ve askerî adli yargıçlar;
4. Askerî öğrenciler;
5. Silâh altında bulunan erat.

Okuduğum maddede oy kullanamayacak diye sayılan emniyet mensubu vatandaşların bu tasarı ayağını çözmüş, «Buyurun, siz de oy sandığına gidebilirsiniz.» demiştir.

Subayların, astsubayların ve askerî memurların da ayağındaki bağı çözmüştür. Yalnız askerî öğrencilerle silâh altındaki eratin ayağındaki bağı, toplumun büyük menfaatleri henüz gerektirmediklerinden dolayı içi sızlaya sızlaya çözememiştir. Eğer bu imkân olsa idi askerî öğrenciler, er, onbaşı ve kıta çavuşlarının da ayaklarının bağını çözmek, bunlara da (Egemenlik kayıtsız şartsız Türk milletindir temelini kendi malarla kendi harcını köy) demek lâzım idi. Komisyon

bu tasarıda bunu demek için iştihak duymuş fakat imkân görememiştir.

Şimdi muhterem arkadaşlar rey vermek ne demektir veya rey vermek ne demek değildir? Rey vermek demek, düşünce ve kanaatini yazılı ve gizli olarak 4 senede bir sandığa atmak demektir.

Rey verme ne demek değildir? Rey vermek tehlikeli ve geniş mânasında, siyaset yapmak değildir.

Muhterem arkadaşlarım; milletimizin elit bir zümresi olan subaylar, evlerinde, mahfilde ve misafirlikte siyasî düşünce ve kanaatlerini belli etmiyor mu? Yani, şifahen her gün rey vermiyorlar mı? Veriyorlar. Ne vakitten beri? Çok partili hayata girdiğimizden beri. Şahsen ben, 15 seneden beri, 1946 dan, binbaşı olarak, 1953 senesinin nihayetinde ordudan ayrılmağa kadar, bu hakkı kullandım. Ama siyasî düşünce ve kanaatlerimi yazılı ve gizli olarak sandığa atmak hakkını kullanmadım. Evimin içinde yüksek tahsilli olan ben, annemi ve diğer aile efradını sandığa gönderdim. Hattâ onların reylerinin ve kanaatlerinin tanziminde müessir oldum. Fakat, onlar sandığa giderken ben pijamamla evde kaldım. Bugün subaylara rey hakkı verirken işte bu gerçeği sandık başına doğru kanalize etmiş oluyoruz.

Sonra bir mesele daha var : Eğer oy kullanmak siyaset yapmaksâ, kanunlar gereğince memurlar siyaset yapmaktan menedilmişlerdir. O halde memurlarımızın da bilhassa seçimleri idare etmek mesuliyetini omuzlarına yüklenmiş, olan hâkimlerimizin de bu haktan yoksun düşürülmeleri lâzımdır. Seçimlere nezaret eden, seçimlerin mesuliyetini omuzlarında taşıyan hâkimlere (git; bir taraftan bu kanunun tahmil ettiği vecibeleri yerine getir, diğer taraftan reyini kullan) ve seçimde hiçbir mesuliyeti olmayan subaya da (sen rey kullanamazsın evinde kal!) de. Çobana okuma - yazma bilmeyen herhangi sade bir vatandaşa (git; millî hâkimiyetteki payını kullan) de, millî hâkimiyet payını kullanması yüzde yüz hakkı olan subaya ise (sen oy kullanamazsın) de. Hayır, böyle şey olamaz, Böyle bir şey olamaz, çünkü böyle bir şeyi kabul etmek, memurlar veya hâkimler reylerini kullanırlar. Ama sadece yerlerini kullanmakla yetinirler. Politikayı hakemliğini kendilerine tevdi ettiğimiz vazife ile karıştırmazlar. Ama eğer subay-

lar reylerini kullanırlarsa siyaset yapmış olurlar ve siyaset kışlanın kapısından içeri girer, astlar üstler birbirine girer ve bir particilik kesmekeşliği alır yürür.

Böyle bir şey düşünmek, mümkün değildir arkadaşlar. Nasıl memur ve bilhassa hâkimler reylerini kullandıklarından dolayı elbette siyaset yapmıyorlarsa, subaylarımız da bu haklarını, diğer memur ve hâkimler gibi, vatanperverane, şuurlu bir şekilde, ne kullandığını bilerek, nereye, niçin kullandığı bilerek; nerede birtakım hareketlere alet olursa, nasıl tehlikeler vukubulabileceğini bilerek, elbette kullanacaklardır ve kullanmalıdırlar.

Balkan Harbi, bu yüzden kaybedilmiş. Balkan Harbinin kaybiyle subayların oy kullanma hakkı arasında en ufak bir münasebet olmadığı kanaatindeyim. Tamamen Ordunun, politika, politikanın ordunun içine girmesinin ve çeşitli askerî, politik ve içtimaî, sebeplerin neticesi olarak vukua gelen bu mağlûbiyet ile subayların oy vermesi arasında ben şahsan bir münasebet göremiyorum.

Muhterem arkadaşlar, subay, astsubay oyunu kullanmazsa; yani siyasî kanaatini millî hâkimiyet potasının içine katamazsa; kendi vatandaş ağırlığını millî hâkimiyet terazisine koyamazsa işte o vakit endişe edilen neticeler zuhur edebilir. O vakit evvelâ kendi içinde birtakım siyasî terassubat, ufunetler ve huşubetler çöreklenebilir. Ve 27 Mayıs günü, o gafil iktidarın nâhak yere getirdiği tehlikeli zemine her hangi bir iktidar geçerse pek tabiidir ki gözlerini aynı âkibete açması mukadderdir.

27 Mayısın asaleti ve adaleti subayların oy kullanmamasından mütevellittir. 27 Mayısın asaleti ve adaleti subayların oy kullanma haklarından mahrum olmaları ve politika dışında tutulmalarında imiş. Bendeniz bu fikre de iştirak etmiyorum. Aksine düşünüyorum ve bu meseleden faydalanarak sizlere bu tarihî kürsüde bir hatıramı arz edeceğim. 6 veya 7 Mayıs günü idi. Tesadüfen İnönü'nün evinde idim. 3 - 4 yabancı gazeteci geldi. Kendisine birçok sualler sordular. Ben bu sorular ve cevapları eski yazı ile zaptettim. Bu sorular ve cevaplar teksir edilerek bilâhara bir kısım vatandaşların eline geçirilmiştir.

Sordular kendisine; «Ordu hakkındaki düşünceniz nedir?» İnönü dedi ki, «Ordu politikanın dışında ve üstündedir. Politikanın dışında ve üstünde bir temel müessesedir. İktidarlar gelir, giderler; orduyu alâkadar etmez, etmemiştir ve etmeyecektir. Fakat, bir iktidar normal yollardan kuvvetini ele geçirir ve sonra bu kuvveti kaba kuvvet haline getirirse, bir zümre kuvveti haline gelirse, işte o vakit orduyu terkibeden subaylar, birer namuslu vatandaş olarak, bir vicdan muhasebesine girerler; bu vicdan muhasebesinin krizleri ne kadar sürer ve nasıl neticelenir, kimse bilmez. Bidiğim şey, her namuslu vatandaşın zulme mukavemet edeceği ve baş eğmeyeceğidir.»

Muhterem arkadaşlarım, 27 Mayıs bu teşhisin istikametinde neticelenmiş olan büyük bir millî zafer ve hâdisedir. Ben, subaylarımızın reylerini vermek suretiyle - Muhterem Tarık Zafer Tunaya'nın da ifade ettiği gibi - en tabii demokratik ve medenî haklarını kullanmış olacaklarını kabul ediyorum. Ve başka türlü bir düşünceyi kabul edemiyorum. Millî Savunma Encümeninde bulunan kıymetli arkadaşlarımız ve konuşan birçok tecrübeli ve kıymetli arkadaşlarımız, subaylara rey hakkı verilmesinin mahzurlarından bahsettiler. Bu fikirlerine hürmet ediyorum. Vatanperverane bir endişe ile böyle bir kanaate varmış olduklarını kabul etmemiz lâzımdır. Ancak, subayların oy vermeleri lehinde konuşanların mesnetleri karşısında bu mütalâaların çok daha zayıf kaldığına ve subaylarımıza rey hakkı verilmesi lehinde ki tezin daha hâkim olduğuna şüphe etmiyorum.

Bendeniz oyunu, naçiz bir asker olarak ve hareketimin doğruluğuna inanarak tasarının lehinde kullanacağım. Hürmetlerimle (Alkışlar)

Muhterem arkadaşlarım, kürsüden ayrılmadan bir istirhamım var. Bir değ.ştirge önergesi veriyorum. Bu 7 nci maddenin matlabinde oy kullanamıyacak kimseler deniyor. Tabir maddenin içinde de aynıdır. (kimseler) sözü bu haktan mahrum edilmiş olan kimseler gibi sayılabilir, müphem mânadadır. Ben bu (kimse) yerine gerek matlapta ve gerekse madde metninde ve biraz da menfi oy kullanamıyacak (olanlar) demek suretiyle daha hürmetkâr bir kelime kullanılmasında fayda mütalâa etmekteyim.

BAŞKAN — Avni Doğan.

AVNİ DOĞAN — Muhterem arkadaşlarım; sözlerim kısa olacaktır, sabrımızı suiistimal etmiyeceğim.

Bu müzakereye mesnedolan, Millî Savunma Komisyonunun mazbatasında, Ordu subaylarına rey hakkı verilmemesi yolunda mucip sebebolarak ileri sürdükleri fikirleri birer birer, kısaca ele alıp aydınlatıp geçeceğim.

Bu Komisyon, sırasıyla tarihî gelişme bakımından, 1924 Anayasası içinde subaylarımıza rey hakkının verilmeyişinden, orduya politik mülâhazaların bu sebeple girmesinin önlenmesinin lâzımgeldiğinden bahsettikten sonra, en mühim ve üzerinde durulması icabeden bir noktai nazarı daha serd ediyor. Diyor ki, ordu iç düzenin nizamı ve muhafızdır. Onda subaylara oy hakkı vermek suretiyle ikilik uyandırmak tehlikelidir.

Bu mülâhazaların dışında, başta çok temiz bir mazisi olan ve en yaşlı politikacı bulunan Nihat Reşat Belger Beyefendiden başlayarak, Günaltay Beyefendiye kadar birçok zevat bu hususta mütalâa beyan ettiler ve ordu subaylarına rey hakkı verilmemesini beyan ettiler ve ordu subaylarına rey verme hakkının tehlikesi üzerinde durdular. Nihat Reşat Belger Beyefendi tarihî misaller verdiler, Şemsettin Günaltay Beyefendi de tarihten misaller getirerek bir nevi intibah derşi verdiler. Gerçeğe ermek üzere arz edilen her iki mülâhaza da eksik ele alınmış hususlar bulunmaktadır. Balkan Harbine takaddüm eden devre içinde Türk ordusunun çeşitli mülâhazalarla politik cereyanlara kendilerini kaptırması kendilerinin rey hakkını haiz olduğundan veya olmadığından değil, Osmanlı İmparatorluğunun çökmesini, parçalanmasını istiyen unsurların takviye ettiği cereyanlar yüzünden ileri gelmiştir. Buna ilâveten Balkan Harbinde emir ve kumandanın kifayetsizliği geniş ölçüde müessir olmuştur. Bütün bunlara rağmen Türk Ordusu düşman karşısında gücünün son haddini kullanmıştır. Bu sebeple Balkan Harbinin yenilgesini sadece subayların siyasi kanaatlerine bağlamak, tarihî gerçeklerin bir kısmını kapamak demektir. Nihat Reşat Bey arkadaşım bilirler ki, Osmanlı İmparatorluğunda da azınlıkların ayrılmak istedikleri zaman mensuboldukları Prens Sabahaddin'in partinin politikası bu ayrılışı dağılma ha-

linden kurtarmak için ademimerkeziyetçilik yoluna gitmeyi telkin ve takibetmişti. Binaenaleyh, Balkan Harbi faciası sebebini sadece ordunun, politikaya karışması olduğu şeklinde ifade etmek doğru değildir. Bunu çeşitli, içtimâî, iktisadî, askerî ve diğer birçok sebeplere bağlamak iktiza eder. Ve bilhassa bu bahiste açık olan hakikat şudur ki, ordunun politikaya karışması seçimde subaylara oy hakkı verilip verilmemesi sebebolarak ileri sürülemez.

• Memlekette seçmenin kâfi derecede olgun olmadığını ileri sürmek doğru bir şey olmaz. Bilhassa Sayın Günaltay'ın böyle bir fikir ileri sürmesi hiç doğru olamaz. Milletçe demokratik nizamı kabiliyet doğmadığı yolunda bir mülâhazaya bağlanmamak iktiza eder. Bu mülâhazalar İkinci Cumhuriyetin ve Türk milletinin temel haklarını kurarken her türlü tehlikeleri geniş bir açıyla inceden inceye tetkik etmek ve hâdiselere pertavsızla bakarak onları büyülmüş olmaktan doğmaktadır. Yoksa rey hakkının verilip verilmemesi Türk subaylarını siyasi haklardan mahrum etmek veya onlara bu hakkı tanımamak gibi bir mülâhazadan ileri gelmemektedir. İster rey hakkını haiz olsun, ister olmasın memleketin güzide evladı sıfatıyla yirmi otuz bin Türk subay memlekette tutulan yol hakkında fikir ve kanaatlere sahibidir. Ve sahibi olacaktır. Kendisine rey hakkı verirsek ordunun nizam ve inzibatı bozulur fikri de hatahdır. Asıl tehlike Millî Savunma Komisyonunun ileri sürdüğü (Ordu iç nizamın koruyucu ve muhafızdır) şeklindeki anlayıştır. Demokratik rejimlerde ordu, marif, üniversite gibi bir müessesedir. Ordu hiçbir zaman bir milletin iç nizamının muhafızı olamaz. Ona böyle bir vazife tahmil ettiğiniz andan itibaren kendisini politikanın tamamen içine atmış olursunuz. Bilâkis ordu memleket emniyetinin kuvvetle müdafaası istilzam eden dış tehlikelere karşı en aziz bir müessesesidir. Arkadaşlar, tarih boyunca bütün hürriyet hareketleri oradan gelmiştir. Türk Ordusu kendi diktasını devam ettirmek için hiçbir zaman kuvvetini suiistimal etmemiştir. Aksine bir misal gösteremezsiniz. 27 Mayıs günü meşru olmayan bir idareye karşı ihtilâl yapan ordu ilkinden itibaren memleketin demokratik nizamı yeniden tesis etmek için harekete geçti. Bugün burada bulunuşumuzun hikmeti de bu-

dur. Türk Ordusu bugüne kadar kendi diktasını yürütmek ve memlekette kendi keyfine göre nâzım rolü oynamak gibi tehlikeli rollerden daima uzak kalmıştır. Ordu daima milletle beraber hareket etmiştir. Türk Ordusu millet önünde, dünya karşısında yapmış olduğu demokratik nizamı yeniden tahakkuk ettirmek yolundadırlar. Çocuğu, karısı, akrabası rey verebilir. Fakat kendisi oyunu kullanamaz. Bu doğru ve yerinde bir düşünce olamaz. Millet in ve tarihimizin ve bütün dünyanın önünde millî iradeyi hâkim kılmak memleketi demokratik sisteme götürmek için sizinle iş birliği yapan ordu subaylarından rey hakkını esirgemek yerinde bir düşünce olamaz. Normal ve demokratik nizamı kurmak için yanyana birlikte yürüdüğümüz şerefli ordu subaylarına oy hakkı tanımak için reylerinizi lehte izhar buyuracağımıza inandığımı arz ederek sözlerime son veriyorum. (Alkışlar)

BAŞKAN — Bahri Savcı.

BAHRİ SAVCI — Sayın üyeler, subayların seçim haklarını istimal edip etmemeleri hakkındaki tartışmalar bendenizce faydeli olmuştur. Bu nevi münakaşaların ışığı altında oylarımızı kullanırken daha büyük bir idrak gerçevesi içinde kullanacağımız muhakkaktır. Bendeniz ileri sürülen deliller üzerinde durmıyacağım. Aksi olan delilleri de çürütmek için bir gayret sarf edecek değilim. Tarihe bakarak seçmenin tereküp tarzını ne olduğu şeklindeki meseleyi inceleyeceğim. Subaylara oy hakkını istimal etmelerine izin verdiğimiz takdirde ordunun politikaya girip girmeyeceği meselesi mevzu bahis olmaktadır. Bu mesele, ordu ve politika münasebetlerini mütalâa etmek ve incelemek şeklinde ortaya çıkıyor. Ordunun politikaya girip girmemesi meselesini hakikaten incelemek gerekir. Türkiye’de ordunun zaman zaman siyaset alanına girmiş olduğunu göz önünde tutmak lâzımdır. Her şeyden evvel bu şartların devamlı olup olmadığını incelemek gerekir. Osmanlı İmparatorluğu ve mutlakîyet devrinde ordunun siyasetle münasebetleri pek yakın ve geniş bir sath içinde olmuştur. Ordu, bu devirde bizzat siyasî işler yapmış olmaları dolayısıyla, siyasetin bir unsuru haline gelmiştir. Ve yine bu devirde ordu siyasetin tam içerisinde bulunuyordu. Meşrutîyet zamanına gelince; bu devirde siyasî iktidarı elde tutmak için ordu yine siyasetin ilk temelini teşkil etmiştir. Bu ise Ha-

life sultanının birtakım kuvvet unsurlarını taşıması demektir. Her iki meşrutî devirde bu siyaset unsurlarının başında bizzat genç Türkler ve ordu gelmiştir. Demekki bu şekilde ordu esasen siyasetin bizzat içindedir. Bilhassa ifade etmek isterim ki, ikinci Meşrutîyette ordu bir siyasî unsurdur. Bunun sebebi şu, eski bir müessesedir. Cemiyetin en ileri bir katagorisine dâhil bulunmaktadır. Ve ayrıca ayrı ayrı ele alındığı zaman memleketin en aydın gençleri olduğu mânası da ifade edilmektedir. Bu itibarla bu şartlar müvacehesinde ordunun da siyasetle uğraşmasına doğru gidilmektedir. İkinci Meşrutîyet devrinde dahi ordu ile siyaset arasında birtakım münasebet kurmak icabetmektedir. Millî Mücadele devrine gelince; burada ordunun birinci sınıf rol oynadığı görülmektedir. Burada da en önde gelen ordudur.

Kurtulmuş Türkiye’yi nazarı itibara aldığımız zaman siyasî, iktisadî problemleri çözmek dâvası ile uğraştığı görülmüş ve bu hususta bir ekip kurmak icabetmiş ve bu ekipte de Mustafa Kemal’in kalem ve kılıç arkadaşlarının mevcut olduğu görülmüştür. Gerek mutlakîyet ve gerekse Meşrutîyet devirlerinin şartları, siyasî hayatı içinde tutma şartlarının dışına çıkıldığı için mutlakîyet ve meşrutîyet şartları mevcud olmadığı için sadece sosyal bir program dâvasıyla karşı karşıya kalınmıştır. Mustafa Kemal bu sebeple iktidarı sivil temele dayamış ve ordu içinden almış olduğu kılıç arkadaşlarını sivile irca ederek yeni bir yola gitmiştir. Bu itibarla Mustafa Kemal öldükten sonra Türkiye’deki sosyal tesirlerle ordu siyaset dışına kendiliğinden çıkmış ve siyaset alanından uzaklaşmıştır. Ve bu andan itibaren ordu mutlakîyet devrinde ve Meşrutîyet devrinde olduğu gibi siyasî bir görüşü olmamıştır. Gene bazı arkadaşlarımızın izah ettiği gibi ordu vatan müdafasının en kuvvetli dayanağı gerçek rolüne irca edilmiştir. Ordunun siyasî bir görüşü iltizam edeceği hakkında söylenen sözler için şunu söyleyebilirim ki, Mustafa Kemal’den sonra bu şartlar mevcud olmamıştır.

Şimdi artık bu mutlakîyet şartlarını, birinci ve ikinci Meşrutîyet şartlarını geri getirmek imkân olmadığına göre ordunun siyasete karışması da bahis konusu olamaz. Böyle olunca oy hakkını tanımakla orduda siyasî bir mahzurdan endişeye mahal yoktur. Bazı şeyler olabilir. Fakat bunlar basit birer disiplin meselesi olacaktır. Bugün aile-

de bile böyle meseleler olmakta, bunu aile reisi halletmektedir. Bence bu gibi meselelerin de çıkacağından korkmamak lâzımdır. Çünkü bu hususta mevzuatımız mevcuttur, disiplin hükümlerini takviye etmemiz de elimizdedir. Bugün için orduyu siyasetin ortasına getiren siyasî şartlar olmadığına göre disiplin mevzuu da kolaylıkla halledilebilir.

İkinci bir nokta da bir demokraside seçmenlere mümkün olduğu kadar geniş bir temsil hakkının verilmesi zarureti ve bütün unsurları seçmenler içine sokmak lâzımgelir ki, bu da kendiliğinden ortaya çıkar. Bu muhtevayı tâyin ederken bir prensibe dayanması lâzımgelcektir ki, o da şudur; seçimin ifade ettiği önemi kavramak fikridir ki, zihni ve sıhhati müsaidolan bütün vatandaşları istisnasız olarak seçmenler içine sokmak lâzımdır ki, subaylar da bunlardan birisidir. Bu heyeti teşkil ederken ahlâkî sahaları bozulmamış olan bütün vatandaşların bu seçmenler içine sokulması lâzımdır. Subay vasfını taşıyan bir kimsenin kendini suçla lekelemiş olması vârit değildir. Ayrıca maddenin dışında kalan jandarma ve polisler hariç, bütün vatandaşların da seçmenler içine sokulması lâzımdır. Çünkü hiçbir mâni olmadığına göre bütün vatandaşların seçmenler içine girmemesi için bir sebep yoktur.

Eğer bu mülâhazalara rağmen seçim üzerinde giriştiğimiz demokratik esasları ve seçimin genel prensiplerini bozarsak, esas gayemizi ihlâl etmiş oluruz.

Hulâsa etmek lâzımgelirse, Osmanlı İmparatorluğu ve mutlakriyet devirlerinde mevcudolan şartların bugün mevcudolmadığı, bugün yepyeni şartlar için bulunduğumuzu düşünerek ordu mensuplarına oy hakkının tanınmasında hiçbir mahzur yoktur. Kışla civarındaki mahzurlar ise disiplin hükümleriyle pekâlâ düzeltilebilir. (Alkışlar)

BAŞKAN — Efendim, kifayeti müzakere takriri gelmiş bulunuyor. Daha söz almış 20 arkadaşımız var. Tüzük hükümlerine göre iki üyenin lehte, iki üyenin aleyhte ve iki üyenin üzerinde, konuşması lâzımdır. Binaenaleyh, kifayeti müzakere üzerinde konuşabilmek için isimlerini okuyacağım üyelerin lehte veya aleyhte mi yoksa üzerinde mi konuşacaklarını işaret etmelerini rica ederim. Halen söz istemiş 25 üye vardır. Bu suretle muamele yapılmasını oyunuzda arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Bu şekilde mua-

melé yapılması kabul edilmiştir. İsimleri okuyacağız. İsimleri okunan arkadaşlar lütfen lehte veya aleyhte yahut üzerinde konuşacaklarını ifade buyursunlar. İsimleri hizasına Riyasetçe işaret olunacak ve üzerinde konuşulmadığı için iki, aleyhte de bir kişi konuşmuş olduğu için bir kişiye söz vereceğiz.

İsimleri okuyorum :

Necip San?... (Lehte),
 Ali İhsan Gögüş?... (Lehte)
 Emin Paksüt?... (Lehte)
 Coşkun Kırcı?... (Üzerinde)
 Rauf Gökçen?... (Aleyhte)
 Bülent Ecevit?... (Lehte)
 Yusuf Kâmil Yücebilgin?... (Lehte)
 İsmail Ulutaş?... (Aleyhte)
 Ahmet Oğuz?... (Aleyhte)
 Emin Soysal?... (Yok sesleri)
 Necmi Akçasu?... (Lehte)
 Suphi Baykam?... (Lehte)
 Ethem Boransü?... (Lehte)
 Turan Güneş (Yok sesleri)
 Halim Önalp?... (Aleyhte)
 Müneci Kapanı (Yok sesleri)
 Fevzi Lütfi Karaosmanoğlu?... (Lehte)
 Muhtarrem İhsan Kızıoğlu?... (Üzerinde)
 İhsan Kabadayı?... (Lehte)
 Hüseyin Ataman?... (Lehte)
 Abdülkadir Okyay?... (Üzerinde)
 Nurettin Ardicioğlu?... (Vazgeçtim).
 Alemet Demiray?... (Lehte)
 Cahit Zamangil?... (Lehte)
 Kasım Gülek?... (Vazgeçiyorum)
 Arslan Bora?... (Lehte)

BAŞKAN — Yüksek heyetinizin ittihaz ettiği karar gereğince üyelere söz veriyorum.

Rauf Gökçen.

RAUF GÖKÇEN — Efendim, izah edilmiş seyleri bir daha tekrar arz etmek istemiyorum. Yalnız sabahleyin burada söz almış bulunan Sayın Giritli arkadaşımıza ufak bir noktayı hatırlatmak istiyorum. Biz burada, tamamıyla ordu menfaatlerini düşünen ve ordunun iç âlemini çok iyi bilen insanlar olarak görüş ve inanışlarımızı açıklıyoruz. Halen temas halinde bulunduğumuz subay ve astsubay arkadaşların kanaatlerinin bizi bu görüşlerinde tamamen mutabakat halinde bulunduğunu bildirmek üzere huzurunuzu sık sık işgal etmişimdir. Bu

kanaatlerimi savunduğum içinde Sayın Giritli arkadaşım beni ayıplamışlar. Bu müteceviz görüşü ve tutumu, bu hükümde izhar etmenin mâna ve mefhumunu yüksek takdirlerinize bırakıyorum.

(Geri alsın sesleri.)

Sözlerini burada geri almadılar, dışarda da yaptığım konuşmada geri alma lüzumunu duymadıkları için hakikaten evvelâ çok üzülmiş-tüm. Fakat şu anda bu tecavüzü kendi ağızlarına yakışabilecek bir şey olarak kabul ettim. Ve şimdi, sadece kendilerine teşekkür etmekle iktifa ediyorum.

Efendim, daha evvel üzerinde uzun uzun konuşulan meselelere temas etmiyeceğim. Ancak lehte konuşan arkadaşlar, birçok hususlarda subayların, oy kullanmakla katiyen ordunun içine politika sokmayacaklarına kaani olduklarını belirttiler. O halde acaba niçin erlere de, askerî öğrencilere de oy kullanmaları hakkı tanınmıyor. Buradaki çekişmeyi anlayamadım. Bu hususa mutlaka komisyonun cevap vermesini rica ediyorum.

Ayrıca Sayın Başkanlıktan bu sualimin cevabını aldıktan sonra konuşmama müsaade etmelerini rica ediyorum. (Olmaz sesleri.)

Mademki usul müstakil değildir, sualimî kendim cevaplandırarak konuşmama devam edeyim.

Eğer askerî öğrencilere oy hakkı tanınması sebebi, ordunun disiplinini bozmamaksa ona göre cevap arz edeyim. (Komisyonun bulunduğu yerden hayır hayır sesleri) Orduda subaylar erleri tesir altında bırakacak propaganda yapmazlar ve onların vicdanî kanaatlerine tesir etmezler. Efendim, huzurunuzu fazla işgal etmemek için, burada alacağımız kararın bir arkadaşımızın söylediği gibi; yüzme öğrenmek için denizin ortasına atlamak lâzımmış. Sığ suda yüzme öğrenilmezmiş. Demokrasi eğitimide buna benzermiş. Bu sebeple tehlikesinden korkmadan demokrasi teşebbüsüne geçilmeli imiş!.. Bence böyle tehlikeli bir teşebbüs yapmadan yüzmeyi öğrenmek marifettir. Ordumuza demokrasi terbiyesi vermek için, onu denizin derin yerine atmaya gönlüm razı olmuyor.

Bu hususu, bir kere daha nazarı dikkatimize arz eder, oylarımızı kullanırken, ordumuzu

derin yerde suya atmayacak şekilde istimal etmenizi istirham ederim. Saygılarımla.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen iki üyeye kayıt sırasına göre söz vereceğim. (Aleyhte bir kişi konuştu sesleri) İki lehte; iki aleyhte arkadaş konuşmuştur. Kayıt sırasına göre üzerinde konuşmak üzere iki arkadaşta söz vereceğim.

SEYFİ ÖZTÜRK — Lehte argümanlarla bir hükme varma isabetli olmaz.

BAŞKAN — Efendim, şimdiye kadar altı üye lehte, iki üye de aleyhte konuşmuş bulunuyor. Tüzüğe göre iki üyeye söz vermem lâzımgelir. Yüksek Meclisin kararı da bu yoldadır.

COŞKUN KIRCA — Bendeniz, huzurunuzda, subay ve astsubaylara oy hakkının tanınması mevzuu meydana çikalı beri bu konuda ortaya atılmış olan fikirlerin ne olduğu hususunda bâzı kısa, tarihî bilgiler vermem istiyorum.

Bu fikir ilk defa resmen 1950 yılında Seçim kanunu tasarısı görüşülürken ortaya atılmıştır. O zaman subay ve astsubaylara bu hakkı tanımayan kanun tasarısının müzakeresi sırasında Millet Partisi Grubu Sözcüsü Osman Nuri Köni subaylara oy hakkının tanınması fikrini ilk defa resmen Meclis kürsüsünden müdafaa etmişti.

Malûmuâliniz, siyasî partiler içinde vukubulan fikir tahevülleri efkârı umumiyedeki fikir cereyanlarının bir miyarı olarak telâkki edilir. Şimdi, Cumhuriyet Halk Partisindeki duruma bakalım. 27 Mayıs 1960 İnkılâbından önce, parti içinde mühim mevkiiler işgal eden bâzı zevat - meselâ, Sayın Kasım Gülek - tarafından şahsî bir fikir olarak, subaylara oy hakkının tanınması istenmiştir. Cumhuriyet Halk Partinin bu konudaki resmî görüşü 27 Mayıs İnkılâbından sonra tekevvün etmiştir. Bu parti, Sayın Ordinaryüs Profesör Sıddık Sami Onar'ın Başkanlığında teşkil edilmiş olan Üniversite Öğretim Üyelerinden kurulu Anayasa Komisyonunun açtığı ankete Genel Başkanı İsmet İnönü'nün imzası ile verdiği 5 Temmuz 1960 tarihli cevabın 12 nci maddesinde «Erler hariç olmak üzere askerî şahısların oy vermelerine taraftarız» denmekte idi.

Akademik çevrelerinde, bu konudaki cereyanların gelişmesinin muhassalası olarak bu

fikre iştirak ettikleri görülmektedir. Filhaki-ka, mezkûr komisyonun öntasarısının 66 ncı maddesinin 2 ncı fıkrasında da bunu görüyoruz. Orada da erat hariç subayların ve astsubayların oy verme hakkına sahibolmaları gerektiği belirtilmiştir. (Alkışlar)

BAŞKAN — Muharrem İhsan Kızıloğlu.

MUHARREM İHSAN KIZILOĞLU — Sayın Başkan ve arkadaşlarım, bu konu üzerinde tarihi yapıldı, edebiyatı yapıldı, realitelere çok temas edildi. Ben madde üzerinde konuşacağım. Bendeniz ordunun bir külloldüğünü müdafaa etmiştim. Yedinci maddenin lehinde konuşan arkadaşlar silâh altına alınan erlerin onbaşların ve kıta çavuşlarının ve askerî öğrencilerin her ne sebeple olursa olsun seçime iştirak etmemelerini müdafaa ettilerse de bendeniz bu kanaatte değilim. Sayın Şemsettin Günaltay'ın kendi devrinde memlekete demokratik nizamı ve tek dereceli seçimi getirdikleri zaman ordunun seçime girip girmemesi hususunda ne gibi münakaşalar yapıldığını burada tekrar etmeye lüzum görmüyorum. Yalnız şunu belirtmek âzımdır ki, ileri sürdükleri iddialar vâridolmakla beraber subay ve astsubayların ordunun büyük kütlelerini teşkil edenler he-le öğrenciler gibi bir ayrı sınıfa oy hakkının tanınmaması tamamen hak, adalet ve hukuk prensiplerine aykırıdır. Yüksek Meclisin oylarıyla en iyi derecede seçme hakkı ve siyasî rüşet yaşı olarak genç yaşı kabul ettiği halde ordu mensubu askerleri seçim dışı bırakarak oy verme hakkından ettiğinin sebebini anlıyamıyorum.

Arkadaşlarım, köyde bulunan bir genç orduda bulunan bir askerle mukayese edildiği zaman görülecektir ki, köylü gencin vazife anlayışı ile ordu mensubu askerinin vazife anlayışı arasında büyük fark vardır. Askerin vazife anlayışı, mesuliyet hissi bakımından, köyden yeni çıkmış olan bir gençten daha ileridir. Askere giden bir genç askere ayak uydurmak mecburiyetindedir. Asker ocağında İç Hizmet Kanununu, Askerî Ceza Kanununu, yurt bilgisini, disiplin konularını ve şikâyet hakkını ders konuları olarak görmekteyler. Köylü bir genç ise belki bu kelimeleri dahi kelimeleri işitmemiş olanlara oy vermek hakkını kabul ederek fiilen onu bilen ve takdir edenlere bu hakkı vermemek; benim pek aklım almıyor doğru-

su. Çünkü bundan evvel 7 ncı madde hakkında konuşan diğer hatipler dediler ki, memleket-te teessüs etmiş bir demokrasi vardır. Sayın Günaltay da bunu tebarüz ettirdi. Mademki demokrasinin teessüs ettiğine inanıyoruz. Niçin askerî bir öğrenciyi oy vermek hakkından mahrum ediyoruz? Sebebi yok. Arkadaşlar, bunun hiçbir hukukî sebebi de yoktur. Çünkü bunlar reylerini kullandıktan sonra orduya gelmişlerdir. Bunların hakkı müktesebidir. İki sene için bunları mahrum etmeye kimsenin hakkı yoktur. Tâbi olduğu ileri sürülüyor. Nihayet bunlar 3 000 - 5 000, 30 000 - 40 000 rey. Biz bunu 1954, 1957 senelerinde gördük. Askerî kıta komutanı kendisine kanun dışı veya haksız olarak vâkı olan müracaat karşısında yapmış olduğu şikâyetlerin dosyalarını Millî Savunmanın adalet işlerinde görebilirsiniz. Vazife duygusu, disiplin, ruh disiplini hak ve şikâyet tanıyan bir insan tâbi olamaz. Bunu bilmiyen yoktur. Askerî öğrenci Üniversitede, salonda, Tıp Fakültesinde, Edebiyatta, Hukukta, Harb Okulunda 27 Mayısın kahraman subayları olan genç subaylar oy verme hakkından mahrum oluyor. Sivil arkadaşı oy veriyor, subay olan vermiyor. 18 yaşını bitirmiş olan askerî öğrenci de her Türk vatandaşı gibi siyasî hakkını kullanmalıdır. Bundan endişe etmeye lüzum yoktur. Bundan neden çekiniyoruz? Bütün bu maddenin lehinde konuşurken subay ve astsubaylarla askerî öğrenciler hakkında ileri sürülmüş olan mütalâalardan zıt fikirler olduğu da meydana çıkar. Burada konuşan arkadaşlarımız hak, hürriyet ve eşitlikten bahsederlerken, aynı haklara, aynı kanunlara tâbi olan bir üniteyi de parçalıyorlar. 7 ncı madde ordu için çok tehlikelidir. Bu bakımdan tekrar ısrar ediyorum, bu madde kanunundan çıkarılmalıdır.

6 ncı madde hükmü ile 18 yaşını bitirmiş olan her vatandaşa seçmen olarak oy hakkı tanınırken, bunlar tâbi imiş. Tabiliği Anadolu'nun birçok kasabalarında köylerinde ve şehirlerinde çok daha fazla bulmak mümkündür. Bir asker tabiliği asla kabul etmez. Dün en ufak bir haksızlık karşısında şikâyet etmesini bilen bir insanın kendisine siyasî kanaat bakımından yapılacak tazyiki asla kabul etmez, derhal şikâyet eder. Ayrıca subayların da hiçbir tazyik yapmıyacak kadar anlayışlı olduğunu kabul etmek lâzımdır. Niçin bu sebeple ordudan büyük bir

kütleyi oy kullanmak hakkından mahrum ediyorsunuz? Bütün hukukçuların burada ileri sürdükleri tezler ve müdafaalar birbirini tutmamaktadır. Söylenmiş sözleri tekrar etmek istemem. Ancak bir bölük içinde subaya oy verirken karşılıklı olarak erin rey hakkını kaldırmak doğru değildir. Ya haklar tam verilmeli veya hiç verilmemelidir. Bu suretle haksızlığa uğramış bir sınıf yaratmak doğru değildir. 7 nei maddenin 2 nei fıkrasının bu şekilde kalması orduda disiplinsizliğe yol açabilir. Ordu bir bütündür. Oy hakkı demokratik esaslara göre toptan kullanılmalıdır. Politika disiplinsiz ordular için çok tehlikelidir ve bir düşman yerindedir. Disiplini yerinde olan bir ordu için oy kullanması politika olmadığına göre erlerin de, öğrencilerin de oy hakkını kabul etmemek doğru değildir. 27 Mayısta Çankaya'ya gittiğimiz zaman bana dediler ki, jandarma taburu demokratların adamıdır, hepsi iltimaslı adamlardır, çok tehlikelidir, ateş açabilirler. Bu tabura verilen bir kumandan taburu toplamayı sağlamıştır. İşte bir misal, disiplin mi, politika mı? Askerin oy vermesinden ne korkuyorsunuz? Hepinizin bildiği gibi Türkiye'de demokratik nizam yerleşmiştir. Bunlardan hiç kimseyi mahrum edemezsiniz. Birçok arkadaşlar Balkan Harbine temas ettiler, müsaade ederseniz ben de bir hâtıramı arz edeyim, vâkıa hikâye anlatmak istemem ve sevmem de. Merhum Süleyman Nazif'in «yıkılan müessese» diye ufacık bir kitabı vardı. O kitapta Nazım Paşa ile bir konuşmasını nakledeceğim. Kendisi de Bağdat valisi. Süleyman Nazif soruyor, Paşa Balkanlarda ittifak vardır. Balkanların taarruzu karşısında Osmanlı Devleti ne yapar der. Orada kumandan bulunan Erkânı Harbiye Nazırı da; ne olacak, ikinci orduyu emrine alır istikamet Sofya, yürüyün Allah derim. Allahın işi tavla zarıyla, iskambil kâğıdıyla tâyin edilmez. Disiplinin hâkim olduğu Türk Ordusunu sevk ve idare eden elemanlar, iktidarı ve Devlet mekanizmasını elinde tutan insanlar iyi seçilirse bundan hiçbir suretle endişe duyulmaz. Fakat bunlar olmayıp da aksi olduğu zaman felâket doğar.

Şu halde, zihniyet, salâhiyet ruhu, meslekî disiplin, vazife aşkı ve İç Hizmet Kanununun orduya tahmil ettiği vazife ve yeminin şartları altında demokratik nizama teessüs ettirmek için kabul ettiniz. Demokratik nizama bozucu te-

lâkki ettiğimiz 7 nei maddenin bu kanunda yeri yoktur. Antidemokratik bir zihniyetin ifadesi olarak buraya girmesi sakattır. Kaldırılmasını yüksek oyunuza arz ediyorum.

BAŞKAN — Efendim verilmiş olan yeterlik önergesini şimdi okuyup oyunuza arz edeceğim.

KOMİSYON SÖZCÜSÜ KENAN ESENGİN — Müsaade buyurunuz komisyonun ilki sözcüsü konuşulanlara cevap vermek zorundadır.

BAŞKAN — Buyurun

KOMİSYON SÖZCÜSÜ KENAN ESENGİN Muhterem arkadaşlar, bu konuda birçok değerli arkadaşlarım konuştu. Bunun için ben deniz gayet kısa ve ancak can alıcı noktalara temas edeceğim. Evvelâ şunu arz edeyim. Birçok arkadaşların işaret ettikleri gibi bu maddede gelişigüzel tanzim edilmiş ve buraya getirilmiş değildir. Yine arkadaşlarımızın birçoklarının ifade ettiği gibi ne bugünkü kalkınan Türkiye, ne de bugünkü Türk Ordusu Balkan Harbindeki Türk Ordusu değildir. (Alkışlar) Yine arkadaşlar uzun zaman orduda bulunan, öğretmenlik yapan ve 20 seneden beri de yazı yazan insan sıfatıyla söyleyeyim ki, Balkan Harbinde yalnız ordu, politikaya girmiş olmasından dolayı yenilmiş değildir. Birçok sebepler yüzünden mağlûbolmuştur. İkinci sebep de Balkan Harbinde bir subay, gidiyor, gözü bağlı olarak Kuran-ı Kerime yemin ettiriliyor ve bir partiye giriyorlardı. Biz subayın oy vermesini istiyor, şu şekilde istiyoruz, mahallesindeki kütüğe kayıtlı olarak gidecek oy verecektir. Ocak, buçak başkanı olacak değildir. Mahallemde oturan bir kimse olarak o mahallenin kütüğüne kayıtlı bir subayın oy vermesinden neden endişe ediyoruz? (Bravo sesleri, alkışlar) Arkadaşlar subayları cemiyetin içinden dışarıya atamazsınız. Elbette onları düşüneceksiniz. Memleket idaresinin iyi veya kötü olduğu zamanlarda da bu husus düşünülmüştür. Buna nasıl mâni olabilirsiniz? Hem onlar hakkında böyle düşünüyorsunuz, hem de gel sana oy hakkı veriyorum diyorsunuz. Ne demek bu?.. Ordu politikada taraf tutmuş. Şu on senelik tecrübe göstermiştir ki, biz ondan ne kadar uzak durmuşsak, o daima bize yaklaşmıştır. Meselâ filân filân yere tâyin et, tâyin etmezsen, tekaüt olursun. Filânın oğlunu kayırmaz-

san, tecziye edilirsin.. Orduyu politikanın içine sizler soktunuz. (Bravo sesleri, alkışlar)

Dürüst ve emniyetli bir idare içerisinde subayların oy vermelerinden dolayı bir endişe duymaya lüzum yok. Subay da her vatandaş gibi reyini verecektir. Biz sandıkları kışlalara götürmüyoruz ki, subay da mahallesinde bulunan vatandaşlar gibi, mahallesindeki sandığa reyini atacaktır. Bazı arkadaşlar, dediler ki, subaylara oy hakkı vermekle subayı politikanın içine sokmak olur.

EMİN SOYSAL — Heyecanlanıyorsun, Paşa...

KENAN ESENGİN — Mebus olmak isteyenler, politikayı kendine meslek edinenler heyecanlanır. (Gülüşmeler, bravo sesleri)

Arkadaşımız Kızıloğlu ise cepheden taarruzu bırakıp, arkadan çevirmeye geçiyor. Subaylar oy vermesin demiyor da erler de oy versin diyor. Bunu ortaya atarsam kabul edilmez, ikisi de reddedilir. Hayır arkadaşlar; erle subayı beraber mütalâa etmeyi insanın akli almaz. Er bir defa kitle halinde muayyen yerlerde toplanmış, İstanbul, Ankara gibi yerler istisna edilirse, diğer şehirler için gayritabii bir tekâsüf vücuda getirir.

İkincisi; erler subaylar gibi gelecek, mahallede kütüğüne yazılacak, seçmen listesine girecek, oy verecek veya garnizona sandık konacak, burada erler de subaylar gibi oy kullanacak? Böyle bir şey yoktur arkadaşlar. Sonra subayların emriyle erler istediği istikamete çevrilecek. Böyle bir şey de yoktur. Muhterem arkadaşlar en ileri fikirler Anayasaya geçiyor. Yine bu fikirleri ve düşünceleri getirirken öbür taraftan da Balkan Harbinden misaller getirilmesi ne demektir?

EMİN SOYSAL — Erler vatandaş değil midirler?

KENAN ESENGİN (Devamla) — Erler de vatandaşdır. Ben buradan köye mektup göndermiyorum. (Gülüşmeler, şiddetli alkışlar) Erler de vatandaşdır. Erler muvakkaten bir devreye mahsus olmak üzere oy vermiyeceklerdir. Subaylar ise bütün hayatı boyunca oydan mahrum olacaklardır. Binaenaleyh hissî seylere kapılmıyalım.

Askerî öğrenciler meselesine gelince : Subay olarak vazife gören askerî öğrencilere oy

hakkı tanınıyor. Askerî öğrencilere oy hakkının tanınıp tanınmaması hususunda fazla bir şey söylemek istemiyorum.

EMİN SOYSAL — Komisyon adına konuşuyorsunuz, beu yok.

KENAN ESENGİN (Devamla) — Birçok arkadaşlar birtakım yuvarlak kelimeler kullanmak suretiyle bu durumun realiteye uymadığını ifade ettiler. Arkadaşlar, binlerce insanı bu cemiyet içerisinde nasıl susturabilirsiniz? Fikirlerini söylemekten nasıl mahrum edebilirsiniz? Subay ve astsubay arkadaşlar oya iştirak etsinler. Ancak, tekrar ediyorum, birtakım kötü politikacılar onları istedikleri istikamette çekmesinler.

Benim mâruzatım bu kadardır. Hepinizi hürmetle selâmlarım. (Şiddetli ve sürekli alkışlar)

MUHARREM İHSAN KIZILOĞLU — Sataşıldı söz istiyorum.

BAŞKAN — Sataşılmış olduğu için Kızıloğlu'na söz veriyorum. (Gürültüler)

MUHARREM İHSAN KIZILOĞLU — Endişe buyurmaym, madde üzerinde konuşmaya çağım.

Muhterem arkadaşlar, ne madde, metin üzerinde konuşacağım, ne de sizin fikrinizi çelmek için konuşacağım. Yalnız, benden evvel konuşan, benim gibi emekli meslektaşımın, benim, İhtilâlin hakikî düşünce ve prensiplerini burada dile getiremediğini ifade ettiği için çok üzüntü duydum. Acaba arkadaşımız Amerika'da falan icat edilmiş olan yeni bir aletle mi mücehhezdirler de, benim kafamın içindeki olan, olmayan düşünce ve fikirleri sanki okuyorlar, biliyorlar. (Gülüşmeler), (Gürültüler) Bununla, henüz daha Türk Ordusundaki er psikolojisi üzerindeki vukufunun zayıf olduğunu arz ederim.

BAŞKAN — Komisyon adına söz Sahir Kurutluoğlu'nundur.

KOMİSYON SÖZCÜSÜ SAHİR KURUTLUOĞLU — Muhterem arkadaşlar, iki taraflı münakaşaya taraftarım. Zaunediyorum, bu surette daha aydınlık, daha açık bir neticeye varılır.

Sayın general beni af buyursunlar, dün de ifade ve beyanlarında, subaylara rey hakkı verilirse, orduya politika bulaşır. Balkan Harbinin unutulmaması lâzımgelir diye, ifade buyurdular. Burada sadece subayların oy ve

rip vermemeleri meselesi üzerinde konuşuyoruz. Bu itibarla, neticeye varmak daha kolay olacaktır.

Efendim, meselemiz; subaylar oy versin mi vermesin mi? Burada, erlerin oy vermemesi de beraber mütalâa edilmektedir. Subaylar oy verecekse erler de oy vermelidir, denirse, burada meselemiz ikiye ayrılmış oluyor.

Şimdi arkadaşlar, Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri hakkındaki Kanunla, subaylar, resmî elbise ile oy vermeye gitmiyecekler. Her subay, kayıtlı bulunduğu sandıkta oy verecektir. Kışlada değil. Bir muhtarlığa bağlı olan mahalledeki seçim sandığına oy atacak. Erler kışlada yatıp kalkıyor, onlar hangi seçim kütüğüne yazılacak?

Eğer seçim sandığını kışlaya sokarsak, o zaman olmaz, orduya siyaset karışmış olur. Böyle değil mesele.

Gene buyurdular ki, «Yedek Subay Okulunda hocalık yaptım.» zamanlarında o okulda bulunmak şerefine nail olamadım. Ama, yedek subaylık yaptım. İftihar duyarım. Yedek subaylar, kendilerine terettübeden görev için şerefli Türk ordusu saflarına katılırlar. Reylerini kullanıp da orduya gitmiş olanlar da vardır. Oylarını kullandıktan sonra Yedek Subay Okuluna, oradan da kıtalarına gitmişlerdir. Onlar bu şerefli vazifeye gitmişler diye, bugün orduda politika karıştığı iddia olunabilir mi? Bugün orduda politikanın mevcudiyetine delâlet edecek en ufak bir şemme ve en küçük bir emare görülmüş veya hissedilmiş midir. O halde, oy kullanmak, bir hak ise; tefekkür ve vukuf sahibi, münevver Türk subayını bundan ayırmamalıyız. (Bravo sesleri, alkışlar)

Arkadaşlar, dimağlarımızdan düşünme hissini sökmek imkânı olmadığına göre, temayülün ve tercihlerin de içimizden atılması, sökülmesi mümkün olmadığına göre, düşünceceksin, tefekkür edeceksin, tercih edeceksin fakat oy vermiyeceksin.. 1961 yılında, 20. ne. asrın son yarısında, münevver, vatansever, şerefli Türk subayına, sen oy veremezsin, diyeceğiz. Böyle şey olmaz. Düşünen, memleket meseleleri üzerinde fikir sahibi olan, inanan bu aydın kütleye, sadece subay oldukları için oy veremezsin demek, oy hakkından, sırf bu esbabı mucibe ile mahrum bırakılmak olmaz.

MUHARREM İHSAN KIZILOĞLU — Er-

ler parya mı? Niçin onlar rey vermiyor da, subay veriyor? İmtiyaz mı? (Gürültüler)

SAHİR KURUTLUOĞLU (Devamla) — Müsaade buyurun, efendim. Bir noktaya daha işaret edeceğim. Hakikaten çok hürmet ettiğim Sayın Şemsettin Günaltay'ın, bir cümlesi üzerinde komisyonun görüşlerini ifade etmek isterim.

Aklı tekâmülün asırlar içerisinde yüksek merhaleye erişeceğine temas buyurdular. Bu tarihî bir gerçektir. Dimaği tekâmüllerin asırların boyunca gelişeceği bir tarihî hakikat olabilir. Bunda, biz de kendilerine iltihak ediyoruz. Ancak, şurasını da arz etmek, işaret etmek isterim ki, 1950 Seçim Kanununun ihzarında ve tatbikinde, Allah uzun ömür versin, ömürü boyunca övünme payı olan ve kendilerinden sonra da gelecek olan bütün ailesinin de bunda şeref ve övünme payı olacak olan Sayın Şemsettin Günaltay, Türk milletinin dimaği tekemmülüne herkesten daha çok inanarak, o gün, bu millet, muasır medeniyet seviyesine ulaşamamıştır diyenlere karşı çırpındı, buna karşı göğüs gerdi ve bu sebeple başarı sağladı.

Büyük Türk milletinin, muasır medeniyet seviyesinde bir dimaği tekemmüle de sahibolduğunu, bu millet her zaman ispat etmiştir. Sayın Günaltay, bunu hep böyle düşündü, buna inandı. Elbette, bugün de bundan başka düşünmiyecektir.

Şimdi arkadaşlar, münevver, vatansever, şerefli Türk subayları 20. ne. asrın son yarısında milli bir tekâmül seviyesine lâyik olarak oy hakkına sahibolmayı arzu etmektedirler. Komisyon da elbette bundan başka türlü düşünmiyecektir.

Bu itibarla komisyonunuz, 7. ne. maddenin ihzarında, gerekse kanunun gerekçesinde, buradaki konuşmalara verdiği cevaplarda subayların oy kullanmasının kanunda yer almasını istemektedir. Çünkü müzakerelerin sonunda, komisyona iade edilmiş olan maddeyi komisyonumuz inandığı şekle uygun olarak, huzurunuzda tekrar getirmiştir. Oylarınızı, subayların oy kullanmasının lehinde müspet olarak kullanmanızı rica ve istirham etmekteyiz. (Alkışlar)

BAŞKAN — İsmail Ulutaş.

İSMAİL ULUTAŞ — Muhterem arkadaşlar, ben, bu konu üzerinde arkadaşlarımızın pek çok konuşmasından ve bizleri aydınlatmasından sonra, birçok söyleyeceklerimi söylemekten vazgeçerek sadece bâzı noktalara kısaca temas etmek is-

tiyorum. Esasen bu konu üzerinde az - çok Meclisin temayülü de belirmiş bulunuyor. Yalnız bâzi arkadaşlarımızın temas buyurdıkları birkaç hususa dokunarak bâzi noktaları hatırlatmama müsaade ediniz.

Muhterem İsmet Giritli Bey arkadaşımızın evvelce de üniversitede hocalık yaptığını düşündükten sonra, buradaki fikirlere gereken hürmeti gösteremiyerek «ayıptır» kelimesini kullanmasını burada lüzumsuz ve yakışıksız bir reaksiyonun ifadesi olarak kabul ediyorum, özür dilerim.

Arkadaşlar akli başında herkes politika yapar dediler. Yine arkadaşlardan soralm pek çok ahvalde, acaba bu akli başında dedikleri kütleyi karşılarında bulabiliyorlar mı? (Gürültüler) Bunu bir kere daha düşünmelerini rica edeceğim.

İkincisi, bundan önceki gibi iktidarlar bir daha gelmeyeceği için fena tecelliler de olmayacaktır, bozulmayacaktır, deniyor.

Bundan sonraki iktidarların bozulmayacağını iddia eden arkadaşların bu hususta acaba, ellerinde sağlam senetleri var mı? Kendi kendimize soralım :

Bugün artık mürteciler yok, denebilir mi? Arkadaşlar, ben de mürtecilerin bulunmadığına inanmak isterim. Lâkin memleketimizdeki belirtilerini gördükten sonra inanamayacağım. Kendileri de bu fikre inanmak için, her halde kendilerini lüzumsuz yere zorluyacaklardır. Görülüyor ki nazarı itibara alınması lâzımgelen ciddi hususlar mevcuttur. Arkadaşlarımızdan bazıları dediler ki, eskiden subaylar oy vermiyordu ama karısı, akrabaları oy verdiği göre kendisi de seçimle ilgileniyordu, onun da seçimler mevzuunda fikri, düşüncesi oluyordu. Ama sadece bu fikir ve kanaatini izhar edemiyordu. Onlar mahrum oluyorlardı.

Bu kanaatinin rey hakkı verilerek izhar ettirilmesi onun muayyen bir partiye olan sempatisini tescil ettirmek ve daha ileri safhasında da onun partizanca hareket etmeye teşvik etmek mânasına gelir. Bu keyfiyetin orduyu nasıl sarsacağını takdirinize arz ederim. Yine arkadaşlar, dediler ki: Evvelce subaylara siyasetle uğraşmıyacaklarına dair önce senet imzalatılır ve ondan sonra oy verilir. Demek ki, yine de böyle bir mahzurun olduğu düşünülmüş ve onları bir teminata bağlamak yoluna gidilmek istenmiştir. Yani arkadaşlar bu mahzurlu cihetin ortadan kaldırılması yolunu aramak istiyorlar. Bizim burada sa-

vunmak istediğimiz fikir şudur ki, subaylardan katiyen meşru olan bu siyasî haklarının esirgenmesi zannı uyanmasın.

Yalnız burada Millî Savunma Komisyonunun belirttiği gibi, subayların kendi istekleriyle bu haktan vazgeçmeye hazır olduklarını kabul etmenin isabetli olacağı cihetidir. Yoksa bu Meclisten subaylar için bir hak isteniyorsa da onun verilmesinden korkuluyor şekli mevzuubahis değildir.

Subayların oy vermesi bir itimatsızlık meselesi değil, subayların ve ordunun bitaraf kalmasındaki zarurete inanmamız ve bu geleneğin bozulmaması hususudur.

Arkadaşlar burada şu ciheti de beyan ettiler; «Eğer kişilerin eline ne kadar çok imkân verirlerse cemiyette huzur o nispette artar.» Bu fikir sadece kâfi formasyona sahip kuvvetli şahsiyet sahibi ve iradeli kimseler için böyledir. Primitif insan kütlelerinde böyle değildir. Meselâ cahile bol para, bol imkân verirsen o hem kendi huzurunu hem de etrafındakilerin huzurunu kaçıır.

Arkadaşlar; yine bir noktaya daha dikkatinizi çekeceğim. Eğer Demokrat Parti subay arkadaşları ihmal etmemiş olsa idi bütün bu sabahtan beri münakaşa ettiğimiz şartlara rağmen acaba ihtilâlin neticesi bu şekilde tecelli eder miydi? Bir defa bu suali vicdanınızla başbaşa kalarak kendi kendinize sorunuz. (Ederdi sesleri) (Konuşmalar, hafif gürültüler) Arkadaşlar; biz sabahtan beri sizin fikirlerinizi sükûnetle dinledik. Lütfen sizler de bizleri dinlemek lütuf ve nezaketinde bulununuz. Sabahleyin konuşan arkadaşlardan bir kısmı Fransızların sosyal bünyesi ile bizim bünyemizi mukayese etmek istediler, Maurice Duverger'in fikirlerini burada savundular. Bu mukayese zannıma göre burada doğru netice vermiyecektir. Bunu bir kere daha beyan etmek isterim. Subaylara rey hakkı verilirse, bu ordu için dolayısıyla memleketimiz için huzursuzluk âmili olacaktır. Bunu sadece subaylar yönünden düşünmek doğru olmaz. Onların emrindeki erleri düşünmeliyiz. Ekseriyeti itibariyle cahil bir kütle olan erlere huzursuzluk getirebilir.

Binaenaleyh, birçok haklar verilirken, seviye düşünülür. Cemiyetin o seviyeye gelmiş olması lâzımgelir. Aksi halde istenen netice elde edilemez. Birtakım mahzurlar ortaya çıkabilir.

Yine arkadaşlar diyorlar ki; memurlar, hâkimler oy veriyor, onlara bu hakkı tanımış, bu imkânı vermiş oluyoruz da, neden subaylardan bunu esirgiyoruz? Bu soruya karşı şu cevabı arz edeyim ki; ordu bizim son emniyet supapımızdır. Ordumuz, memleketimizi, milletimizi, hem iç, hem dış tehlikelere karşı korur. Ordu vatanın, milletin istiklâlimizin ve istikbalimizin teminatıdır.

Bir fert veya bir zümre doğru yoldan çıkarsa davranışında bir isabetsizlikte bulunursa, bunu önlemek kabildir. Fakat, vatanın bir parçası veya her tarafı birden tehlikeye düşerse, bunu hemen kolayca diğeri gibi önlemek, tehlikeyi defetmek pek kolay mümkün olmaz.

Arkadaşlar, burada tekrar ediyorum, yanlış anlaşılmasın, mesele subaylarımıza itimadedip etmemek meselesi değildir. Sadece politikanın girdaplarına onları itip itmemek meselesidir. Onları politikanın girdaplarına doğru bizzat kendi elimizle atmaktan kendimizi alıkoymalıyız. Bunun için bir defa daha düşünelim. Yine burada arkadaşlar, ordu her şeyin üstündedir, diye beyanda bulundular. Buna rağmen orduyu politikanın içine doğru çekerek onu, kendilerinin seviyesine indirme temayülünü göstermek istiyorlar. (Gürültüler) Bütün bu açık hakikatleri görmemezlikten gelemezsiniz. Burada vereceğimiz prensip kararı Seçim Kanununun ruhudur. Bu vatan ve memleketin mukadderatı meselesidir. Burada çok titiz davranmalıyız. Biliyorum belki oylar teklifim reddi şeklinde tecelli edecektir. Ama buna rağmen tarihi, vatanı, millî vazifemi yaparak müsterih olmak istiyorum. Sizleri tekrar tekrar ikaz etmek istiyorum.

Arkadaşlar; burada şu hususu da bir defa hatırlatmakta fayda görüyorum. Son yıllarda, partizanlık yüzünden fena yürütülen siyaset yüzünden köylerde camiler, kahveler bile ayrılmıştır. Bu hal arkadaşların iddia ettikleri gibi yalnız seçim zamanında olmamıştır. Diğer zamanlarda da ayrılık devam etmiştir. Orduda da bu durumun böyle olmayacağını kim temin edebilir?

Dört yıllık seçim arası zamanlarda bile, kasabalarda, köylerde resmî veya gayriresmî teşekküllerde vatandaşların ayrılıkları devam etmişti, bunu göz önünde bulundurmak mecburiyetindeyiz.

Arkadaşlar... Bir hususu daha söylemek istiyorum. Eğer bu ihtilâl ak ihtilâl, centilmen di-

ye anılmaya hak kazanmışsa bunun en mühüm sebebi ordunun bitaraf kalmış olmasıdır. Ordunun yekvücut bitaraf bir kütle olarak kalabilmesi onun politikaya girmemiş olmasındandır.

İhtilâller ilk başladıkları anda kabul ettikleri hedeflerden umumiyetle saparak bozulma ve gayesinden uzaklaşma temayülü gösterirler. Eğer bizde bu bozulma ve sapma olmamışsa, cümlenin güvenip inandığımız 3 - 5 sayın büyüğümüzün basiretli ve cesur davranışında aramalıyız. Tekrar ediyorum. Eğer Sayın General Cemal Gürsel ve birkaç büyüğümüz olmasaydı ihtilâl başka bir yola sürüklenebilirdi. Gaye ve hedefini şaşırabilirdi. (Gürültüler)

Sonra, son olarak şunu da arz edeyim ki, arkadaşlar, insanlarda olduğu gibi cemiyetlerin de birtakım psikozlara kendilerini kaptırmaları tehlikesi vardır.

Politikacılar kendi teşekkülleri haricinde ve üstünde bir mevcudiyetin varlığı endişesinden daima korku duyarak orduyu da kendi işlerine çekmemek onu kendilerine zarar vermeyecek bir varlık haline sokmak isterler. (Gürültüler)

NURETTİN ARDIÇOĞLU — Efendim, Riyaset vazifesini yapmıyor. İhtilâlden evvelki Meclise dönüyoruz âdeti.

ISMAİL ULUTAŞ (Devamla) — Arkadaşlar; sükûnetle şu noktayı size arz edeyim ki; biz orduya neden güvendik, neden güveniyoruz? Çünkü her şeyden evvel şu inanç içindeydik ki ordu tamamen bitaraftır. O da zaten bütün efendiyle bizzat kendisinin bitaraf bir müesseseye olduğuna inanmıştır. Bunu daima böyle bildiğimiz için siyasî teşekküllerde buna inandıkları için ihtilâlden endişe etmeden değişik siyasî partilere mensup kütleler hiçbir reaksiyon verme yoluna gitmemişlerdir.

Bu meyandan şu şayanı dikkat vakıayı da sizlere belirtmede faide mülâhaza etmekteyim. İhtilâlin ertesi günü İzmir'de sabahleyin bizim üniversitemizde çalışan iki profesör bizim enstitüye gelmişti. Ve yalnız bana değil üniversiteye sığındıklarını bildirdiler ve endişelerini şöyle ifade ettiler. Şimdi Türkiye'de kan gövdeyi götürecektir. Biz ne olacağız dediler. Vaktaki ben ordunun bitaraf olduğunu ve politikaya alet olmayacağını söyledim. Ancak o zamanda müsterih oldular. Nitekim ordu tamamen bitaraf hareket etmişti. İki taraf için de tamamiyle bita-

raftılar. Bu niçin böyle oldu? Çünkü ordu politika dışı kalabilmişti. Onlar bizim teminatımız olmuştur. Onun için rey vermemekte devam etmelerini ve politika haricinde kalmalarını arzu ediyorum, bunu doğru görüyorum. (Hafif gültüler, karşılıklı konuşmalar)

BAŞKAN — Çok rica ediyorum, beyefendi. Bütün bu söyledikleriniz Heyeti Aliyece malûm şeyler, defaatle söylendi, tavazzuh etmiştir. Heyeti Celile sabırsızlanıyor.

İSMAIL ULUTAŞ (Devamla) — Arkadaşlar, Türklerin her vasfı da büyüklerin sözlerini tutmaları ve büyük sözü dinlemeleridir.

Atatürk bize bu alanda da doğru yolu göstermiştir. Ordu politika ve siyasetten uzak kalmalıdır. İhtisas Komisyonu olarak, salâhiyetli olan hürmet ettiğimiz, güvendiğimiz arkadaşlardan meydana gelmiş bulunan Millî Savunma Komisyonu üyelerinin raporu önümüzdedir. Onu da çığniyemeyiz. Onların gösterdiği yolun dışına çıkamayız, çıkmamalıyız. Karar verirken onların gösterdikleri yolları, istikametleri göz önünde tutmamız lâzımgelir, kanaatindeyim. Sözümü özetliyorum: Tarihî hakikatleri, bu hususlarda Atatürk'ün söylediklerini de göz önünde tutarak hareket etmemiz lâzımgelmektedir. Karar vermekte müşkülât çektiğimiz meselelerde daima Atatürk'ün sözlerini göz önünde tutarak hareket edeceğiz. Bunlar, bizim her zaman aklımızda, gözümüzün önünde tutacağımız ve tuttuğumuz prensipler, umdeler olacaktır. (Bravo sesleri)

İşte arkadaşlar, bu yolun, en doğru yol olduğunu, bir defa daha bu tarihî günde işaret ederim. Hürmetlerimle. (Bravo sesleri, alkışlar)

BAŞKAN — Efendim, yeterlik önergesi verilmiş bulunuyor; okuyoruz.

Yüksek Başkanlığa

Müzakere mevzuu olan 7 nci madde üzerinde gerek 1 nci görüşmede ve gerekse şimdi haylice münakaşalar oldu mesele aydınlanmıştır.

Müzakerenin yeterliğini teklif ederiz.

6 . 4 . 1961

Hasan Tez

Osman Alişiroğlu

Temsileiler Meclisi Sayın Başkanlığına

Ordu mensuplarının oy kullanabilmesi hakkındaki müzakereler Umumî Heyeti kâfi derecede aydınlatmış bulunmaktadır.

Kifayeti saygılarımızla teklif ve arz ederiz.

Selâmi Savaş

Babür Ardahan

BAŞKAN — Aleyhte söz isteyen var mı? Yok. Takririn nazara alınmasını kabul edenler... Kabul etmeyenler... Takrir nazara alınmıştır.

Şimdi bu madde hakkında verilmiş takrirler vardır; okuyoruz.

T. M. Yüksek Başkanlığına

Ordu birliğini parçalayıcı bir durum yarattığından 7 nci maddenin kanundan çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Feyyaz Köksal Muharrem İhsan Kızıoğlu

Başkanlığa

Askerî öğrencilerin de oy kullanabilmelerinin sağlanması için 7 nci maddenin 2 nci fıkrasının tayıy edilmesini talep ve rica ederim.

İlhan Eşen

Yüksek Başkanlığa

Askerî öğrencileri oy kullanamayanlar arasında sayan 7 nci maddenin 2 nci fıkrasının maddeden çıkarılmasını arz ve teklif ediyorum.

Salih Türkmen

Yüksek Başkanlığa

Subay ve astsubaylara oy hakkı tanındığı takdirde ve 18 yaşında bulunanlara da oy hakkı tanındığına göre 18 yaşına giren askerî öğrencilerin de oy kullanmasının kabulünü arz ederim.

Alaettin Ergönec

Yüksek Başkanlığa

7 nci maddenin 1 nci fıkrasının aynen kalmasını 2 nci fıkrasının kaldırılmasını arz ve teklif ederim.

5 . 4 . 1961

Ahmet Demiray

Sayın Başkanlığa

Maddede yedek subay öğrencilerini istisna edilmelerini arz ve teklif ederim.

Abdülkadir Okyay

Yüksek Başkanlığa

Subay ve astsubaylara oy hakkı tanınması halinde aynı ocakta aynı hakla bulunan erlerin de oyunu kullanmasından tabii bir hak olamaz. Çünkü 18 yaşında oy kullanan er kıslada oyunu kullanmadığı halde aynı yaştaki kadınlar oyunu kullanacak ve böylece cinsler arasında da eşitlik bozulacaktır.

Bu sebeplerle erlerin de oy kullanması hususunu arz ve teklif ederim.

Alaettin Ergönec

BAŞKAN — En aykırı önergeden başlamak üzere, tekrar okutup oylarınıza sunacağım.

(Muharrem İhsan Kızıoğlu ve Feyyaz Köksal'ın tavrı tekrar okundu.)

BAŞKAN — Önergeyi nazarı dikkatinize sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Tavrı nazara alınmamıştır.

Bundan sonra, maddenin ikinci bendinin çıkarılmasına dair bir önerge vardır, onu okutuyorum.

(İlhan Esen'in önergesi yeniden okundu.)

BAŞKAN — Diğer önergeler de aynı mahiyettedir. Binaenaleyh hepsini birden yüksek oylarınıza sunuyorum. Nazarı dikkate alanlar... Kabul etmeyenler... Önergeler dikkate alınmamıştır, efendim!

(Abdülkadir Okyay'ın önergesi tekrar okundu.)

BAŞKAN — Efendim, önergeyi kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

(Alaettin Ergöneneç'in önergesi tekrar okundu.)

BAŞKAN — Okunan bu önergeyi oya sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir, efendim.

Yüksek Başkanlığa

7 nei maddeye aşağıdaki fıkranın eklenmesi hususunu arz ve teklif ederim.

Feyyaz Köksal

1. Subay, askerî memur ve astsubaylar
2. Emniyet müdürleri, emniyet âmirleri, komiser ve komiser muavinleri ve polisler,

Yüksek Başkanlığa

7 nei maddenin aşağıdaki şekilde değiştirilerek kabul buyurulmasını arz ve teklif ederim.

Aşağıda yazılı kimseler oy kullanamazlar :

1. Emniyet müdürleri, emniyet âmirleri, komiser ve komiser muavinleri ve polisler,
2. Askerî öğrenciler,
3. Astsubaylar hariç, erler ve erbaşlar (Her ne sebeple olursa olsun izinli bulunanlar da bu hükme tâbidir)

Alp Kuran

BAŞKAN — Efendim, bu önergelerin, yalnız emniyet mensupları kısmını oya sunacağım. Çünkü diğer kısmı daha önce geçmiş bulunuyor. Önergelerin emniyet mensupları ile ilgili kısmını

oya sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir, efendim.

Yüksek Başkanlığa

7 nei maddenin aşağıdaki şekilde tadilen, maddenin açık oya sunulmasını arz ve teklif ederiz.

Madde 7. — Aşağıda yazılı kimseler oy kullanamazlar,

1. Subaylar - astsubaylar,
2. Askerî öğrenciler,
3. Silâh altında bulunan erler, onbaşlar ve kıta çavuşları (Her ne sebeple olursa olsun, izinli bulunanlar da bu hükme tâbidir.)

Adnan Başer	Ahmet Oğuz
Seyfi Öztürk	Nurettin Ardıçoğlu
Yusuf Ziya Yücebیلgin	Sadettin Tokbey
Celâl Sungur	Halil Özmen
Ferruh Güven	Feyyaz Köksal
Rauf Gökçen	Alaettin Ergöneneç
İsmail Ulutaş	Kadirean Kafıl
Yekta Karamustafaoğlu	Kâmil Başaran
Mehmet Altınsoy	Enver Kök

Nihat R. Belger

Temsileiler Meclisi Yüksek Başkanlığına

Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri hakkında Kanunun yedinci maddesinin aşağıdaki şekilde tadilini arz ve teklif ederiz.

Madde 7. — Aşağıda yazılı kimseler oy kullanamazlar :

1. Subaylar, askerî memurlar,
2. Astsubaylar,
3. Askerî öğrenciler,
4. Silâh altında bulunan kıta çavuşları, onbaşlar ve erler (Her ne sebeple olursa olsun izinli bulunanlar da bu hükme tâbidir)

Ferruh Güven	Abdülkadir Okyay
Rauf Gökçen	İsmail Ulutaş
Adnan Başer	Kaludi Laskaris
Celâl Sungur	Nihat R. Belger
Mehmet Özbay	Zihni Ereğin
Orhan Köprülü	Adnan Ertanık
Zekâi O'Kan	Münir Aktepe

Yüksek Başkanlığa

Oy kullanamıyacak kimseler hakkındaki 7 nei maddeye (oy kullanamıyacakların arasına) subay ve astsubayların da katılması hakkında-

ki takririn açık oya konulmasını arz ve teklif ederiz.

Hüseyin Ataman	Necip San
Etem Boransü	Halim Önalp
Avni Yurdabayrak	Celâl Sungur
Nuri Kınık	Altan Öymen
Hamdi Orhon	Rauf Gökçen
Tekin Çullu	Salih Türkmen
(İmza okunamadı)	(İmza okunamadı)

FERDA GÜLEY — Usul hakkında söz istiyorum.

BAŞKAN — Buyurun.

FERDA GÜLEY — Muhterem arkadaşlarım; eski nizamname tadil tekliflerinin takdimen oya konulacağını âmiridir. Galiba 122 nci maddedir. Fakat ne vakit işarı, ne vakit açık, ne vakit gizli oy verilir meselesini İchtüzük tam bir açıklıkla belirtmemiştir. Böyle müphemiyet arz eden hallerde nizamname hükmü yerinde sayılabilecek şey teamül ve tatbikatlardır.

Ben, Türkiye Büyük Millet Meclisinde vazife gördüğüm müddet içinde böyle bir şey geçtiğini yani bir değıştirge takririnin açık oya konduğunu hatırlamıyorum. Alâkahıldân ve arkadaşlardan sordum, hatırlamıyorlar. Sayın Avni Doğan da hatırlamıyor. 15 imza ile açık oy istenebilir. Ama, madde için, kabul veya reddedilebilecek zatî madde için.

Eğer Yüksek Riyaset bu görüşüme lütfen iştirak ederlerse mesele yok. Daha evvel maa-lesef bu defa yapılmış olan bu şekil oylamaya bugün iltifat buyurulmamasını ve komisyonun getirdiği maddenin sadece kendisinin açık oya konulmasını arz ederim.

SEYFİ ÖZTÜRK — Efendim, usul hakkında söz istiyorum.

BASKAN — Buyurunuz efendim.

SEYFİ ÖZTÜRK — Pek muhterem arkadaşlarım, Ferda Güley arkadaşımızın noktaî nazârına katılıyorum. Ancak, okunan önerenin muhtevası bir kere daha lütfen dikkate alınırsa ki, iki hususu içine almaktadır. Birisi: Maddenin tadili teklifi. Bu kabul edilir veya edilmez. İkinci husus, hemen altında, maddenin açık oya konulması teklifi var. Talep buna maksur ve munhasırdır. Önerge iki kısımdır. Bir tanesi maddenin tadilidir. Diğer tasarıdaki maddenin açık oya sunulması kısmıdır. Binaenaleyh bu gerçevede eğer maddenin tadili teklifi ka-

bul edilmezse, maddenin açık oya sunulmasını arzu ediyoruz. Takririmizi bunun için verdik.

BAŞKAN — Ferda Güleyin bahsettiği 122 nci maddede hakikaten böyle bir hüküm var. Fakat burada açık, işarı veya gizli yapılacağına dair bir kayıt yok. Takrirlerde muayyen madde zikrediliyor ve açık oy teklif ediliyor. Doğrudan doğruya o takdirle takrir açık oya sunulacak, madde açık oya sunulmamış olacaktır. Bu takririn metni kabul edilmiş veya reddedilmiş olacaktır. Ayrıca, maddenin de açık oya konmasına dair önerge vardır. Önce aykırı olan, maddede hem değışiklik, hem de açık oy istiyen önergeyi oylarınıza sunmak mecburiyetindeyiz. Ondan sonra öteki önerge oya sunulabilir. (Maddeyi açık oya koymak lâzım, bunu koyun sesleri)

Şimdi, açık oya sunulan önergeyi tekrar okutuyorum.

(Adnan Başer ve arkadaşlarının önergesi okundu.)

BAŞKAN — Huzurunuzda okunmuş olan bu önergeyi açık oyunuza sunuyorum.

FERDA GÜLEY — Efendim, bir değıştirge önergesi vermiştik, okunmadı. Bu önerge, maddenin matlabını değıştiriyor. Belki Sayın Heyet kabul buyuracaktır bunu.

BAŞKAN — Efendim, bu önergeyi okuyorum.

Yüksek Başkanlığa

7 nci maddenin matlabında ve metnindeki «kimseler» kelimesinin «olanlar» kelimesiyle değıştirilmesini arz ve teklif ederim.

Ferda Güley

BAŞKAN — Efendim, komisyon katılıyor mu?

SÖZCÜ SAHİR KURUTLUOĞLU — Evet efendim, katılıyoruz.

Efendim, şimdi, maddenin sevk haliyle açık oya konulması hakkında bir takrir var. Halbuki diğer takrirler, maddenin tadil edilmek üzere açık oya konulması teklif ediliyor.

Temsilciler Meclisi Yüksek Başkanlığına Seçimlerin Temel Hükümleri hakkındaki kanun tasarısının 7 nci maddesinin sevk haliyle açık oya konulmasını arz ve teklif ederiz.

Fehmi Alparslan	Âdil Toközli
Abdullah Ercan	Vedat Arıkan

Babür Ardahan Hakkı Kâmil Beşe
Sait Erding Adil Sağıroğlu
Hızır Cengiz Vefik Pirinççioğlu
Vedat Dieleli Cevdet Aydın
Nazif Çağatay A. Hamdi Toplu
İmza okunamadı İmza okunamadı

AVNİ DOĞAN — Usul hakkında.

BAŞKAN — Buyurun.

AVNİ DOĞAN — Efendim; Yüksek Makamı Riyasetten bilhassa özür dilerim. Tasrih edilmiş olduğu halde takririn müeddası başka bir mahiyette reye konmaktadır. Kendi yüksek takdirlerini bir defa daha mevzua çekmek istiyorum. Takrirler bir defa tadili ihtiva ediyor. Bir de ayrıca açık oy istiyor. Eğer her teklifin açık oya konması itiyadı hâsıl olursa Meclisteki faaliyetler durur. Yüz tane takrir hazırlarım, hepsinin açık oya konmasını isterim. Eğer Meclisin faaliyetini durdurmak ve bir meseleyi tehir ettirmek istiyorsam. Binaenaleyh bugüne kadar ne Büyük Millet Meclisinde ne Osmanlı Meclisi Mebusanında bir takririn açık oya konduğu vâkı değildir. Binaenaleyh, gerek İctüzüğün tatbikatında, gerek Anayasanın tatbikatında bir müphemiyetle karşılanırsa, örf ve âdete göre muamele yapılır.

Bu itibarla, arkadaşımızın bir ısrarı vâkı değildir. İlle benim tadil teklifim açık oya konsun, demiyor. Tadil kabul edilir veya edilmez. Ama, maddenin aslı ister kabul edilsin, ister edilmesin, açık oya konması istenebilir. Yüksek Başkanlık bir kere daha meselenin üzerinde dursun, ricam bu efendim.

BAŞKAN — Tasarının 7 nei maddesinin açık oya konulmasına dair önerge vardır. Fakat, bunun dışında bir de maddenin hem tadili, hem de haliyle açık oya konulmasına dair takrir vardır. Binaenaleyh, sayın üyelerin teklif ettikleri metinlerin açık oya konulmasına mâni bir hüküm yoktur. Böyle olduğuna göre, Başkanlık Divanı, ilgili önergeyi açık oylarınıza sunmak zorundadır. (Gürültüler)

FERDA GÜLEY — Efendim, önerge açık oya konursa, bu takdirde, asıl madde sonraya kalıyor. Böylece de iki defa açık oylama oluyor.

BAŞKAN — Takriri tekrar okutuyorum, açık oyun neye taallük ettiğini daha iyi anlamak için. (7 nei maddenin tadiline dair 15 imzalı takrir; tekrar okundu.)

BAŞKAN — Şimdi bu okunan takriri açık oyunuzda sunuyorum. Bu takriri kabul edenler beyaz, reddedenler kırmızı ve çekinseiler yeşil oy kullanacaklar. (Anlaşılmadı sesleri) (Oylar toplandı.)

BAŞKAN — Açık oy işleminin neticesini arz ediyorum. Oya (205) arkadaş iştirak etmiştir. 38 kabul, 161 ret, 6 çekinseiler. Binaenaleyh, tadile ait takrir reddedilmiş bulunmaktadır.

Şimdi aynı madde hakkında bir takrir var, okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

7 nei madde matlabında ve metnindeki (kim-seler) kelimesinin (olanlar) kelimesiyle değiştirilmesini arz ve teklif ederim.

Ferda Güley

KOMİSYON SÖZCÜSÜ SAHİR KURUTLU-OĞLU — Filhal iştirak ediyoruz.

BAŞKAN — Komisyon bu takrire iştirak ediyor.

Bu madde hakkında verilmiş başka bir takrir daha vardır, onu da okutuyorum.

Temsileiler Meclisi Başkanlığına

Seçimlerin Temel Hükümleri hakkındaki kanun tasarısının 7 nei maddesinin açık oya konmasını arz ve teklif ederim.

Fehmi Alparslan

FEMMİ ALPARSLAN — Mesele tavazzuh etti. takririmi geri alıyorum.

BAŞKAN — İmzası olan diğer arkadaşlar da geri alıyorlar mı? (Alıyoruz sesleri.)

Yüksek Başkanlığa

7 nei maddenin açık oya konması arz ve teklif ederiz.

Ahmet Bilgin İhsan Kabadayı
Mustafa Dinekli Sadık Aldoğan
İmza okunamadı M. Hazardağlı
Cemal Yavuz Asım Yılmaz

Rahmi Günay

MUSAFİ DİNEKLİ — Takririmizi geri alıyoruz.

Yüksek Başkanlığa

Tasarımın 7 nci maddesinin açık oya vaz'ını arz ve rica ederiz.

Emin Paksüt	İmza okunamadı
Ahmet Demiray	Ali İhsan Göğüş
İsmail İnan	F. Nalbantoğlu
Suphi Baykam	S. Erdem
B. Saveri	C. Kırcı
(Okunamadı)	Ş. Aysan
K. Z. Gençosman	E. Z. Karal
B. Ecevit	T. Z. Tunaya

EMİN PAKSÜT — Takririmizi geri alıyoruz.

BAŞKAN — Takrirdede imzaları olan diğer arkadaşlar da geri alıyorlar mı? (Alıyoruz sesleri.)

Yüksek Başkanlığa

Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri hakkındaki Kanunun 7 nci maddesinin açık oya konmasını arz ve teklif ederiz.

Zekâi O'Kan	Orhan Köprülü
İsmail Ulutaş	Rauf Gökçen
N. R. Belger	Hıfzı Veldet Velidedeoğlu
F. Güven	Mehmet Özbay
Alp Kuran	A. Başer
Raşit Beşerler	C. S. Barlas
Fehmi Yavuz	Abdülkadir Okyay
Münir Aktepe	Enver Kök
A. Vardarlı	Suphi Batur

Feyyaz Köksal

Yüksek Başkanlığa

7 nci maddenin açık oya sunulmasını ve Muharrem İhsan Kızıloğlu'nun ve Köksal'ın takrirlerinin dikkate alınmasını arz ve teklif ederiz.

Muharrem İ. Kızıloğlu	Seyfi Öztürk
N. Ardıçoğlu	Ahmet Oğuz
(Okunamadı)	Kâmil Başaran
(Okunamadı)	(Okunamadı)
Enver Kök	E. Sökmen
Yekta Karamustafaoglu	Kadircan Kafli
Yusuf Ziya Yücebilgin	(Okunamadı)
(Okunamadı)	Esat Çağa

B. Çolakoğlu

Başkanlığa

7 nci maddenin açık oya sunulmasını talep ve rica ederiz.

İlhan Esen	Ö. Sami Coşar
Şeref Baksık	Ahmet Demiray
Kasım Gülek	S. Aldoğan

Neemi Akçasu	Dündar Soyer
Babür Ardahan	Bülent Ecevit
N. Ardıçoğlu	Mebrure Aksoley
Derviş Sami Taşman	Muharrem İ. Kızıloğlu
Halil Akyavaş	Abdülkadir Akyüz
Ömer Karahasan	Bahir Ersoy
S. Türkmen	

BAŞKAN — Şimdi maddeyi son şekliyle okuyorum.

Oy kullanamıyacak olanlar

MADDE 7. — Aşağıda yazılı olanlar oy kullanamazlar :

1. Silâh altında bulunan erler, onbaşılar ve kıta çavuşları (her ne sebeple olursa olsun, izinli bulunanlar da bu hükme tâbidir),

2. Askerî öğrenciler.

BAŞKAN — Bu okunan metni açık oyunuza sunuyorum.

(Açık oya geçildi)...

Oylarını kullanmayan arkadaşlar, lütfen kullansınlar efendim.

Oy verme işlemi bitmiştir efendim.

Tasarımın yedinci maddesi hakkında yapılan oy verme işleminin neticesini arz ediyorum.

Oya iştirak edenler (203). Kabul edenler (162), reddedenler (37), çekinse (4).

Bu suretle yedinci madde tasarındaki şekilde kabul edilmiş bulunmaktadır.

Tasarımın müzakeresine devam ediyoruz.

Yürürlük

MADDE 188. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen?... Yok. Maddeyi kabul edenler... Kabul etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

Yürütmekle görevli makam

MADDE 189. — Bu kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

BAŞKAN — Maddeyi kabul edenler... Kabul etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

Maddelerin müzakeresi bu suretle bitmiş bulunuyor. Tasarımın tümü üzerinde bir lehte bir aleyhte iki kişi söz alabilir. Söz isteyen var mı? (Yok sesleri)

Tasarımın tümü açık oyunuza sunulmuştur.

Oyunu kullanmayan arkadaşımız var mı efendim?... Oy verme muamelesi bitmiştir.

Yapılan oylamanın sonucunu arz ediyorum.

Oya katılanlar; (202). Kabul edenler (198), reddedenler (3), çekinir (1).

Bu oylar neticesinde tasarı yüksek tasvibinizle kabul edilmiş bulunmaktadır.

Tasarımın memleketimiz için hayırlı olmasını temenni ederiz. (Alkışlar)

KOMİSYON SÖZCÜSÜ SAHİR KURUTLUOĞLU — Söz istiyorum.

BAŞKAN — Buyurun.

KOMİSYON SÖZCÜSÜ SAHİR KURUTLUOĞLU — Sayın Başkan ve Temsilciler Meclisinin çok değerli üyeleri, Demokratik Cumhuriyetimizin temellerini sağlam esaslara dayamak mevzuundaki istek ve inançlarımızı seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri hakkındaki Kanunun müzakeresinde de açık olarak ifade buyurdunuz.

Kanunun hazırlanmasında itimadımıza lâyık olmayı bir an için gözden uzak tutmayan komisyonumuza karşı gösterdiğiniz kolaylığa, irşat ve ikazlara, kanunun mükemmeliyetini temin bakımından esingemediğiniz yardımlara sonsuz teşekkürlerimizi bildirmeyi vazife sayarız.

Kanunun büyük Türk milletine hayırlı olmasını, aydın günler geçirmesini diler, Seçim Kanunu Komisyonu adına muhterem Temsilciler Meclisine en derin saygılarımı sunarım. (Alkışlar)

BAŞKAN — Yüksek Heyetinizin kararı ve hile Türkiye Cumhuriyeti Anayasa tasarısının maddelerinin müzakeresine geçilecektir. Fakat vakit bir hayli ilerlemiş olduğu için yarın saat 10 da toplanılmak üzere birleşimi kapatıyorum.

Kapanma saati : 17,30

4. — SORULAR VE CEVAPLAR

A) YAZILI SORU VE CEVABI

1. — *Temsilciler Meclisi Üyesi Otan Hüseyin'in, Gelir Vergisi Kanunu ile Arazi ve Bina vergilerini değiştiren kanunun yeniden gözden geçirilip geçirilmeyeceği hakkındaki sorusuna Maliye Bakanı Kemal Kurdaş'ın yazılı cevabı (7/8)*

13 . 2 . 1961

Temsilciler Meclisi Başkanlığına

Aşağıdaki soruların Hükümet adına Sayın Başbakan Yardımcısının yazılı olarak cevaplandırmasını saygılarımla rica ederim.

Otan Hüseyin

Millî Birlik Komitesi tarafından son olarak çıkarılmış bulunan Gelir Vergisini, Arazi ve Bina vergilerini tadil eden kanunlar üzerinde muhtelif Hükümet üyelerinin bu kanunların yeniden gözden geçirileceği hususundaki beyanlarında görüş farkları vardır. Bu durum karşısında :

1. Gazetelerde de son olarak yazıldığı gibi adı geçen kanunlar üzerinde yabancı uzmanlar, sanayi odaları ve ilgili vekâlet mümessilleriyle birlikte tetkikat yapılmakta mıdır?

2. Hükümet 1961 yılında adı geçen kanunlar üzerinde gözden geçirme ve noksanlarının giderilmesi cihetine gitmeye prensip itibarıyla kararlı mıdır?

3. Böyle bir prensip kararı verilmiş ise Millî Birlik Komitesiyle prensip ve fikir mutabakatine varılmış mıdır?

Hürmetlerimle.

T. C.

Maliye Bakanlığı

Gelirler Umum Müdürlüğü

Sayı : 2190-666/10768

1 . 4 . 1961

Temsilciler Meclisi Yüksek Başkanlığına

Gelir, Bina ve Arazi vergileri kanunları ile ilgili olarak, Temsilciler Meclisi Üyesi Sayın Hüseyin Otan tarafından yazılı olarak cevaplandırılması istenilen ve 16 . 2 . 1961 tarih ve 7-8/249/60387 sayılı yazılıyla Başbakanlığa tevdi edilmiş bulunan, soru önergesi incelendi.

Soru 1. — Adı geçen kanunlar üzerinde yabancı uzmanlar, sanayi odaları ve ilgili Bakanlık mümessilleriyle birlikte tetkikat yapılmakta mıdır?

Cevap 1. — Bütün vergi sistemimiz bu meydana Gelir, Bina ve Arazi vergileri kanunları, ekonomik, sosyal ve mali ihtiyaçlarımızın nazarı itibara alınmak suretiyle yeniden gözden geçirilmektedir. Bu hususla ilgili olarak komisyon İstanbul'da toplanmış ve çalışmalarına başlamış olup, bu toplantılara İstanbul ve Ankara üniversiteleri mümessilleri, ticaret ve sanayi odaları ile Esnaf Konfederasyonu ve çiftçi birlikleri de katılmaktadırlar.

Yabancı uzmanların fikir ve mesailerinden, mevcut komisyonun tetkiklerinin son safhasında faydalanılacaktır.

Soru 2. — Hükümet kanunların noksanlık-

larının giderilmesi cihetine gitmeye prensip itibariyle kararlı mıdır?

Cevap 2. — Yapılacak tetkikatta, anılan kanunlarda tadili icabettirecek hükümler mevcut bulunduğu neticesine varıldığı takdirde, bunlar üzerinde ehemmiyetle durulacağı tabiidir.

Soru 3. — Millî Birlik Komitesiyle prensip ve fikir mutabakatına varılmış mıdır?

Cevap 3. — Kurucu Meclis teşkiline dair 157 sayılı Kanunun 19 ncu maddesinde, «Kanun teklif etme hakkı, Bakanlar Kurulu ile Kurucu Meclis üyelerine aittir» denilmektedir.

Bu hükme göre, Bakanlar Kurulu, Kurucu Meclise kanun teklif etme hakkına sahip bulunmaktadır.

Arz olunur.

Maliye Bakanı
K. Kurdaş

Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri hakkındaki Kanunun 7 nci maddesinin tadiline dair teklife verilen oyların sonucu

(Kanun kabul edilmiştir.)

Üye sayısı : 273
 Oy verenler : 205
 Kabul edenler : 38
 Reddedenler : 161
 Çekinserler : 6
 Oya katılmıyanlar : 68
 Açık üyelikler : 0

[Kabul edenler]

— A —

Ahmet Akar
 Ekrem Alican
 Nurettin Ardiçoğlu
 Hüseyin Ataman

— B —

Kâmil Başaran
 Adnan Başer
 Avni Başman
 Bekir Sıtkı Baykal
 Nihat Reşat Belger
 Mehmet Raşit Beşerler
 Etem Boransü

— Ç —

Fethi Çelikbaş

— D —

Suphi Doğan

— E —

Alaettin Ergönenç

— G —

Rauf Gökçen
 Şemsettin Günaltay
 Abdurrahman Nafiz

Gürman
 Ferruh Güven

— K —

Kadircan Kaflı
 Yekta Karamustafaoğlu

Feyyaz Köksal
 Orhan Köprülü
 Ahmet Köseoğlu

— O —

Ahmet Oğuz
 Zekâi O'Kan
 Abdülkadir Okyay

— Ö —

Halim Önalp
 Mehmet Özbay
 Mazhar Özkol
 Seyfi Öztürk

— S —

Emin Soysal

Celâl Sungur

— T —

Saâdetin Tokbey

— U —

İsmail Ulutaş

— Ü —

Feridun Üstün

— V —

Hıfzı Veldet Velidede-
 oğlu

— Y —

Avni Yurdabayrak
 Yusuf Ziya Yücebilgin

[Reddedenler]

— A —

Lütfi Akadlı
 Atalay Akan
 Ali Rıza Akbıyıköğlu
 Necmi Akçasu
 Burhan Akdağ
 İsmail Rüştü Aksal
 Mevrure Aksoley
 Muammer Aksoy
 Halil Akyavaş
 Nurettin Akyurt
 Sadık Aldoğan
 Osman Alışiroğlu
 Fehmi Alpaslan
 Abdurrahman Altuğ
 Babür Ardahan
 Tahsin Argun
 Vedat Arıkan

Ferhan Arkan
 Şevket Asbuzoğlu
 Ahmet Atılğan
 Doğan Averoğlu
 Raif Aybar
 Ahmet Cevdet Aydın
 Şevki Aysan

— B —

Şeref Bakşık
 Zeki Baltacıoğlu
 Suphi Batur
 Suphi Baykam
 Hıfzı Oğuz Bekata
 Fahri Belen
 Necip Bilge
 Süleyman Bilgen
 Ahmet Bilgin
 Hikmet Bınark

Arslan Bora
 Ratıp Tahir Burak

— C —

Hızır Cengiz
 Ömer Samih Coşar

— Ç —

Nazif Çağatay
 Behçet Kemal Çağlar
 Mahmut Tekin Çullu

— D —

Ahmet Demiray
 Nef'i Demirlioğlu
 Vedat Dieleli
 Mustafa Dinekli
 Avni Doğan
 Cevat Dursunoğlu

— E —

Bülent Ecevit

Yusuf Adil Egele
 Şerafettin Yaşar Egin
 Şükûfe Ekitler
 Oktay Ekşi
 İnadettin Elmas
 Lütfi Engin
 Abdullah Ercan
 Saîr Erdinç
 Ali Erel
 Zihni Erençin
 Feridun Ergin
 Saîr Naci Ergin
 Nedim Ergüven
 Halil Sezai Erkut
 Hamza Eroğlu
 Bahir Ersoy
 İlhan Esen
 Kenan Esengin

Cemal Reşit Eyüboğlu
F
 Yavuz Feyzioğlu
 — G —
 Kemal Zeki Gençosman
 Vasfi Gerger
 İsmet Giritli
 Abdülkadir Göğüs
 Ali İhsan Göğüs
 Mehmet Göker
 Rıza Göksu
 Ferda Güley
 Rahmi Günay
 Turan Güneş
 Muhittin Gürüm
 Ferit Celâl Güven

— H —

Mehmet Hazer
 Mehmet Salim Hazer-
 dağlı

— I —

Rıza İştan

— İ —

İsmail İnan
 M. Rauf İnan
 Şefik İnan
 Abdullah İpsiroğlu

K

İhsan Kabadayı

Hermine Kalüstyan
 Müneci Kapani
 Bedri Karafakıoğlu
 Ömer Karahasan
 Enver Ziya Karal
 Ahmet Karamüftüoğlu
 F. Lütü Karaosmanoğlu
 Yakup Kadri Karaos-
 manoğlu
 Coşkun Kırcı
 Şahap Kitapeç
 Mehmet Ali Kumbasar
 Alp Kuran
 Sahir Kurutluoğlu
 Muin Küley
 Hikmet Kümbetlioğlu

— L —

Kaludi Laskaris

— M —

Ferid Melen
 Ziya Müezzinoğlu

— N —

Fazıl Nalbantoğlu

— O —

İbrahim Saffet Omay
 Arif Hikmet Onat
 Kâzım Orbay
 Hamdi Orhon
 Hüseyin Oğan

Ö
 İhsan Ögat
 Şinasi Özdenoğlu
 İlhan Özdil
 Halil Özmen
 Orhan Öztrak
 — P —
 Emin Paksüt
 Fikret Pamir
 Mahir Pamukçu
 Hayrettin Şakir Perk
 Vefik Pirinçioğlu

S

Adil Sağıroğlu
 Necip San
 İlhami Sancar
 Ragıp Sarıca
 Kemal Satır
 Selâmi Savaş
 Bahri Saver
 Hulûsi Selek
 İbrahim Senil
 Ethem Serim
 Celâl Sait Siren
 Mustafa Sirmen
 Dündar Soyer
 İlhami Soysal
 Mümtaz Soysal
 Enver Sökmen

— Ş —

Ahmet Şener
 Mehmet Sengün
 Mehmet Şişman

— T —

Reşat Tardu
 Derviş Sami Taşman
 Hasan Tez
 Âdil Toközli
 Abdülhadi Toplu
 Vecihi Tönük
 Tarık Zafer Tunaya
 Bedrettin Tuncel
 Salih Türkmen
 Ekrem Tüzemen (B.)

— U —

Hüseyin Ulusoy

— V —

Âdil Vardarlı

— Y —

Cemal Yavuz
 Bahri Yazır
 Nüvit Yetkin
 Cemal Yıldırım
 Asım Yılmaz
 Daniş Yurdakul
 — Z —
 Galip Kenan Zaimoğlu
 Cahit Zamangil

[Çekinseler]

A
 Münir Aktepe
 — B —
 Cemil Sait Barlas

— Ç —
 Esat Çağa
F
 Bedi Feyzioğlu

K
 Nuri Kırık
 — O —
 Hüseyin Onur

[Oya katılmıyanlar]

A
 Şevket Adalan
 Abdülkerim Akyüz
Muzaffer Alankuş (B.)
 Mehmet Altınsoy
 Fuat Arna
 Âmil Artus (İ.)
Fethi Aşkın (B.)
 Sırrı Atalay

— B —
Cihad Baban (B.)
 Remziye Batırbaygıl
 Kemalî Bayazıt
Mehmet Baydur (B.)
 Rauf Bayındır
 Hakkı Kâmil Beşe
 Lütü Biran
 Osman Bölükbaşı

— C —
 Alev Coşkun
 — Ç —
 İsmail Selçuk Çakır-
 oğlu
 Rifat Çini
 Bahri Çolakoğlu (İ.)
 — D —
 Hızam Dağlı
 Erol Dilek (İ.)

Vahap Dizdaroğlu
 Necati Duman (İ.)

— E —

Fethi Elgün
 Sadi Erdem
 Adnan Ertank

— F —

Turhan Feyzioğlu (İ.)
 Fehim Fırat

— G —
 Cevdet Geboloğlu
Mukbil Gökdoğan (B.)
 Turgut Göle
 Kasım Gülek
 Şahap Gürler
 — H —
 Şevket Raşit Hatiboğlu
 Ahmet Sırrı Hocaoğlu
 — İ —
 İsmet İnönü
 — K —
 Mustafa Kepir
 Enver Kırker

Muharrem İhsan Kızıloğlu
Şahap Kocatopçu (B.)
 Dâniş Koper
 Tevfik Kâmil Koperler
 Enver Kök
 Zeki Kumrulu
 Kemal Kurdaş (B.)
 — M —
 Orhan Mersinli (B.)
Hayri Mumcuoğlu (B.)
 — Ö —
 Atif Ödül

Peridun Şakir Öğüne
 İbrahim Öktem
 Altan Öymen
Rüştü Özal (B.)
 Fakih Özfakih
 • — S —
 Nihat Sargınalp
 Selim Sarper (B.)
 — T —
Ahmet Tahtakılıç (B.)
Cahit Talas (B.)
 Salâhattin Tandal (İ.)

Zeki Tekiner
 Yusuf Kemal Tengirsenk
Osman Tosun (B.)
 Vahit Turhan
 Kemal Türkoğlu
 — Ü —
Rağıp Üner (B.)
 — Y —
 Fehmi Yavuz
 Abdülhak Kemal Yörük
 — Z —
Nâsır Zeytinoğlu (B.)

Şeçimlerin Temel Hükümleri ve Şeçmen Kütükleri hakkındaki Kanununun 7 nci maddesine verilen reylerin sonucu

(Kanun kabul edilmiştir.)

Uye sayı : 273
 Oy verenler : 203
 Kabul edenler : 162
 Reddedenler : 37
 Çekinseler : 4
 Oya katılmayanlar : 70
 Açık üyeliler : 0

[Kabul edenler]

— ▲ —
 Şevket Adalan
 Lütfi Akadlı
 Atalay Akan
 Ali Rıza Akbıyıköğlü
 Necmi Akçasu
 Burhan Akdağ
 İsmail Rüştü Aksal
 Mevrure Aksoley
 Muammer Aksoy
 Halil Akyavaş
 Nurettin Akyurt
 Muzaffer Alankuş
 Sadık Aldoğan
 Osman Alışiroğlü
 Fehmi Alpaslan
 Mehmet Altınsoy
 Abdurrahman Altuğ
 Babür Ardahan
 Tahsin Argun
 Vedat Arıkan
 Ferhan Arkan
 Şevket Asbuzoğlü
 Ahmet Atılğan
 Doğan Avcıoğlü
 Raif Aybar
 Ahmet Cevdet Aydın
 Şevki Aysan
 — B —
 Şeref Bakışık
 Zeki Baltacıoğlü
 Suphi Batur
 Suphi Baykam
 Fahri Belen
 Necip Bilge
 Süleyman Bilgen

Ahmet Bilgin
 Hikmet Bınark
 Arslan Bora
 Ratıp Tahir Burak
 — C —
 Hızır Cengiz
 Ömer Samih Coşar
 — Ç —
 Nazif Çağatay
 Behçet Kemal Çağlar
 — D —
 Ahmet Demiray
 Nef'i Demirlioğlü
 Vedat Dicleli
 Mustafa Dinekli
 Avni Doğan
 Cevat Dursunoğlü
 — E —
 Bülent Ecevit
 Yusuf Adil Egeli
 Şerafettin Yaşar Egin
 Şükûfe Ekitler
 Oktay Ekşi
 İmadettin Elmas
 Lütfi Engin
 Sait Erdinç
 Ali Erel
 Feridun Ergin
 Sait Naci Ergin
 Nedim Ergüven
 Halil Sezai Erkut
 Hamza Eroğlü
 İlhan Esen
 Kenan Esengin
 Cemal Reşit Eyüboğlü

— F —
 Bedi Feyzioğlü
 Yavuz Feyzioğlü
 — G —
 Kemal Zeki Gençosman
 Vasfi Gerger
 İsmet Giritli
 Abdülkadir Göğüş
 Ali İhsan Göğüş
 Mehmet Göker
 Rıza Göksu
 Kasım Gülek
 Ferda Güley
 Rahmi Günay
 Turan Güneş
 Muhittin Gürün
 Ferit Celâl Güven
 — H —
 Mehmet Hazer
 Mehmet Salir Hazer-
 dağlı
 — I —
 Rıza Iştan
 — İ —
 İsmail İnan
 M. Rauf İnan
 Şefik İnan
 Abdullah İpsiroğlü
 — K —
 İhsan Kabadayı
 Hermine Kalüstyan
 Münci Kapani
 Bedri Karafakioğlü
 Ömer Karahasan
 Fırvır Ziya Karal

Ahmet Karamüftüoğlü
 F. Lütfi Karaosmanoğlü
 Yakup Kadri Karaos-
 manoğlü
 Coşkun Kırcı
 Şahap Kitapçı
 Dâniş Koper
 Mehmet Ali Kumbasar
 Alp Kuran
 Sahir Kurutluoğlü
 Muin Küley
 Hikmet Kümbetlioğlü
 — L —
 Kaludi Laskaris
 — M —
 Ferid Melen
 Ziya Müezzinoğlü
 — N —
 Fazıl Nalbantoğlü
 — O —
 İbrahim Saffet Omay
 Arif Hikmet Onat
 Hüseyin Onur
 Kâzım Orbay
 Hamdi Orhon
 Hüseyin Otan
 — Ö —
 İhsan Ögat
 Sinasi Özdenoğlü
 İlhan Özdil
 Halil Özmen
 Orhan Öztrak
 — P —
 Emin Paksüt
 Fikret Pamir

Mahir Pamukcu
Hayrettin Şakir Perk
Vefik Piringioğlu
— S —
Adil Sağiroğlu
Necip San
İlhami Sancar
Kemal Satır
Selâmi Savaş
Bahri Savaş
Hulûsi Seleğ
İbrahim Senil

Ethem Serim
Celâl Sait Siren
Mustafa Sirmen
Dündar Soyer
İlhami Soysal
Mümtaz Soysal
Enver Sökmen
— Ş —
Ahmet Şener
Mehmet Şengün
— T —
Salâhattin Tandal

Reşat Tardu
Derviş Sami Taşman
Hasan Tez
Âdil Toközlü
Abdülhadi Toplu
Vecihi Tönük
Tarık Zafer Tunaya
Bedrettin Tuncel
Salih Türkmen
Ekrem Tüzemen
— U —
Hüseyin Ulusoy

— V —
Âdil Vardarlı
— Y —
Cemal Yavuz
Bahri Yazır
Nüvit Yetkin
Cemal Yıldırım
Asım Yılmaz
Daniş Yurdakul
— Z —
Galip Kenan Zaimoğlu
Cahit Zamangil

[Reddedenler]

— A —
Ekrem Alican
Nurettin Ardıçoğlu
Hüseyin Ataman
— B —
Kâmil Başaran
Adnan Başer
Bekir Sıtkı Baykal
Nihat Reşat Belger
Hakkı Kâmil Beğe
Mehmet Raşit Beşerler
Etem Boransü
— C —
Esat Çağa

Fethi Çelikbaş
Mahmut Tekin Çullu
— D —
Suphi Doğukan
— E —
Alaettin Ergönenç
Bahir Ersoy
— G —
Rauf Gökçen
Abdürrahman Nafiz
Gürman
Ferruh Güven
— M —
Yekta Karamustafaoğlu

Muharrem İhsan Kızıl-
oğlu
Feyyaz Köksal
Orhan Köprülü
— O —
Ahmet Oğuz
Zekâi O'Kan
Abdülkadir Okyay
— Ö —
Halim Önalp
Mehmet Özbay
Seyfi Öztürk
— S —
Emin Soysal

Celâl Sungur
— T —
Sadettin Tokbey
— U —
İsmail Ulutaş
— Ü —
Feridun Üstün
— V —
Hıfzı Veldet Velidede-
oğlu
— Y —
Avni Yurdabayrak
Yusuf Ziya Yücebilgin

[Çekinserler]

Münir Aktepe | Avni Başman
Cemil Sait Barlas | Nuri Kınık

[Oya katılmıyanlar]

— A —
Ahmet Akar
Abdülkerim Akyüz
Fuat Arna
Âmil Artus (İ.)
Fethi Aşkın (B.)
Sırrı Atalay
— B —
Cihad Baban (B.)
Remziye Batırbaygil
Kemali Bayazıt

Mehmet Baydur (B.)
Rauf Bayındır
Hıfzı Oğuz Bekata
Lûtfi Biran
Osman Bölükbaşı
— C —
Alev Coşkun
— Ç —
İsmail Selçuk Çakıroğlu
Rifat Çini
Bahri Çolakoğlu (İ.)

— D —
Hazım Dağlı
Erol Dilek (İ.)
Vahap Dizdaroğlu
Necati Duman
— E —
Fethi Elgün
Abdullah Ercan
Sadi Erdem
Zihni Erençin

Adnan Ertanık
— F —
Turhan Feyzioğlu (İ.)
Fehim Fırat
— G —
Cevdet Geboloğlu
Mukbil Gökdoğan (B.)
Turgut Göle
Şemsettin Günaltay
Şahap Gürler

— H —

Sevket Raşit Hatiboğlu
Ahmet Sırrı Hocaoğlu

— İ —

İsmet İnönü

— K —

Kadirean Kaflı
Mustafa Kepir
Enver Kırker
Şahap Kocatopeu (B.)
Tevfik Kâmil Koperler
Enver Kök

Ahmet Köseoğlu

Zeki Kumrulu
Kemal Kurdaş (B.)

— M —

Orhan Mersinli (B.)
Hayri Mumcuoğlu (B.)

Ö

Atıf Ödül
Feridun Şakir Öğüne
İbrahim Öktem
Altan Öymen
Rüştü Özal (B.)

Fakih Özfakih
Mazhar Özkol

S

Nihat Sargınalp
Ragıp Sarıca
Selim Sarper (B.)

— Ş —

Mehmet Şişman

— T —

Ahmet Tahtakılıç (B.)
Cahit Talas (B.)
Zeki Tekiner

Yusuf Kemal Tengir-
şenk

Osman Tosun (B.)

Vahit Turhan

Kemal Türkoğlu

— Ü —

Ragıp Üner (B.)

— Y —

Fehmi Yavuz

Abdülhak Kemal Yörük

— Z —

Nâsır Zeytinöğlu (B.)

Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri hakkındaki Kanuna verilen oyların neticesi

(Kanun kabul edilmiştir.)

Üye sayısı	: 273
Oy verenler	: 202
Kabul edenler	: 198
Reddedenler	: 3
Çekinseler	: 1
Oya katılmayanlar	: 71
Açık üyelikler	: 0

[Kabul edenler]

— A —				
Şevket Adalan	Avni Başman	Sükûfe Ekitler		— H —
Lûtfi Akadlı	Suphi Batur	Oktay Ekşi		Mehmet Hazer
Atalay Akan	Suphi Baykam	İmadettin Elmas		Mehmet Salim Hazer-
Ahmet Akar	Hıfzı Oğuz Bekata	Lûtfi Engin		dağlı
Ali Rıza Akbıyıkoglu	Fahri Belen	Abdullah Ercan		— I —
Neemi Akçasu	Nihat Reşat Belger	Sait Erding		Rıza İştân
Burhan Akdağ	Hakkı Kâmil Beşe	Ali Erel		— İ —
İsmail Rüstü Aksal	Mehmet Raşit Beşerler	Feridun Ergin		İsmail İnan
Mebrure Aksoley	Necip Bilge	Sait Naci Ergin		M. Rauf İnan
Münir Aktepe	Süleyman Bilgen	Alaettin Ergönenc		Şefik İnan
Halil Akyavaş	Ahmet Bilgin	Nedim Ergüven		Abdullah İpsiroğlu
Nurettin Akyurt	Hikmet Bınark	Halil Sezai Erkut		— K —
Muzaffer Alankuş	Arslan Bora	Hamza Eroğlu		İhsan Kabadayı
Sadık Aldoğan	Etem Boransü	Bahir Ersoy		Hemmine Kalüstyan
Ekrem Alican	Ratıp Tahir Burak	İlhan Esen		Münevver Kapanı
Osman Alişiroğlu	— C —	Kenan Esengin		Bedri Karafakioğlu
Fehmi Alpaslan	Hızır Cengiz	Cemal Reşit Eyüboğlu		Ömer Karahasan
Abdurrahman Altuğ	Ömer Samih Coşar	— F —		Enver Ziya Karal
Babür Ardahan	— Ç —	Bedi Feyzioglu		Yekta Karamustafaoğlu
Nurettin Ardiçoğlu	Esat Çağa	— G —		Ahmet Karamüftüoğlu
Tahsin Argun	Nazif Çağatay	Kemal Zeki Gençosman		F. Lûtfi Karaosmanoğlu
Vedat Arıkan	Behçet Kemal Çağlar	Vasfi Gerger		Yakup Kadri Karaos-
Ferhan Arkan	Pethi Çelikbaş	Abdülkadir Göğüş		manoğlu
Şevket Asbuzoğlu	Rifat Çini	Ali İhsan Göğüş		Mustafa Kepir
Hüseyin Ataman	Mahmut Tekin Çullu	Rauf Gökçen		Nuri Kınık
Ahmet Atılğan	— D —	Mehmet Gökçen		Coşkun Kırcı
Doğan Avcıoğlu	Ahmet Demiray	Rıza Gökso		Şahap Kitapeç
Raif Aybar	Nef'i Demiroğlu	Ferda Güley		Dâniş Koper
Ahmet Cevdet Aydın	Vedat Dicleli	Rahmi Günay		Feyyaz Köksal
Şevki Aysan	Mustafa Dinekli	Turan Güneş		Orhan Köprülü
— B —	Suphi Doğukan	Abdurrahman Nafiz		Ahmet Köseoğlu
Şeref Bakşık	Cevat Dursunoğlu	Gürman		Mehmet Ali Kumbasar
Zeki Baltacıoğlu	— E —	Muhittin Gürün		Sahir Kurutluoğlu
Cemil Saif Barlas	Bülent Ecevit	Ferit Celâl Güven		Muin Küley
Kâmil Başaran	Yusuf Adil Egeli	Ferruh Güven		Hikmet Kümbetlioğlu

— L —
Kaludi Laskaris
— M —
Ferid Melen
Ziya Müezzinoğlu
— N —
Fazıl Nalbantoğlu
— O —
Ahmet Oğuz
Abdülkadir Okyay
İbrahim Saffet Omay
Arif Hikmet Onat
Hüseyin Onur
Kâzım Orbay
Hamdi Orhon
Hüseyin Otan
— Ö —
İhsan Ögat
Halim Önalp
Mehmet Özbay
Sinasi Özdenoğlu
İhan Özgül

Mazhar Özkol
Orhan Öztrak
Seyfi Öztürk
— P —
Emin Paksüt
Fikret Pamir
Mahir Pamukeu
Hayrettin Şakir Perk
Vefik Pirinçioğlu
— S —
Adil Sağıroğlu
Ragıp Sarıca
Kemal Satır
Selâmi Savaş
Bahri Savaş
Hulûsi Selek
İbrahim Senil
Ethem Serim
Celâl Sait Siren
Mustafa Sirmen
Dündar Soyer

Emin Soysal
İlhami Soysal
Mümtaz Soysal
Enver Sökmen
— Ş —
Ahmet Şener
Mehmet Şengün
Mehmet Şişman
— T —
Salâhattin Tandal
Reşat Tardu
Derviş Sami Taşman
Hasan Tez
Sadettin Tokbey
Âdil Toközlü
Abdülhadi Toplu
Vecihi Tönük
Tarık Zafer Tunaya
Bedrettin Tuncel
Vahit Turhan
Salih Türkmen
Ekrem Tüzemen

— U —
Hüseyin Ulusoy
— Ü —
Feridun Üstün
— V —
Âdil Vardarlı
Hıfzı Veldet Velidede-
oğlu
— Y —
Cemal Yavuz
Fehmi Yavuz
Bahri Yazır
Nüvit Yetkin
Cemal Yıldırım
Asım Yılmaz
Avni Yurdabayrak
Danış Yurdakul
Yusuf Ziya Yücebilgin
— Z —
Galip Kenan Zaimoğlu
Cahit Zamangil

[Reddedenler]

— K —
Kadircan Kafli

Muharrem İhsan Kızıl-
oğlu

— U —
İsmail Ulutaş

[Çekinseler]

— B —
Adnan Başer

[Oya katılmayanlar]

— A —
Muammer Aksoy
Abdülkerim Akyüz
Mehmet Altınsoy
Fuat Arna
Âmil Artus (İ.)
Fethi Aşkın (B.)
Sırrı Atalay
— B —
Cihad Baban (B.)
Remziye Batırbaygil
Kemalî Bayazıt
Mehmet Baydur (B.)

Rauf Bayındır
Bekir Sıtkı Baykal
Lütfi Biran
Osman Bölükbaşı
— C —
Alev Coşkun
— Ç —
İsmail Selçuk Çakır-
oğlu
Bahri Çolakoğlu (İ.)
— D —
Hazım Dağlı
Erol Dilek (İ.)

Vahap Dizdaroğlu
Avni Doğan
Necati Duman
— E —
Fethi Elgün
Sadi Erdem
Zihni Erençin
Adnan Ertanık
— F —
Turhan Feyzioğlu
Yavuz Feyzioğlu (İ.)
Fehim Fırat

— G —
Cevdet Geboloğlu
İsmet Giritli
Mukbil Gökdoğan (B.)
Turgut Göle
Kasım Gülek
Şemsettin Günaltay
Şahap Gürler
— H —
Şevket Raşit Hatiboğlu
Ahmet Sırrı Hocaoğlu
— İ —
İsmet İnönü

— K —
Enver Kırker
Şahap Kocatopçu
Tevfik Kâmil Köperler
Enver Kök
Zeki Kumrulu
Alp Kuran
Kemal Kurdaş (B.)
— M —
Orhan Mersinli (B.)
Hayri Mumcuoğlu (B.)

— O —
Zekâi O'Kan
— Ö —
Atıf Ödül
Feridun Şakir Öğüneç
İbrahim Öktem
Altan Öymen
Rüştü Özal (B.)
Fakih Özfakih
Halil Özmen

— S —
Necip San
İlhami Sancar
Nihat Sargınalp
Selim Sarper (B.)
Celâl Sungur
— T —
Ahmet Tahtakılıç (B.)
Cahit Talas (B.)
Zeki Tekiner

Yusuî Kemal Tengir-
senk
Osman Tosun (B.)
Kemal Türkoğlu
— Ü —
Ragıp Üner
— Y —
Abdülhak Kemal Yörük
— Z —
Nâsır Zeytinoğlu (B.)

